

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΧΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ
Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Μετέχοντες Σπουδαστές:

Παυλάτου Δήμητρα

Υπεύθυνη Εκπαιδευτικός

Πανταζάκα Αθανασία

Καθηγήτρια Εφαρμογών

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ για την λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρυματος (Τ.Ε.Ι.) Πάτρας

ΠΑΤΡΑ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1995

Η Επιτροπή για την έγκριση της πτυχιακής εργασίας:

Υπογραφή: Πανταλάκα Αθανασία

Υπογραφή: Παπαδοπούλου Χρυσούλα

Υπογραφή: Τζουγκου-Τουρνά Αμαλία

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	1256A
----------------------	-------

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Ευχαριστώ πολύ την υπεύθυνη Καθηγήτρια Αθανασία Πανταζάκα για τη βοήθεια που μου πρόσφερε στην συγγραφή αυτής της μελέτης.

Ευχαριστώ επίσης τον Καθηγητή Αθανάσιο Παπαδημητρίου για την πολύτιμη προσφορά του στην έρευνα της μελέτης αυτής.

Τέλος, θα ήθελα ιδιαίτερα να ευχαριστήσω τον σύζυγό μου Παναγιώτη, για την αμέριστη κατανόηση και υπομονή που είχε όλα αυτά τα χρόνια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να εξεταστούν στο θεωρητικό μέρος συγκεκριμένοι τομείς της κοινωνικής Εργασίας έτσι όπως ασκούσαν στο παρελθόν και ασκείται στο παρόν στον Ελληνικό χώρο, με απώτερο στόχο να γίνει κατανοητός ο τρόπος που αντιλαμβάνονται και ασκούν το επάγγελμα οι σημερινοί εργαζόμενοι Κ.Α. στην Πάτρα, έτσι όπως προκύπτει από το ερευνητικό μέρος της μελέτης.

Στην αρχή της εργασίας γίνεται μια γενική αναφορά στην Κοινωνική εργασία ως θεσμό και ως επάγγελμα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται μια αναδρομή στην ιστορική εξέλιξη, την ιδεολογία και την εκπαίδευση της Κοινωνικής Εργασίας. Στην συνέχεια γίνεται αναφορά στο ρόλο της στη διαδικασία της Κοινωνικής αλλαγής και τέλος, γίνεται λόγος για τις σύγχρονες τάσεις του επαγγέλματος στο διεθνή αλλά και τον Ελληνικό χώρο.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έρευνα που απευθύνθηκε στους Κοινωνικούς Λειτουργούς που εργάζονται στις Κοινωνικές Υπηρεσίες της ευρύτερης περιοχής της Πάτρας. Περιγράφεται το είδος της έρευνας, η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και το ερωτηματολόγιο που συντάχθηκε για τον σκοπό αυτό.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται μια ποσοτική ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο αξιολογούνται τα αποτελέσματα της έρευνας, η οποία και κλείνει με τα συμπεράσματα - προτάσεις της ερευνήτριας που ίσως βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	ΣΕΛ.
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	I
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	II
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	III
ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	V
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	IX
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I.	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Το πρόβλημα	2
Σκοπός της μελέτης	3
Ορισμοί όρων	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II.	
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	
A.1 Ιστορική αναδρομή στην Κ.Ε.	6
2. Η επίδραση του ελληνικού ανθρωπισμού στην ιδεολογία της Κ.Ε.	14
3 Η διαχρονικότητα του επαγγέλματος	17
B. Η εκπαίδευση στην Κ.Ε.	23
1. Ιστορική αναδρομή στην Ελληνική εκπαίδευση	23
2. Πρόγραμμα σπουδών	29
Γ. Ο ρόλος της Κ.Ε. στην διαδικασία της κοινωνικής αλλαγής	34
Δ. Σύγχρονες τάσεις στην Κ.Ε. στον διεθνή χώρο αλλά και στην Ελλάδα	40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III.**ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ**

Είδος έρευνας	50
Σκοπός μελέτης	50
Ερωτήματα - Υποθέσεις	51
Δειγματοληψία	52
Ερωτηματολόγιο	54
Τρόπος ανάλυσης πληροφοριών	55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV.**ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ**

57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V.

Συμπεράσματα	84
Εισηγήσεις	94

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

Πίνακες υπολογισμών	98
---------------------------	----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

Ερωτηματολόγιο	124
----------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ'

Φάκελλος για την Πανεπιστημιακή εκπαίδευση στην ΚΕ	133
--	-----

ΦΕΚ 163 - 4/10/94 - Τεύχος 1ο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

140

ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ - ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΕΛ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. Μορφωτικό επίπεδο πατέρα Κ.Α.	58
2. Βασική εκπαίδευση Κ.Α.	59
3. Πρόσθετα πτυχία Κ.Α.	60
4. Πρόθεση εγγραφής των Κ.Α. σε Πανεπιστήμιο Κ.Ε. ...	61
5. Χρόνια προϋπηρεσίας κ.Α.	62
6. Προϋπηρεσία σε άλλη Κ.Υ.	63
7. Χρησιμοποίηση Η/Υ από Κ.Α. και πρόθεσή τους να μάθουν	65
8. Δυνατότητα αποκλειστικής απασχόλησης με το αντικείμενο της Κ.Ε.	68
9. Υπαρξη άλλων Κ.Α. στην Κ.Υ.	70
10. Επιλογή φοίτησης στην Κ.Ε.	72
11. Κίνητρο της απόφασης των Κ.Α. να ασκήσουν το επάγγελμα	72
12. Προτεραιότητα των Κ.Α. κατά την άσκηση του επαγγέλματος	73
13. Κ.Α. που μετάνοιωσαν ή όχι, που παρέμειναν σε αυτόν τον επαγγελματικό χώρο	74
14. Διάθεση Κ.Α. να αλλάξουν το επάγγελμά τους με κάποιο άλλο με τις ίδιες αποδοχές	74
15. Διάθεση των Κ.Α. να συστήσουν το επάγγελμά τους σε κάποιον νέο	75
16. Χαρακτηρισμός της Κ.Ε.	76
17. Εγγεγραμμένοι Κ.Α. στον Σ.Κ.Α.Ε.	77

18.	Αριθμός δραστηριοτήτων που οι Κ.Α. έχουν συμμετάσχει τα 3 τελευταία χρόνια	78
19.	Αριθμός περιοδικών Κ.Ε. στα οποία οι Κ.Α. είναι σύνδρομητές	79
20.	Αριθμός βιβλίων σχετικών με την Κ.Ε. που διάβασαν οι Κ.Α. τον τελευταίο χρόνο	80
21.	Υποβολή υποψηφιότητας σε συνδικαλιστικές εκλογές...	81
22.	Αριθμός οργανώσεων στις οποίες οι Κ.Α. είναι μέλη	82
23.	Συμμετοχή Κ.Α. σε κινητοποιήσεις λαϊκής πρωτοβουλίας	83

ΠΙΝΑΚΕΣ

1.	Συγκριτική εξέλιξη ρόλου κράτους και Κ.Ε.	9
2.	Φύλο Κ.Α.	99
3.	Τόπος γέννησης Κ.Α.	99
4.	Βαθμός ικανοποίησης από το επίπεδο των σπουδών τους	99
5.	Λόγοι αλλαγής Κ.Υ.	100
6.	Περιπτώσεις προϊσταμένων Κ.Υ. που δεν είναι Κ.Α.	100
7.	Σχέση προϊσταμένου μη Κ.Α. με το αντικείμενο της Κ.Ε.	100
8.	Χαρακτηρισμός ελέγχου εργασίας	101
9.	Μέθοδος με την οποία ασκείται ο ουσιαστικός έλεγχος	101
10α,β,γ,δ	Χαρακτηρισμός χώρου αναμονής, τηλεφώνου, γραφικής ύλης, αυτοκινήτου Κ.Υ.	102
11.	Χαρακτηρισμός γραφείου Κ.Α.	104
12.	Χρησιμοποίηση Η/Υ από Κ.Α.	104
13.	Πρόθεση Κ.Α. να μάθουν να χειρίζονται Η/Υ	105
14.	Τομείς εργασίας που θα μπορούσε να Η/Υ να συνει-	

σφέρει	105
15. Σημαντική έλλειψη στα προσφερόμενα μέσα εργασίας	106
16. Στάση υπηρεσιών προς ευκαιρίες επιμόρφωσης	107
17. Χρησιμοποίηση ευκαιριών επιμόρφωσης από τους ΚΛ	107
18α,β,γ Βαθμός χρησιμοποίησης ΚΕΑ, ΚΕΟ, ΚΕΚ	108
19. Αιτία χρησιμοποίησης λέγο ή καθόλου κάποιας μεθόδου Κ.Ε.	109
20. Λειτουργία Κ.Υ. ως πλαίσιο πρακτικής άσκησης σπουδαστών	109
21α Λόγος που θα σύστηναν την υπηρεσία τους ως πλαίσιο πρακτικής άσκησης	110
21β Λόγος που δεν θα σύστηναν την υπηρεσία τους ως πλαίσιο πρακτικής άσκησης σπουδαστών	110
22. Χαρακτηρισμός της ΚΥ ως πλαίσιο πρακτικής άσκησης σπουδαστών	111
23. Υπαρξη Κ.Υ. που πρέπει να γίνουν κέντρα πρακτικής άσκησης	111
24. Υπαρξη καθηκοντολογίου στην Κ.Υ.	112
25α,β Σχέση των επιπλέον καθηκόντων των Κ.Λ. α) με τις αρχές-αξίες Κ.Ε., β) με τον χρόνο εργασίας ..	112
26. Τρόπος ανάληψης των επιπλέον καθηκόντων των Κ.Λ.	113
27. Απασχόληση εκτός ωρών εργασίας	113
28. Σχέση κ.Λ. με Διοίκηση	114
29. Συμμετοχή σε διεπιστημονική ομάδα	114
30. Σχέση Κ.Λ. με συναδέλφους άλλων ειδικοτήτων	115
31α,β,γ Χαρακτηρισμός συνεργασίας μεταξύ Κ.Λ.	115-116
32. Συνεργασία Κ.Λ. με άλλες υπηρεσίες	117
33. Συχνότητα συνεργασίας με άλλες υπηρεσίες	117
34. Κέρδος κοινωνικού γοήτρου λόγω του επαγγέλματος	118

VIII

35.	Ανάγκη αναβάθμισης του επαγγέλματος	118
36.	Τρόποι αναβάθμισης του επαγγέλματος	119
37.	Αριθμός προτάσεων κάθε Κ.Α για επαγγελματική ανα- βάθμιση	120
38.	Αναγνώριση προσφοράς των Κ.Α.	120
39.	Διάφορες δραστηριότητες των Κ.Α.	121
40.	Εγγεγραμμένοι Κ.Α. στο εργατικό σωματείο της υπηρεσίας τους	121
41.	Λόγοι αποχής από τον συνδικαλισμό	122
42.	Στόχοι αιτημάτων κάθε Κ.Α. που έλαβε μέρος σε κινητοποίηση λαϊκής πρωτοβουλίας	123
43.	Συχνότητα επαγγελματικής παρέκκλισης	123

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ε.Π.Α.Α.	:	Σχολή Κοινωνικής Εργασίας Προστασίας Α- νηλέτων Αθηνών
Κ.Α.Τ.Ε.Ε.	:	Κέντρα Ανωτέρας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
Κ.Α.Π.Η.	:	Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων
Κ.Ε.	:	Κοινωνική Εργασία
Κ.Ε.Α.	:	Κοινωνική Εργασία με Ατομα
Κ.Ε.Ο.	:	Κοινωνική Εργασία με Ομάδες
Κ.Ε.Κ.	:	Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα
Κ.Λ.	:	Κοινωνικός Λειτουργός
Τ.Α.	:	Τοπική Αυτοδιοίκηση
Τ.Ε.Ι.	:	Τεχνολογικά Επαγγελματικά Ιδρύματα
Σ.Κ.Λ.Ε.	:	Σύλλογος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδας
Φ.Ε.Κ.	:	Φύλλο Ελληνικής Κυβερνήσεως
Χ.Ε.Ν	:	Χριστιανική Ένωση Νεανίδων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μελέτη αυτή αναφέρεται στην Κ.Ε. ως θεσμό που με το πέρας του χρόνου ακολουθώντας τις διάφορες κοινωνικές ανακατατάξεις, υπόκεινται σε συνεχείς μεταβολές.

Η Κ.Ε. που ξεκινώντας με την μορφή της φιλανθρωπίας από γυναίκες της αριστοκρατικής κυρίως τάξης που για λόγους συνήθως κοινωνικής προβολής προσέφεραν κάποια βοήθεια σε άτομα που βρίσκονταν σε κατάσταση ανάγκης, κατέληξε με την σημερινή της μορφή να συμμετέχει στον Κοινωνικό Σχεδιασμό, να διαμορφώνει την Κοινωνική Πολιτική και να συμβάλλει στην Κοινωνική Αλλαγή.

Ποτέ όμως δεν έπαψε να απαλύνει τον πόνο, να βοηθά τους ανθρώπους κοινωνικά και ψυχολογικά σε όλους τους τομείς και τα προγράμματα της κοινωνικής προστασίας (υγεία, εργασία, εκπαίδευση, δημόσια αντίληψη κλπ.) έτσι ώστε να ενδυναμώνεται το εγώ τους και να γίνουν αυτοδύναμοι για την ικανοποίηση των αναγκών τους.

Την πραγματοποίηση του πολύτιμου αυτού έργου έχει αναλάβει εξειδικευμένος επαγγελματίας ο κοινωνικός λειτουργός, η ταυτότητα του οποίου εξετάζεται στο δεύτερο μέρος της μελέτης αυτής.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων εξαμήνων της φοίτησής της στην Σχολή, η ερευνήτρια, ελάμβανε συνεχώς το μήνυμα ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί κάνουν καθημερινά σωρεία ευγενικών ανθρωπιστικών πράξεων και ότι είναι υπεύθυνοι για αμέτρητες πράξεις τέτοιες που κάνουν τους πελάτες τους να εκφράζουν αμέριστη ευγνωμοσύνη. 'Άκουγε κατ' επανάληψη ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί ενδιαφέρονται πραγματικά για τους πελάτες τους και ότι δεν σταματούν την ενασχόληση μαζί τους αν δεν φτάσουν σε κάποιο θεμιτό αποτέλεσμα. Επίσης, άκουγε ότι για να το καταφέρουν αυτό οι κοινωνικοί λειτουργοί οφείλουν να ενημερώνονται συνεχώς για τις νέες τάσεις της Κ.Ε., να μετεκπαιδεύονται και να παρακολουθούν τις εξελίξεις στο επάγγελμα. Είχε σχηματίσει την εντύπωση ότι ο κοινωνικός λειτουργός είναι κάτι σαν "ήρωας", σαν "μεσσίας".

Όμως, κατά τη διάρκεια των τοποθετήσεων της στα πλαίσια εξασκήσεως του επαγγέλματος, εντόπισε μια διάσταση ανάμεσα σε αυτό το ιδεατό, που μάθαινε στη Σχολή και σε αυτό που πραγματικά συνέβαινε στις Κοινωνικές Υπηρεσίες.

Η απόκλιση αυτή, που σήμερα παραδέχεται ότι μπορεί να υπήρχε μόνο στην φαντασία της, τότε ήταν τόσο μεγάλη, που από την αρχή κι όλος του τρίτου εξαμήνου, είχε καταλήξει στο θέμα της μετέπειτα για τότε - σημερινής όμως πτυχιακής εργασίας της. Θέλησε να μελετήσει πρώτα την θεωρητική υπόσταση του επαγγέλματος του κοινωνικού λειτουργού, για να μπορέσει έπειτα να κατανοήσει και να κρίνει περισσότερο αντικειμενικά, την επαγγελματική συμπεριφορά - παρουσία του κοινωνικού λειτουργού που εργάζεται στις Κοινωνικές Υπηρεσίες της Πάτρας.

Με το σκεπτικό αυτό ξεκίνησε την πτυχιακή αυτή που θα ήθελε να αποτελέσει ερέθισμα για επιπλέον μελέτη και ανάλυση του θέματος στους επόμενους σπουδαστές Κ.Ε.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η μελέτη αυτή σκοπό έχει να εστιάσει το ενδιαφέρον, πρώτα στο θεωρητικό υπόβαθρο της Κ.Ε. ως θεσμό αλλά και ως επάγγελμα, έτσι ώστε να εφοδιαστεί η ερευνήτρια με τα ωφέλη της μελέτης αυτής για να μπορέσει να κατανοήσει τους επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς και τον τρόπο που ασκούν το επάγγελμα.

Ειδικότερα, οι στόχοι του θεωρητικού μέρους είναι:

- α) Να εντοπιστεί η επίδραση του ελληνικού ανθρωπισμού στην ιδεολογία της Κ.Ε.
- β) Να εξεταστεί το πώς επιβίωσε το επάγγελμα και αν θα υπάρχει πάντα η ανάγκη για Κ.Ε.
- γ) Να γίνει ιστορική αναδρομή στην Κ.Ε. και στην εκπαίδευσή της.
- δ) Να τονιστεί η επίδραση της Κ.Ε. στην Κοινωνική Αλλαγή.
- ε) Να θιχτούν οι σύγχρονες τάσεις στον Διεθνή αλλά και στον Ελλαδικό χώρο.

Τέλος, οι επιμέρους στόχοι του ερευνητικού μέρους είναι να βρεθεί:

- 1) Το θεωρητικό υπόβαθρο των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών.
- 2) Η άποψή τους για την προετοιμασία των σπουδαστών και οι προτάσεις τους για την καλύτερη προετοιμασία των κοινωνικών λειτουργών.

- 3) Πόσο προσπαθεί ο κοινωνικός λειτουργός για την ανάπτυξη και την αναβάθμιση του ρόλου της Κ.Ε.
Πόσο αγωνίζεται για την σωστή διάδοση του επαγγέλματος στο κοινωνικό σύνολο.
- 4) Πόσο προσπαθεί να επιμορφωθεί πάνω στο επάγγελμα της Κ.Ε. και να κρατηθεί ενήμερος γύρω από τις τελευταίες εξελίξεις στο επάγγελμα.
- 5) Πόσο έχει εμπλακεί ενεργά με τα κοινωνικά προβλήματα που τον περιβάλλουν.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ

Παρατίθενται μερικοί βασικοί όροι που θεωρούνται απαραίτητοι για την καλύτερη κατανόηση της μελέτης αυτής.

1. **Κοινωνική Εργασία (Κ.Ε.):** είναι η κατ' εξοχήν εφαρμοσμένη επιστήμη που βοηθά στην επίλυση κατόπιν συστηματικής μελέτης, των κοινωνικών και ατομικών προβλημάτων που απασχολούν το άτομο, την οικογένεια, και την ομάδα, χρησιμοποιώντας επιστημονικές μεθόδους (Κ. Πανουτσοπούλου, 1984, σελ. 189).

2. **Κοινωνική Εργασία με Ατομα (Κ.Ε.Α.):** είναι μια διεργασία που χρησιμοποιείται από ορισμένες οργανώσεις πρόνοιας, για να βοηθήσει άτομα να αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά τα προβλήματα σε σχέση με την κοινωνική τους ένταξη (Η. Perlman, 1957, σελ. 20).

3. **Κοινωνική Αλλαγή:** είναι μια ευδιάκριτη μεταβολή στις κοινωνικές δομές ενός κοινωνικού συνόλου, η οποία δεν είναι στιγμιαίο συμβάν ούτε ξεπερνάει τα όρια ζωής μιας γενιάς, η οποία έχει χαρακτήρα μονιμότητας και αποτελεί σταθμό στην Ιστορία της Κοινωνίας (Δ. Τσαούσης, 1984, σελ. 187).

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Π .

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Α.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ Κ.Ε.

Πρωταρχικά πρέπει να αναφερθεί ότι έως τον 19ο αιώνα όπου η φτώχεια, η αρρώστεια, η δυστυχία και η κοινωνική αποδιοργάνωση αντιμετώπιζονταν μέσα στο περιορισμένο θεσμικό πλαίσιο της ανθρώπινης κοινωνίας όπως η οικογένεια, η γειτονιά, η εκκλησία και η τοπική κοινότητα, οι κοινωνικές υπηρεσίες παρέχονταν με την μορφή της φιλανθρωπίας.

Η βιομηχανική ανάπτυξη του 19ου αιώνα, δημιούργησε πολλά κοινωνικά προβλήματα κυρίως στα αστικά κέντρα. Οι συνθήκες ζωής και εργασίας της εργατικής τάξης ήταν άθλιες. Την εποχή εκείνη άρχισε να αναπτύσσεται το εργατικό κίνημα, και οι θεωρίες του σοσιαλισμού και κομμουνισμού ζητούσαν αντικατάσταση του κεφαλαιοκρατικού συστήματος, με ένα πιο δίκαιο και πιο ανθρωπιστικό καθεστώς.

Έτσι, οι προνομιούχες τάξεις και η εκκλησία, για να αντιμετωπίσουν αυτή τη νέα κατάσταση άρχισαν μια συστηματική φιλανθρωπία. Σε μια προσέγγιση του θέματος, ο Α. Ζωγράφου (1989) αναφέρει ότι μετά τη Γαλλική Επανάσταση και την άνοδο του εργατικού κινήματος, το κράτος μπροστά στον κίνδυνο των Σοσιαλιστών αναγκάστηκε να καθιερώσει Κοινωνική Νομοθεσία. Ενδεικτικά

αναφέρει ότι το 1883 ψηφίστηκε ο νόμος ασφάλειας κατά την ασθένεια, το 1884 ο νόμος περί της προστασίας από τα ατυχήματα, και το 1889 ο νόμος περί της προστασίας γήρατος και αναπήρων. Ο Δ. Ιατρίτης (1981) διακρίνει τρία στάδια εξέλιξης της Κ.Ε. Αυτή του η άποψη διατυπώθηκε στο 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Κ.Α. το 1978, γι' αυτό και θα πρέπει να προστεθεί ένα ακόμη στάδιο, το τέταρτο. Όλα, χρονικά και εννοιολογικά, αντιστοιχούν στα τέσσερα στάδια του κρατικού παρεμβατισμού.

- Α. Το "φιλανθρωπικό" με έμφαση στις συνθήκες του φυσικού περιβάλλοντος (κατοικία - εργασία κλπ.).
- Β. Της "ανάπτυξης ψυχοκοινωνικών λειτουργιών του ατόμου".
- Γ. Της "επέμβασης για κοινωνική αλλαγή".
- Δ. Της "ευαισθητοποίησης - κινητοποίησης - χειραφέτησης του ατόμου".

Σύμφωνα με τον Δ. Ιατρίδη (1981), τα στάδια αυτά αναλύονται ως εξής:

α) Φιλανθρωπία

Το πρώτο στάδιο της Κ.Ε. που αντιστοιχεί στον πρώτο ρόλο του κράτους, δηλαδή της αποχής στην οικονομική αγορά, διαρκεί από τον 19ο αιώνα έως τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Τότε, η Κ.Ε. δεν ήταν επάγγελμα, είχε φιλανθρωπικά κίνητρα, και στόχους στην ηθική ατομική συμπεριφορά και στον εξωραϊσμό του φυσικού περιβάλλοντος. Η έμφαση στην "ηθική σωτηρία" του ατόμου και στις συνθήκες του φυσικού περιβάλλοντος, είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστική. Βασίζεται στην θεωρητική άποψη ότι οι φιλανθρωπικές επεμβάσεις προωθούν την ηθική ανύψωση δωρητού και φτωχού, ενώ η επέμβαση στις συνθήκες του φυσικού περιβάλλοντος συνεπάγεται αυτόματα και βελτίωση στις ανθρώπινες σχέσεις και

στην κοινωνική οργάνωση.

β) Ψυχοκοινωνικές λειτουργίες

Μεταξύ των δύο παγκοσμίων πολέμων όπου ο ρόλος του κράτους ήταν μεσολαβητικός, ο στόχος της Κ.Ε. αλλάζει. Αντί για φιλανθρωπία, ηθική αναμόρφωση του ατόμου και αλλαγή του φυσικού περιβάλλοντος, το επάγγελμα αποσκοπεί αποκλειστικά στην βελτίωση κοινωνικών και ψυχολογικών λειτουργιών του ατόμου, για να ζεί πιο αποδοτικά και για να αξιοποιεί το δυναμικό του. Δηλαδή, μικροκοινωνική εργασία: προσαρμογή του ανθρώπου στο περιβάλλον, με αλλαγή της συμπεριφορά του.

γ) Κοινωνική αλλαγή

Στην τρίτη περίοδο εξέλιξης του επαγγέλματος μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ως το 1980, αντιστοιχεί το τρίτο στάδιο εξέλιξης του ρόλου του κράτους. Η Κ.Ε. παίρνει συγκεκριμένη επαγγελματική μορφή και κατεύθυνση. Βασίζεται ριζικά στη διαδικασία παρέμβασης για κοινωνική αλλαγή στο επίπεδο του ατόμου (μικροκλίμακα) και του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος (μακροκλίμακα).

Αλλά το επικρατέστερο πρότυπο μεσολάβησης είναι η Κ.Ε.Α., δηλαδή το πρότυπο, όπου ο επαγγελματίας Κ.Α. δημιουργεί μια απευθείας σχέση με το άτομο στην μικροκλίμακα και επεμβαίνει για να διευρύνει την ικανότητα των ατόμων ώστε να ζουν πιο αποδοτικά, σαν ψυχοκοινωνικά μέλη της κοινωνίας. Παρ' όλο που έχει εμφανιστεί και η Κ.Ε.Ο. και η Κ.Ε.Κ., η βασική μορφή του επαγγέλματος και ο μεγαλύτερος αριθμός επαγγελματιών Κ.Α. είναι εξοικειωμένοι και εκπαιδευμένοι στο πρότυπο εργασίας με "άτομα".

δ) Ευαισθητοποίηση - κινητοποίηση - χειραφέτηση του ατόμου

Η ερευνήτρια προσθέτει ότι η τέταρτη περίοδος εξέλιξης του επαγγέλματος από το 1980 έως τις μέρες μας, εκτυλίσσεται στην φάση όπου το κράτος προσπαθεί να αποκεντρωθεί μεταθέτοντας μεγάλο μέρος των αρμοδιοτήτων του στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Έτσι, η Κ.Ε. προσανατολίζεται κυρίως στην Κ.Ε.Κ., δίνει έμφαση στον κοινωνικό σχεδιασμό (πολιτική, πρόγραμμα, εφαρμογή, αξιολόγηση) και έχει ως απώτερο στόχο την ευαισθητοποίηση των πολιτών, την κινητοποίησή τους, την συμμετοχή τους στα "κοινά", και τέλος, την χειραφέτησή τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Συγκριτικές Εξελίξεις στο ρόλο κράτους και Κ.Ε.

ΡΟΛΟΣ ΚΡΑΤΟΥΣ	ΡΟΛΟΣ Κ.Ε.	ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
Παρατηρητής: αποχή	Φιλανθρωπία, ηθική διαμόρφωση και έμφαση στις περιβαλλοντολογικές συνθήκες	1900 - Α' Παγκόσμιος Πόλεμος
Διαιτητής: Μεσολάβηση	Ανάπτυξη ικανότητας και ψυχοκοινωνικής λειτουργίας ατόμου	Α' - Β' Παγκόσμιος Πόλεμοι
Ρυθμιστής: ενεργός επέμβαση στην οικονομική αγορά, συνεταίρος στην ηγεσία για ανάπτυξη.	Παρέμβαση για κοινωνική αλλαγή, κυρίως με εργασία με άτομα και ομάδες, αλλά και με την κοινότητα	Β' Παγκόσμιος Πόλεμος - 1980
Συντονιστής: μετατίθενται ευθύνες και αρμοδιότητες στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.	Δίνεται έμφαση στην Κ.Ε.Κ. με κύριο στόχο την χειραφέτηση του ατόμου	1980 - 1995

Σύμφωνα με τον Δ. Ιατρίδη (1981), η Κ.Ε. μετά το 1970, προσανατολίστηκε περισσότερο στην μεσολάβηση για θεσμικές κοινωνικές αλλαγές με αποτέλεσμα την αναγκαστική διάκριση της ΚΕ σε "μικροκοινωνική" και "μακροκοινωνική".

Στην "μικροκοινωνική εργασία" η επέμβαση για κοινωνική αλλαγή αποσκοπεί σε αλλαγές περιθωριακών στοιχείων (σε σχέση με το άτομο, την οικογένεια, το άμεσο περιβάλλον), δηλαδή των συνθηκών της ζωής του ατόμου. Δεν λέγεται πια εργασία κατά περίπτωση αλλά "κλινική κοινωνική εργασία".

Στην "μακροκοινωνική εργασία", στόχος είναι η θεσμική αλλαγή των στοιχείων του ίδιου του συστήματος για να βελτιωθεί η λειτουργία του. Επεμβάσεις γίνονται κυρίως στο περιβάλλον.

Επειδή πλέον έχει αναγνωριστεί ότι τα προβλήματα με τα οποία ασχολείται το επάγγελμα της Κ.Ε. μπορεί να προέρχονται από δυσλειτουργίες του ατόμου, του κοινωνικού συστήματος, ή και από τα δύο, οι επεμβάσεις για κοινωνική αλλαγή στην συμπεριφορά του ατόμου και του κοινωνικού συστήματος, βασίζονται και στην μικροκοινωνική εργασία και στην μακροκοινωνική ταυτοχρόνως.

Για παράδειγμα, οι έγκλειστοι ψυχιατρικά ασθενείς δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν από τον Κ.Α. μόνο στην μικροκλίμακα, δηλαδή ατομική εργασία - κλινική παρέμβαση, στην εργασία με την οικογένεια και το τοπικό κοινωνικό περιβάλλον του πελάτη και εξάλειψη των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων που εντείνουν το ψυχιατρικό πρόβλημα, με απώτερο στόχο τον σχεδιασμό τέτοιας κοινωνικής πολιτικής που να επιτρέπει την αποασυλοποίηση ψυχιατρικών ασθενών, όπου αυτή είναι δυνατή.

Η μακροκοινωνική εργασία όχι μόνον είναι απαραίτητη, αλλά

συχνά έχει και προληπτικό χαρακτήρα. Χωρίς αυτή, το επάγγελμα του Κ.Α. θα περιορίζονταν να φροντίζει θύματα της οικονομικής ανάπτυξης στην μικροκλίμακα, την εργασία με άτομα, και δεν θα έπαιρνε μέρος στις αποφάσεις κρατικής πολιτικής και κοινωνικού σχεδιασμού.

Έτσι, σήμερα που αναγνωρίζεται ότι το περιβάλλον επιδρά στην συμπεριφορά του ατόμου και το αντίστροφο, ότι η δομή του κοινωνικού συστήματος και η κρατική πολιτική προσδιορίζουν σημαντικά την ποιότητα ζωής στην μικροκλίμακα, η κοινωνική εργασία δίνει έμφαση στην έως τώρα παραμελημένη μακροκοινωνική εργασία, αλλά ταυτοχρόνως, χρησιμοποιώντας την αλληλένδετα με την μικροκοινωνική εργασία. Θέση στην οποία συμφωνεί και η A. Mullender (1987) η οποία τονίζει ότι η Κ.Ε. πρέπει να καταφέρει να ενώσει τον μικρόκοσμο με τον μακρόκοσμο.

Παρακάτω, αναφέρονται μερικοί σημαντικοί σταθμοί στην εξέλιξη του επαγγέλματος στην Ελλάδα έτσι όπως τους κρίνει η Ε. Παπαθεοφίλου (1981) ενώ οι σταθμοί μετά το 1978 έως σήμερα προστέθηκαν από την ερευνήτρια.

- **1944-1948:** Εμφάνιση των πρώτων Σχολών Κοινωνικής Πρόνοιας στην Ελλάδα.
- **1950:** Πρώτο μεγάλο πρόγραμμα στο Υπουργείο πρόνοιας που χρησιμοποιήθηκαν κοινωνικοί λειτουργοί: το πρόγραμμα "προστασίας παιδών".
- **1954-1955:** Ιδρύεται ο Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος.
- **1959:** Νομοθετικό διάταγμα περί του θεσμού των κοινωνικών λειτουργών.
- **1961:** Νομοθετικό διάταγμα περί της ασκήσεως του επαγγέλ-

ματος.

Επίσης, το 1961 Α' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικών Λειτουργιών.

- 1962: Βασιλικό Διάταγμα περί της εκπαιδεύσεως των κοινωνικών λειτουργιών.
- 1963: Συμπλήρωμα νομοθετικού διατάγματος: Από το Σεπτέμβριο του '63 άδεια ασκήσεως επαγγέλματος παίρνουν μόνον απόφοιτοι Σχολών.
- 1965: Μαζί με άλλες τροποποιήσεις του υπαλληλικού κώδικα ψηφίζεται και η διάταξη με την οποία οι κοινωνικοί λειτουργοί κατατάσσονται στην πρώτη κατηγορία.
Από το 1965 και περίπου για μια δεκαετία σχεδόν τίποτα.
- 1973 και 1974: Με νομοθετικά διατάγματα γίνεται η σύσταση του κλάδου και κατοχυρώνονται τακτικές θέσεις των κοινωνικών λειτουργιών στα Υπουργεία Δικαιοσύνης και Κοινωνικών Υπηρεσιών. Επακολουθεί ο διορισμός των κοινωνικών λειτουργιών που ήδη εργάζονταν στο δημόσιο και πληρώνονταν μέχρι τότε από τον Εθνικό Οργανισμό Προνοίας.
- Αύγουστος 1974: Με Υπουργική Απόφαση καθορίζονται οι αρμοδιότητες των κοινωνικών λειτουργιών του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών.
- 1975 και 1976: Με Υπουργικές αποφάσεις καθορίζονται τα κατώτατα όρια μισθών των κοινωνικών λειτουργιών που εργάζονται σε οργανισμούς Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου.
- 1977: Με Προεδρικό Διάταγμα γίνεται αναδιοργάνωση του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών και δημιουργείται Διεύθυνση Κοινωνικής Εργασίας.
- 1978: Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικών Λειτουργιών στην Αθήνα.

- 1983: Νομοθετικό διάταγμα (1403) που αναφέρεται στον τρόπο λειτουργίας των ΤΕΙ.
- 1985: Γ' Πανελλήνιο Συνέδριο Κ.Α. με θέμα "Κοινωνική Εργασία και Κοινωνική Αλλαγή" στην Αθήνα.
- 1989: Δ' Πανελλήνιο Συνέδριο Κ.Α. με θέμα " Κοινωνική Εργασία και Κοινωνική Πολιτική" στην Αθήνα.
- 1994: 1ο Κοινο Επιστημονικό Συνέδριο Κ.Α. Ελλάδας και Κύπρου με θέμα "Εξελικτική Πορεία Κοινωνικής Πρόνοιας και Κοινωνικών Υπηρεσιών. Σύγχρονες Κοινωνικές Ανάγκες" στην Λευκωσία της Κύπρου.
- 1994: Φ.Ε.Κ. 163 (4-10-1994) τεύχος 1, με Προεδρικό Διάταγμα θα λειτουργήσει από τον Σεπτέμβριο του 1995 στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης με σκοπό την παραγωγή στελεχών με προσανατολισμό την Κοινωνική Εργασία και την Κοινωνική Διοίκηση (βλ. Παράρτημα Γ , σελ. 136).
- 1995: 1ο Διεθνές Συνέδριο Κ.Α., με προβλεπόμενη συμμετοχή περίπου 500 Κ.Α. από πολλά έθνη, τον Ιούλιο στην Κομοτηνή.

Α.2 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ Κ.Ε.

Η Κ.Ε. σαν επάγγελμα, είναι νέα, με ζωή που άρχισε από το τέλος του 18ου και αρχές του 19ου αιώνα, αλλά έχει τις ρίζες της στις φιλοσοφικές και ανθρωπιστικές ιδέες της αρχαιότητας. Σαν φιλοσοφική της δικαίωση έχει την ουσία του Ελληνοχριστιανικού κοινωνικού ανθρωπισμού και βασίζεται στις σύγχρονες δημοκρατικές αντιλήψεις περί ελευθερίας και ισότητας, καθώς και στη γνώση της ανθρώπινης φύσης, ικανότητας και αξίας.

Όπως υποστηρίζει και η Κ. Πανουτσοπούλου (1984), η Κ.Ε. ασχολείται με τον άνθρωπο και τον αγαπά αληθινά. Η αποδοχή και ο σεβασμός του συνανθρώπου είναι η μόνη δικαίωση της ανθρώπινης δομής. Η αγάπη είναι ο συνδετικός κρίκος της κοινωνίας που ωθεί τα άτομα να θέτουν πάνω από τον εαυτό τους τους άλλους. Η κοινωνική συνείδηση με κέντρο την "αγάπη προς τον πλησίον" και με όριο το γνωμικό "πάντων μέτρον άνθρωπος" του Πρωταγόρα, είναι το αλάτι και η δύναμη της κοινωνίας. Έτσι, ο άνθρωπος ανυψώνεται σε ελεύθερη και ηθική προσωπικότητα και κάθε ενέργειά του υπακούει στον καθολικό νόμο του μέτρου και της αρμονίας που διέπει την φύση, την κοινωνία και τη ζωή.

Όμως, θα πρέπει να τονιστεί συμφωνώντας με τον Ε.Π. Πανούτσο (1964) και διαφωνώντας σε κάποια σημεία με την Κ.Πανουτσοπούλου, ότι η Κ.Ε. στηρίζεται στην "αγάπη προς τον πλησίον" όχι όμως όπως την διακηρύττει το Ευαγγέλιο, ούτε στην "φιλάνθρωπία" όπως την ασκούν από τα χρόνια του Βυζαντίου οι χριστιανικές κοινωνίες. Σ' αυτούς τους ορισμούς υπάρχει πολλή συμπόνοια για την φτώχεια, την αρρώστεια ή την θλίψη του ανθρώπου, πολλή υποχωρητικότητα στις ανθρώπινες αδυναμίες, πολλή ελεημο-

σύνη προς τον κατατρεγμένο και αμαρτωλό. Η Κ.Ε. αντιλαμβάνεται διαφορετικά την έννοια της φιλανθρωπίας: μέσα της βρίσκει την τιμή, τον σεβασμό, την εμπιστοσύνη προς τον άνθρωπο ως άνθρωπο, το αίσθημα της αλληλεγγύης και της δικαιοσύνης.

Ο Κ.Α. έχει ξεφύγει πια στις μέρες μας από την χριστιανική "αγάπη του καλού Σαμαρείτη" και καλλιεργεί τα προσόντα που ήδη πρέπει να του έχει χαρίσει η φύση: την αυθεντικότητα, την συμπάθεια (empathy) και τη στοργή. Η προσφορά του ξεκινά όχι από προσωπική ανάγκη, ή φιλανθρωπική διάθεση αλλά είναι μια σκόπιμη ενέργεια που καταλήγει σε ένα εξατομικευμένο σύστημα βοήθειας του ατόμου κινητοποιώντας τις δικές του ικανότητες και εσωτερικό δυναμικό για την επίλυση του προβλήματός του.

Με βάση την αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας ο Κ.Α. επιδιώκει να "απαλύνει τον πόνο" της, με την καλύτερη προσαρμογή της στην κοινωνική ζωή. Βοηθά τους ανθρώπους κοινωνικά και ψυχολογικά σ' όλους τους τομείς και τα προγράμματα της κοινωνικής προστασίας (υγεία - εργασία - εκπαίδευση - δημόσια αντίληψη κλπ.), για να βοηθούν τον εαυτό τους και να γίνουν αυτοδύναμοι για την ικανοποίηση των αναγκών τους, γιατί έτσι μόνο μπορούν να εκπληρώσουν τον κοινωνικό προορισμό τους και να νιώσουν την χαρά της ζωής.

Ο Κ.Α. προσφέρει τις υπηρεσίες του στον συνάνθρωπο χωρίς διάκριση ή προτίμηση φυλής, χρώματος, γλώσσας και θρησκείας. Η συμβουλή προς τους νέους και νέες που πρόκειται να αφοσιωθούν στο ευγενές επάγγελμα του Κ.Α., είναι απλή και καθαρή:

Με την αγάπη και την βοήθεια που θα προσφέρετε στον πλησίον σας γίνετε δίκαιοι και αλληλέγγυοι μαζί του. Σεβασθήτε και τιμήσετε στο πρόσωπό του τον άνθρωπο σαν άνθρωπο, γιατί τίποτε μέσα σ' αυτόν τον κόσμο, όπου ήρθαμε για να τελέσουμε το δύσκολο και

ωραίο άθλημα της ζωής δεν υπάρχει υψηλότερο, τιμιότερο, θειότερο από τον άνθρωπο. Όταν κλονίζεται, τρέξετε να τον στηρίξετε, όταν λιποψυχεί, πηγαίνετε κοντά του να τον ενθαρρύνετε, όταν απελπίζεται, δώστε του και πάλι την εμπιστοσύνη στον εαυτό του. Η βοήθεια που του παρέχετε, προσφέρεται στην ανθρωπότητα ολόκληρη ως ιδέα, επομένως, και προς τον ίδιο τον εαυτό σας. Έτσι, υψώνετε το νόημα της ζωής σας και ευγενίζετε την προσωπική σας υπόσταση (Ε.Π. Παπανούτσος, 1964, σελ. 5).

Όμως, για να μπορέσουν να έχουν αποτέλεσμα στην Κ.Ε. οι παραπάνω συμβουλές, πρέπει να μην γίνονται δεκτές απλά ως "τεχνικές του επαγγέλματος", ως "πρακτικές οδηγίες" αλλά σαν ηθικά παραγγέλματα που υπαγορεύονται από μια βαθύτερη αίσθηση και αξιολόγηση της ανθρώπινης διάστασης. Ως απόρροια κάποιων αξιών που έχουν τεθεί από τον άνθρωπο για τον άνθρωπο. Τότε οι συστάσεις αυτές παύουν να είναι ευτελείς συνταγές και γίνονται τρόποι ζωής, άρθρα πίστης και νόμοι του πράττειν.

Ακριβώς επειδή ο Ελληνικός Ανθρωπισμός με τις πρόσθετες χριστιανικές αποχρώσεις του αποτελούν τον πυρήνα της ιδεολογίας της Κ.Ε., ο Ελληνικός όρος Κοινωνικός Λειτουργός - ενώ σε άλλα κράτη επικράτησε ο όρος Κοινωνικός Εργάτης - είναι πιο επιτυχής, γιατί αποδίδει σωστά την διπλή έννοια της Κ.Ε. σαν ανθρωπιστικής αποστολής και κοινωνικού λειτουργήματος, καθώς και σαν επαγγέλματος. Ο Κ.Λ. με την ειδική επιστημονική κατάρτισή του, τα προσωπικά χαρίσματα της προσωπικότητας του και την πείρα του, υπηρετεί κυρίως τον άνθρωπο, την κοινωνία, τις ιδέες, της κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης, ενώ συγχρόνως, είναι κατοχυρωμένος επαγγελματίας.

A.3 Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

Ο άνθρωπος όλων των φυλών σε όλες τις εποχές ρέπει από τη φύση του προς την κοινωνικότητα, γι' αυτό συγκρότησε αμέσως μόλις ξεπέρασε την πρωτόγονη μορφή του ομάδες για κοινή συμβίωση (γένος, φυλή, πολιτεία). Η πρώτη εμβρυακή εκδήλωση αλληλοβοήθειας, ανευρίσκεται στην αυθόρμητη παρόρμηση να παρασχεθεί από οίκτο ή στοργή, βοήθεια σε πρόσωπα της αυτής οικογένειας - πρώτο κύτταρο κοινωνικής συμβίωσης. Εκδηλώσεις αλληλεγγύης στην πρώτη ανθρώπινη συμβίωση συναντούμε αρχικά την αλληλοβοήθεια ανθρώπων που συνδέονται με φυσικούς δεσμούς και κοινά συμφέροντα για αντιμετώπιση των κινδύνων της ζωής, όπως αμοιβαία συνδρομή περίθαλψη επαιτών και παροχή φιλοξενείας. Η εκδήλωση αισθημάτων αλληλεγγύης και η βοήθεια προς τους απόρους και πάσχοντες, ήταν πράξη που ταίριαζε στη φύση του ανθρώπου και την επέβαλε η ανάγκη για αρμονική κοινωνική συμβίωση (Κ. Πανουτσοπούλου, 1984, σελ. 15-16).

Αργότερα, η κοινωνική βοήθεια - προστασία δινόταν πιο οργανωμένα από φιλόανθρωπες κυρίες ή και οργανωμένα σωματεία και συλλόγους ιδιωτικής πρωτοβουλίας, ώσπου έκανε την εμφάνισή της η Κοινωνική Εργασία, και μέρος της παραπάνω ευθύνης ανέλαβε και ο Κρατικός φορέας.

Χαρακτηριστικά, η C. Meyer (1983) τονίζει ότι οι Κ.Λ. είναι γνωστοί σε ορισμένα μέρη σαν το δεύτερο αρχαιότερο επάγγελμα στον κόσμο (αν κανείς ανατρέξει στην ιστορία πριν δημιουργηθούν τα επαγγέλματα και θελήσει να προσδιορίσει την Κ.Ε. κάπως χαλαρά). Το επάγγελμα του Κ.Λ. έχει επιζήσει πολέμους και καταστροφές ακριβώς όπως θα επιζήσει και στο μέλλον.

Την ίδια άποψη, ότι δηλαδή όσο υπάρχουν άνθρωποι θα υπάρ-

χει ανάγκη για το επάγγελμα της Κ.Ε., ακράδαντα υποστηρίζει και η Μ. Mathieu (1985, σελ. 18).

Αυτή η επιμονή του Κ.Α., η ικανότητα επιβίωσης είναι σίγουρα ένα μοναδικό χαρακτηριστικό του επαγγέλματος. Σε κάθε πολιτική εποχή, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, σε όλες τις χώρες, οι Κ.Α. έχουν επιμείνει στην φιλανθρωπία, κοινωνική μεταρρύθμιση, κοινωνική ασφάλεια, καταπολέμηση φτώχειας, κλπ. Αυτό έχει να κάνει με το ότι οι Κ.Α. είναι μέρος της κοινωνικής δομής. Σαν κοινωνικός θεσμός παραμένουν στους καλούς αλλά και στους κακούς καιρούς. Αυτό έχει να κάνει με τον τρόπο που αντιμετωπίζουν την αλλαγή. Όσο και αν είναι οδυνηρό, η αλλαγή είναι αναπόφευκτη και μέρος της πραγματικότητας. Οι Κ.Α. έχουν δοκιμαστεί επί σειρά δεκαετιών και έχουν αντέξει (C. Mayer, 83, σελ. 57).

Επίσης, ο ενοχλητικός τους ρόλος έχει συμβάλλει στην επαγγελματική επιβίωση. Άνθρωποι και κυβερνήσεις γνωρίζουν ότι οι Κ.Α. τους θυμίζουν το κοινωνικό τους συμβόλαιο. Το ενδιαφέρον τους για τους φτωχούς, άστεγους, αρρώστους, παραμελημένους, κακοποιημένους, φοβισμένους, τρελλούς, τους ανθρώπους που παλεύουν σε αυτόν τον κόσμο, έχει κάνει κοινό και κυβέρνηση να δώσουν στους Κ.Α. αρκετά μεγάλη περιοχή δράσης, στις περιπτώσεις που αδυνατούν να τους αποφύγουν. Μερικές φορές, οι Κ.Α. είναι η συνείδησή τους, άλλες φορές αντιμετωπίζουν την άρνησή τους. Οι αντίξοες καταστάσεις τους κινητοποιούν, τους βοηθούν να ανταπεξέρχονται στις δοκιμασίες του άγχους και τους προσφέρουν την ευκαιρία να είναι δακτυλοδεικτούμενοι με έναν κοινωνικά παραδεκτό τρόπο (C. Mayer, 1983, σελ. 57).

Όπως αναφέρει και η Κ. Πανουτσοπούλου (1984), η Κ.Ε. ασκείται σε κάθε χώρα μέσα στα πλαίσια των πολιτιστικών, οικονο-

μικών, θρησκευτικών και κοινωνικών συνθηκών που στηρίζουν τις αξίες του λαού της. Γιατί σαν δυναμικό και εξελισσόμενο λειτουργήμα-επάγγελμα, υπόκειται στις επιδράσεις της εξέλιξης της κοινωνίας, στις πολιτιστικές και κοινωνιολογικές αξίες της και στην πρόοδο της επιστήμης, άποψη στην οποία συμφωνεί και η Ε. Περρωτή (1973) αλλά και ο Α. Ζωγράφου (1992).

Γι' αυτό και η ερευνήτρια συμφωνεί ότι δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Κ.Ε. θα επιζήσει σε οποιουδήποτε δύσκολους καιρούς. Ακριβώς επειδή οι Κ.Α. δηλώνουν την παρουσία τους σε όλους τους θεσμούς της κοινωνίας, εργαζόμενοι με όλες τις τάξεις και τύπους ανθρώπων, φαίνεται ότι θα τα καταφέρουν καλύτερα από το να επιζήσουν απλώς. Όσο μεγαλύτερη είναι η αποτελεσματικότητά τους τόσο πιο πολύ θα είναι αναγκαίοι στο κοινωνικό σύνολο.

Στα σημερινά χρόνια για να καταφέρει και πάλι να επιβιώσει ο Κ.Α., πρέπει να σκύψει με ενδιαφέρον στα παράδοξα που υπάρχουν στον διεθνή χώρο και τα οποία συνοπτικά είναι:

- 1) Ο πολλαπλασιασμός των εθνικών κρατών και η συνεχιζόμενη έμφαση στην κυριαρχία τους, αλλά συγχρόνως η ανάπτυξη περιφερειακών και υπερεθνικών θεσμών.
2. Η ολοένα αυξανόμενη ισορροπία της πυρηνικής δύναμης που πιστεύεται ότι δεν θα χρησιμοποιηθεί και που σαν συνέπεια έχει, μια πιο επιτρεπτική ατμόσφαιρα που ευνοεί τους τοπικούς πολέμους.
- 3) Το διαρκώς αυξανόμενο χάσμα μεταξύ πλούσιων και φτωχών εθνών, παρά τις μεγαλύτερες δυνατότητες και τη διεθνή συνειδητοποίηση της ανάγκης για την κάλυψή του.
- 4) Η αναγνώριση της διεθνούς ευθύνης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και η απροθυμία να αυξηθεί η πίεση προς τα

κυρίαρχα κράτη.

- 5) Οι θαυμαστές επιτεύξεις της επιστήμης και της τεχνολογίας αλλά συγχρόνως η καταστροφική τους δύναμη.
- 6) Η εκτενής βιβλιογραφία και το εντυπωσιακό φάσμα θεσμών στο Διεθνές Δίκαιο, αλλά και η απροθυμία των κρατών να οργανώσουν τις σχέσεις τους σύμφωνα με αυτά τα πρότυπα κι αυτές τις αρχές (J. Lawrence, 1985, σελ. 12).

Η ερευνήτρια συμφωνεί με τον J. Lawrence (1985) και υποστηρίζει ότι από εδώ και στο εξής ο Κ.Α. πρέπει να ασχοληθεί στο τοπικό και εθνικό επίπεδο και αργότερα στο διεθνές με τα παραπάνω προβλήματα για να μπορέσει να σταθεί με αξιοπρέπεια στον επαγγελματικό χώρο, και για να εξακολουθήσει να είναι αναγκαίος. Ο Κ.Α. έχει την ικανότητα να κάνει κάτι γι' αυτά τα προβλήματα, και πρέπει να το κάνει. Γιατί, αν δεν το κάνει αυτός, θα επιλεγεί και θα εκπαιδευτεί κατάλληλα άλλος κοινωνικός επιστήμονας όπως λέει και η Κ. Πανουτσοπούλου (1984), και τότε ο Κ.Α. θα έχει χάσει την ευκαιρία να συμβαδίσει με την εποχή του και να εμπλακεί αποτελεσματικά με τα προβλήματά της. Ο σημερινός Κ.Α. πρέπει να μπορέσει να κοιτάξει πέρα από τον "πελάτη" και την "ομάδα", να δώσει έμφαση στην κοινότητα. Πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τα αιτήματα όλων των ανθρώπων και όχι μόνο αυτών για τους οποίους τυχαίνει να έχουν κάποια γνωριμιά ή συμπάθεια ή επαφή.

Μερικές από τις βασικές προϋποθέσεις που παραθέτει ο J. Lawrence (1985) για την επιβίωση του επαγγέλματος της Κ.Ε. σήμερα και στο μέλλον, είναι:

- 1) Τακτική αναθεώρηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- 2) Απόκτηση πείρας και ικανότητας εκ μέρους των Κ.Α. να αιτιολογούν ηθικά την παρέμβασή τους στην ζωή άλλων ανθρώπων.

- πων όπου εμπλέκονται αναγκαστικά από τη φύση του επαγγέλματός τους.
- 3) Ανάπτυξη της ικανότητας να ενθαρρύνουν όσους παίρνουν αποφάσεις, να αναλάβουν την ηθική ευθύνη για τις αποφάσεις τους και κυρίως όσους βρίσκονται σε σημαντικές θέσεις. Ίσως, αυτή να είναι η πιο δύσκολη αλλά και πιο σημαντική επιδίωξη.
 - 4) Επιδίωξη να είναι οι Κ.Α. όσο είναι δυνατόν ενήμεροι για τις αξίες και αρχές των ανθρώπων για τους οποίους εργάζονται.
 - 5) Κατανόηση εκ μέρους των Κ.Α., των διαφόρων μορφών εξουσίας (πολιτική - οικονομική - κοινωνική - ηθική - φυσική) που ασκούνται και εξέταση της εφαρμογής τους από ηθική άποψη.
 - 6) Τακτική παρακολούθηση της εξέλιξης του επαγγέλματος.
 - 7) Αύξηση του αριθμού των Κ.Α. που εργάζονται σε περιφερειακά και διεθνή επίπεδα και ανάπτυξη εξειδικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων όπου θα προετοιμάζονται Κ.Α. έμπειροι γι' αυτήν την εργασία, αλλά και προώθηση της έρευνας.
 - 8) Εξασφάλιση αποτελεσματικής συνεργασίας με μέλη του επαγγέλματος που εργάζονται στα διάφορα επίπεδα της κοινωνικής οργάνωσης και με άλλους που βρίσκονται σε αυτά τα επίπεδα και επιδιώκουν τους ίδιους στόχους. Οι Κ.Α. δεν έχουν την πολυτέλεια να δουλεύουν μόνοι τους ή να ισχυρίζονται ότι είναι ικανοί να αναλάβουν μόνοι την ευθύνη να βρουν τις επιθυμητές λύσεις για όλα τα κοινωνικά προβλήματα.
 - 9) Επιδίωξη ώστε το επάγγελμα να είναι καλά οργανωμένο σε κάθε χώρα, έχοντας μια ένωση σχολών Κ.Ε. και έναν εθνικό επαγγελματικό σύλλογο που θα συμμετέχουν με την σειρά τους

στη Διεθνή Ένωση Σχολών Κ.Ε. και στην Διεθνή Ομοσπονδία Κ.Α. (J. Lawrence, 1985, σελ. 16).

Η Μ. Mathieu (1985), θέτει ως βασικές προϋποθέσεις για την επιβίωση του επαγγέλματος ακόμη τρεις, που αν προστεθούν στις παραπάνω, η λίστα θα τελείωνε ως εξής:

- 10) Στενότερη επαφή ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και τους επαγγελματίες Κ.Α. Η μείωση της απόστασης ανάμεσα στους στόχους της εκπαίδευσης και τις απαιτήσεις της πράξης, φαίνεται καθοριστική για την επιβίωση του επαγγέλματος.
- 11) Αρμονική συνεργασία του ιδιωτικού με τον κρατικό φορέα.
- 12) Πίστη στο ανθρώπινο ιδανικό, διασφάλιση του στοιχείου που σημάδεψε το επάγγελμα και το έκανε ξεχωριστό.

Τέλος, δεν θα πρέπει να παραληφθεί ότι αν οι Κ.Α. κρύψουν την ταυτότητά τους ή επιδιώξουν να είναι όπως οι άλλοι - οποιoιδηδήποτε άλλοι παρά οι εαυτοί τους - αν "κοροϊδεύουν" για το ποιοί είναι, τότε θα χάσουν αυτήν τους την ταυτότητα. Ο όλος μέχρι τότε αγώνας θα πάει χαμένος και η Κ.Ε. θα πρέπει να μελετηθεί και να οριοθετηθεί από την αρχή. Αυτό σημαίνει ότι όταν εργάζονται σε μια τράπεζα δεν γίνονται τραπεζίτες ούτε δικηγόροι, γιατροί, ψυχίατροι. Όταν εργάζονται σε γραφειοκρατικές υπηρεσίες, είναι πάνω από όλα Κ.Α.

Υπάρχουν πολλοί πειρασμοί στον επαγγελματικό χώρο για να τους κάνουν χαμαιλέοντες και υπάρχουν διάφορες απειλές για να τους υποβιβάσουν, που μπορεί μόνο τότε να πετύχουν, αν οι ίδιοι το επιτρέψουν. Η επαγγελματική ταυτότητα είναι ένα βάρος, αλλά και μια ευλογία. Αξίζει τον κόπο να παλαίψουν για να την διατηρήσουν και στο μέλλον.

Β. Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ Κ.Ε.

Β.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Αρχικά, τις αρμοδιότητες του Κ.Α. τις ασκούσαν κάποια "φι-
λάνθρωπα άτομα", ώσπου το 1937 ιδρύθηκε η πρώτη σχολή για την
εκπαίδευση Κ.Α. που λειτούργησε μόνο δύο χρόνια με την επωνυ-
μία "Ελευθέρα Σχολή Κοινωνικής Προνοίας".

Μεταπολεμικά, το 1945 ιδρύθηκε η Σχολή Κοινωνικής Προνοί-
ας του Αμερικάνικου Κολλεγίου Θηλέων Pierce, που διέκοψε ορι-
στικά τη λειτουργία της το 1975. Το 1948 ιδρύεται η Σχολή Κοι-
νωνικής Προνοίας της ΧΕΝ, το 1957 η Σχολή Κοινωνικής Προνοίας
"Διακονισσών της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλά-
δος, και το 1960 η Σχολή Κοινωνικής Προνοίας της Εταιρείας Προ-
στασίας Ανηλίκων Αθηνών.

Οι τέσσερις αυτές σχολές - Ν.Π.Ι.Δ. που εποπτεύονταν από
το Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών - προσέφεραν διετή ή τριετή
εκπαίδευση μετά το παλαιό εξατάξιο γυμνάσιο. Τέλος, το 1973
αρχίζουν να λειτουργούν τα δύο Τμήματα Κοινωνικής Εργασίας των
ΚΑΤΕΕ, στο Ηράκλειο Κρήτης και στην Πάτρα.

Παράλληλα με την παραπάνω εκπαίδευση, την χρονική περίο-
δο 1953-1963 λειτούργησε "Ανώτατο Φροντιστήριο Κοινωνικής Πρό-
νοιας" αρχικά στην Πάντειο και μετά στο Βασιλικό Εθνικό Ιδρύ-
μα, που πρόσφερε μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών στην Κ.Ε.

Οι Σχολές Κοινωνικής Εργασίας που λειτουργούν σήμερα εί-
ναι:

- α) Σχολή Κοινωνικής Εργασίας στα Τ.Ε.Ι. Αθήνας.
- β) Σχολή Κοινωνικής Εργασίας στα Τ.Ε.Ι. Πάτρας.
- γ) Σχολή Κοινωνικής Εργασίας στα Τ.Ε.Ι. Ηρακλείου Κρήτης.

Και οι τρεις Σχολές ανήκουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Η εκπαίδευση στην κοινωνική εργασία στη χώρα μας ρυθμιζόταν κυρίως από :

- 1) Το ΒΔ 319/1969 "περί της εκπαιδεύσεως των κοινωνικών λειτουργών ΦΕΚ 81/1962 τ.Α. που καθιέρωσε την τριετή ανώτερη εκπαίδευση στην κοινωνική εργασία, και β) προέβλεψε διετή μεταπανεπιστημιακό κύκλο σπουδών για πτυχιούχους πανεπιστημιακών σχολών ή επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς με ορισμένες προϋποθέσεις προϋπηρεσίας.
- 2) Το ΝΔ 652/1970 "περί Κέντρων Ανωτέρας Τεχνικής Εκπαιδεύσεως" που αναφέρεται στην ίδρυση και λειτουργία των ΚΑΤΕΕ (ΦΕΚ 180/1970, τ.Α').
- 3) Το ΝΔ 576/1977 "περί οργάνωσης και διοικήσεως της Μέσης και Ανωτέρας Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως" , που αφορά στη λειτουργία γενικά όλων των σχολών κοινωνικής εργασίας, κρατικών και ιδιωτικών (βαθμίδες, οργάνωση, τίτλοι σπουδών, αριθμός και τρόπος εισαγωγής σπουδαστών, διάρκεια φοίτησης, προσόντα και εξέλιξη εκπαιδευτικού προσωπικού κ.ά. (ΦΕΚ 102/1976, τ.Α').
- 4) Το ΝΔ 1404/1983 που αναφέρεται στην ίδρυση και λειτουργία των ΤΕΙ (Εισήγηση ΣΚΠΕ, 1987, σελ. 80).

Το πρόγραμμα σπουδών των σημερινών Τ.Ε.Ι. της χώρας, περιλαμβάνει θεωρητικές γνώσεις στους εξής τομείς:

- Ανθρωπιστικές επιστήμες (Φιλοσοφία - Ιστορία)
- Κοινωνικές επιστήμες (Κοινωνιολογία - Νομική - Ψυχολογία Πολιτική Επιστήμη).
- Βιολογικές επιστήμες (Στοιχεία Ψυχιατρικής - Υγιεινή).
- Θεωρία και Μεθοδολογία της ΚΕ. (ΚΕΑ - ΚΕΟ - ΚΕΚ).

Επίσης διδάσκονται Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Κοινωνικών Υπηρεσιών, Κοινωνική Έρευνα και η λειτουργία του θεσμού της Κοινωνικής Πρόνοιας και Ασφάλισης.

Ακόμη κατά τη διάρκεια των σπουδών του, ο εκπαιδευόμενος ΚΑ τοποθετείται για πρακτική άσκηση σε κοινωνικές οργανώσεις, όπου με την επίβλεψη του επαγγελματία Κ.Α. έχει την ευκαιρία τουλάχιστον (χωρίς να το καταφέρνει πάντα), να μεταφέρει την θεωρία στην πράξη και να αναπτύξει επαγγελματική ευθύνη. Τέλος, προϋπόθεση για την απόκτηση πτυχίου, αποτελεί η εκπόνηση πτυχιακής εργασίας.

Παρά το γεγονός ότι η Κ.Ε. ασκείται στην Ελλάδα εδώ και 35 χρόνια, η εκπαίδευση έχει καθηλωθεί στην ανώτερη βαθμίδα (ΤΕΙ), και προετοιμάζει μόνον Κ.Α. "βάσης".

Παρ' όλο που η πολιτεία έχει αναγνωρίσει την ανάγκη στελέχωσης των κοινωνικών υπηρεσιών με εξειδικευμένους Κ.Α., όπως προκύπτει από τα διάφορα νομοθετικά διατάγματα που ρυθμίζουν την επαγγελματική τους κατάσταση και εκπαίδευση, με το να μην παρέχει μέχρι σήμερα εκπαίδευση Πανεπιστημιακού επιπέδου, στερεί τον κλάδο από τα απαραίτητα στελέχη για τους τομείς διοίκησης κοινωνικών υπηρεσιών, κοινωνικού σχεδιασμού, κοινωνικής έρευνας και εκπαίδευσης στην Κ.Ε.

Από το 1970, έχουν γίνει επανειλημμένες ενέργειες από διάφορους φορείς Κ.Α. προς τα αρμόδια κυβερνητικά και άλλα όργανα για την ίδρυση Πανεπιστημιακής σχολής στην κοινωνική εργασία, και υποβλήθηκαν συγκεκριμένες προτάσεις από ομάδες εργασίας. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- 1) Το Υπόμνημα της Ανωτέρας Σχολής Κοινωνικής Έργασίας ΧΕΝ, προς το Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών στις 28/11/1972.
- 2) Τις προτάσεις για Πανεπιστημιακή και μεταπτυχιακή εκπαί-

δευση στην κοινωνική εργασία της Ομάδας Εργασίας για το Αττικό Πανεπιστήμιο που συγκροτήθηκε με την 75170/26.8.74 απόφαση του Υπουργού Παιδείας.

- 3) Τη διαπίστωση της ανάγκης για την ίδρυση Πανεπιστημιακής σχολής στην κοινωνική εργασία από την Επιτροπή Μελέτης του Εκπαιδευτικού Προγράμματος των Σχολών Κοινωνικής Εργασίας που συγκροτήθηκε με την ΔΙ/1956/19.2.1975 απόφαση του Υφυπουργού Κοινωνικών Υπηρεσιών.
- 4) Τα υπομνήματα α) της Σχολής Κοινωνικής Εργασίας ΧΕΝ της 22.3.1977 και β) του Συνδέσμου Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος της 12.7.1977 προς τον Πρόεδρο της Επιτροπής για τη συγκρότηση ομάδας εργασίας για τη μελέτη του θέματος αναδιοργάνωσης και ανάπτυξης των κοινωνικοπολιτικών και οικονομικών επιστημών στην Ελλάδα που συγκροτήθηκε με απόφαση του Υπουργού Παιδείας.
- 5) Τις προτάσεις της παραπάνω Επιτροπής για την ένταξη της κοινωνικής εργασίας στο σχέδιο αναδιοργάνωσης και ανάπτυξης των κοινωνικοπολιτικών και οικονομικών επιστημών στην Ελλάδα που συγκροτήθηκε με απόφαση του Υπουργού Παιδείας.
- 5) Τις προτάσεις της παραπάνω Επιτροπής για την ένταξη της κοινωνικής εργασίας στο σχέδιο αναδιοργάνωσης των κοινωνικοπολιτικών και οικονομικών επιστημών.
- 6) Τις απόψεις της Εταιρείας Πτυχιούχων Πανεπιστημιακών Σχολών Κοινωνικής Εργασίας (Ε.Π.Π.Σ.Κ.Ε.) για το θέμα της ανώτατης εκπαίδευσης στην κοινωνική εργασία, που διατυπώθηκαν στο άρθρο "Ανάγκη και για την Ελλάδα η ανώτατη εκπαίδευση στην κοινωνική εργασία" του "Οικονομικού Ταχυδρόμου" (αριθ. φύλλου 1239/2.2.1978, σελ. 26).
- 7) Την αρθρογραφία για το θέμα που έχει επανειλημμένα δημο-

σιεύσει η "Εκλογή Θεμάτων Κοινωνικής Προνοίας", έκδοση της Ε.Π.Π.Σ.Κ.Ε. (Εισήγηση ΣΚΛΕ, 1987, σελ. 79).

Επίσης, πολλές είναι και οι ενέργειες του ΣΚΛΕ προς την κατεύθυνση αυτή (βλ. Παράρτημα Γ σελ. 134).

Όταν οι σπουδές ενταχθούν σε Πανεπιστήμιο, θα αναβαθμιστούν για τους παρακάτω λόγους:

- 1) Θα υπάρχει δυνατότητα παρακολούθησης διδασκαλίας σε άλλες σχολές κοινωνικών επιστημών - μεγαλύτερη ευκαιρία επιλογών για τους σπουδαστές.
- 2) Θα ενισχυθεί σημαντικά η πραγματοποίηση ερευνητικού έργου.
- 3) Θα είναι πιο πλούσια τα διδακτικά μέσα.
- 4) Θα είναι προσιτές καλύτερες βιβλιοθήκες.
- 5) Θα μπορέσει να αναπτυχθεί διεπιστημονική διδασκαλία

(M. Mathieu, 1985, σελ. 23).

Προϋποθέσεις για να προχωρήσει αυτή η μετάβαση από το ένα επίπεδο στο άλλο, είναι:

- α) Η βαθειά γνώση των αναγκών της χώρας σε ανθρώπινο δυναμικό, σε αριθμούς και σε είδος σπουδών.
- β) Ο σχεδιασμός προγραμμάτων προσαρμοσμένων στις εξακριβωμένες ανάγκες με περιθώρια για τη δυνατότητα πειραματισμού και προετοιμασίας για άλλες ανάγκες που σήμερα δεν φαίνονται επιτακτικές. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν θα πρέπει να επηρεάζονται αποκλειστικά από τις συνθήκες αγοράς εργασίας γιατί τότε οι πιθανότητες για ανανέωση εκμηδενίζονται.
- γ) Τα Πανεπιστήμια θα πρέπει να είναι πιο δεκτικά, να ανοίξουν τις πόρτες τους σε διδάσκοντες που δεν έχουν υψηλούς

ακαδημαϊκούς τίτλους. Αμέσως όμως θα πρέπει να τους δώσουν ευκαιρίες να τους αποκτήσουν, για να μην διδάσκεται η Κ.Ε. στο Πανεπιστήμιο από καθηγητές που αισθάνονται μειονεκτικά απέναντι στους συναδέλφους και φοιτητές τους.

Η ίδρυση σχολών Κ.Ε. στα Πανεπιστήμια και η εξειδίκευση, δεν είναι έργο ελεημοσύνης, αλλά ένδειξη ότι τα υψηλότερα ιδρύματα της χώρας δεν είναι αποξενωμένα από τις κοινωνικές ανάγκες και τα καθημερινά κοινωνικά προβλήματα του κοινού, αλλά και ένδειξη σεβασμού προς τις πληθυσμιακές ομάδες που χρειάζονται Κ.Ε. και δεν πρέπει να έχουν δεύτερης ή τρίτης τάξης ποιότητα υπηρεσιών ή χαμηλότερης εκπαίδευσης Κ.Α.

Πριν ολοκληρωθεί η παρουσίαση της μελέτης αυτής, με προεδρικό διάταγμα (ΦΕΚ 163 4-10-1994 τεύχος 1), ανακοινώθηκε ότι θα λειτουργήσει στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης με σκοπό την παραγωγή στελεχών με προσανατολισμό την Κοινωνική Εργασία και την Κοινωνική Διοίκηση από Σεπτέμβριο του 1995 (βλ. Παράρτημα Γ σελ. 136)

B.2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η διαμόρφωση ενός προγράμματος σπουδών για την εκπαίδευση Κ.Α. είναι ένα θέμα που απασχολεί ιδιαίτερα τους εκπαιδευτικούς του κλάδου. Είναι πάντα επίκαιρο, και πάντα ένας βασικός στόχος αυτών που ασχολούνται με την εκπαίδευση.

Ένα πρόγραμμα σπουδών δεν είναι "πακέτο" που μεταφέρεται από το ένα έτος στο άλλο, αλλά μια συνεχής δοκιμασία που προσφέρεται για αλλαγή παράλληλα με τις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες. Είναι ένα πρόγραμμα δραστηριοτήτων σχεδιασμένο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε ο σπουδαστής να αποκτά όσο το δυνατόν περισσότερα από τις καθορισμένες επιδιώξεις και στόχους, το περιεχόμενο των οποίων καθορίζει η κάθε σχολή (Ελένη Περωτή, 1973, σελ. 15).

Παρ' όλο που οι βασικές ανθρώπινες ανάγκες και ανθρωπιστικές αξίες διαπερνούν εθνικά σύνορα, εν τούτοις κάθε χώρα χρειάζεται να αναπτύξει προγράμματα σπουδών βασισμένα στις δικές της κοινωνικές ανάγκες, κοινοτικές συνθήκες, νοοτροπία και πολιτιστική δομή (Hohn Triseliotis, 1987, σελ. 185).

Η εκπαίδευση του Κ.Α. οφείλει να ανταποκρίνεται:

- α) Στην επιστημονική δημιουργία - τεκμηρίωση των προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας.
- β) Στην στελέχωση ανώτατων διοικητικών θέσεων των κοινωνικών υπηρεσιών, έτσι ώστε ο κλάδος να μην παραμένει επιστημονικά και διοικητικά ακέφαλος.
- γ) Στην εκπόνηση προγραμμάτων έρευνας.
- δ) Στην εξειδίκευση σε τομείς προληπτικής και θεραπευτικής Κ. Ε. (Κάτια Σοϊμοίρη, 1987, σελ. 191).

Παράλληλα όμως, θα πρέπει να επιδιώκεται και η εξειδίκευ-

ση του Κ.Α. στους ρόλους του:

1) Επόπτη:

Ο θεσμός της εποπτείας όχι μόνον παραμένει βασικός συντελεστής της εκπαίδευσης του Κ.Α., αλλά μάλιστα συνεχώς ενισχύεται η θέση που κατέχει στην δυάδα: θεωρητική εκπαίδευση - εμπειρία με την πρακτική άσκηση. Έτσι, ο Κ.Α. που θα ασκήσει την εποπτεία ως επάγγελμα, θα πρέπει να αποκτήσει την ικανότητα να δημιουργεί εμπειρίες που να επηρεάζουν την δυναμική έννοια των αξιών, συναισθημάτων, συμπεριφοράς και δεοντολογικής δέσμευσης.

2) Εκπαιδευτικού:

Στην περίπτωση αυτή εκείνο που προέχει είναι το στοιχείο της αυθεντικότητας. Ο Κ.Α. πρέπει να έχει προετοιμαστεί έτσι ώστε να αντιλαμβάνεται, να αισθάνεται και να ταυτίζεται προς ό-τι μαθαίνει στην θεωρητική του κατάρτιση (Ε. Περωτή, 1973,σελ. 17).

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η εκπαίδευση των Κ.Α. πρέπει να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες του τόπου και όχι να βασίζεται σε πρότυπα προγράμματα εκπαίδευσης, δανεισμένα αυτούσια από άλλες, συνήθως ανεπτυγμένες χώρες.

Το λάθος αυτό όπως επισημαίνει και ο Ανδρέας Ζωγράφου (1992), έγινε εν μέρει και στην Ελλάδα. Το βιβλίο της Perlman (ΚΕΑ 1957) και του Ross (ΚΕΚ 1955), αποτελούν ακόμη και σήμερα εγχειρίδια που άκριτα διδάσκονται στους σπουδαστές ως μοναδική ύλη πάνω στους σχετικούς τομείς.

Στην τελευταία έκδοση του 1984 του βιβλίου της Κασσιανής Πανουτσοπούλου "Κοινωνική Πρόνοια - Ιστορική Εξέλιξη - Σύγχρονες τάσεις", ενώ η ΚΕΚ αναφέρεται σαν μια από τις μεθόδους της

Κ.Ε., αναλυτικά γι' αυτή τη μέθοδο δεν αναφέρεται ούτε μία παράγραφος.

Ενώ θεωρητικά σε όλη τη διδακτέα ύλη πλανιέται η άποψη ότι η ευαισθητοποίηση - κινητοποίηση των ίδιων των ενδιαφερομένων είναι το επίκεντρο της Κ.Ε., δεν διδάσκεται καμία διαμεθοδική προσέγγιση που να οδηγεί στην αυτο-οργάνωση και αυτοεκπροσώπηση των συμφερόντων των κοινωνικά αδικούμενων πληθυσμιακών ομάδων. Ούτε ο τρόπος αντιμετώπισης των προβλημάτων και καταστάσεων σύγκρουσης που θα παρουσιαστούν κατά την διάρκεια της συλλογικής δράσης, και πολύ περισσότερο δεν εφαρμόζεται στη πράξη (κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων ή εργασιών), κανένα τέτοιο πρόγραμμα δράσης, ενώ θα έπρεπε όπως χαρακτηριστικά τονίζει η Ελένη Περρωτή (1973).

Στην άποψη αυτή συγκλίνει και ο Richard Hogart, όπως αναφέρει ο Jim Crawley (1982):

"Ο μηχανισμός της βιωματικής μάθησης λειτουργεί, όταν τα άτομα συμμετέχουν ενεργά, όταν τα μαθήματα έχουν σχέση με τα άτομα αυτά, όταν τα άτομα αναπτύσσουν ένα συναίσθημα ευθύνης για την δική τους μάθηση, και όταν το περιβάλλον της μάθησης τους είναι ευέλικτο και ανταποκρίνεται στις άμεσες ανάγκες τους" και ακόμη:

"Πρέπει να δίνεται έμφαση στη συμμετοχή των σπουδαστών σε μια δραστηριότητα που να συνδέεται άμεσα με το αντικείμενο της μελέτης τους. Έτσι, οι σπουδαστές μαθαίνουν για την συμβουλευτική βοήθεια με το να την εξασκούν βοηθώντας άλλους ή βοηθούμενοι από αυτούς, μαθαίνουν για την έρευνα με το να κάνουν έρευνα οι ίδιοι και για την ανθρώπινη συναισθηματική ανάπτυξη, με το να ανακαλύπτουν τις δικές τους εμπειρίες και των άλλων σε κάθε στάδιο της ζωής. Μερικές περιοχές των σπουδών της Κ.Ε.

είναι πιο εύκολο να συνδυαστούν με τέτοιες εμπειρίες, παρά με άλλες. Όταν όμως κανείς κατανοήσει την αρχή αυτή και προσπαθήσει να περιλάβει στο πρόγραμμά του τις ανάλογες δραστηριότητες, τότε οι δυνατότητες που υπάρχουν είναι τεράστιες".

Αντιθέτως, κυριαρχεί η από καθ' έδρας διδασκαλία που δεν επιτρέπει τον κριτικό διάλογο και την αμφισβήτηση. Όσον αφορά την πρακτική άσκηση των σπουδαστών, η Μουρούκα διεπίστωσε τα εξής:

- Οι σπουδαστές κάνουν ελλιπή πρακτική άσκηση στην κοινότητα, αν όχι ανύπαρκτη.
- Η κοινωνική έρευνα και ο κοινωνικός σχεδιασμός περιορίζονται μόνο στο θεωρητικό επίπεδο.
- Οι εμπειρίες που αποκτούν οι σπουδαστές δεν είναι κοινές αφού τα πλαίσια δεν είναι ομοιόμορφα.
- Λείπουν πειραματικά πλαίσια, τα οποία θα δίνουν την ευκαιρία διαμεθοδικής προσέγγισης και διεπιστημονικής συνεργασίας κάτω από πραγματικές συνθήκες εργασίας, οι οποίες δεν θα περιορίζουν, αλλά θα ενισχύουν την κριτική σκέψη και τάση για πειραματισμό εκ μέρους των σπουδαστών.
- Δεν υπάρχει κανένα ηθικό ή υλικό κίνητρο για τα άτομα που είναι διοικητικά υπεύθυνα για την παρακολούθηση των σπουδαστών.
- Τα κέντρα πρακτικής άσκησης δεν έχουν εκπαιδευτικά προγράμματα (Α. Ζωγράφου, 1991, σελ. 131-132).

Είναι ανάγκη λοιπόν να συμφωνήσουν όλοι με τον Ανδρέα Ζωγράφου (1992) στο ότι οι σχολές Κ.Ε. πρέπει να παρακολουθούν τις κοινωνικές εξελίξεις με παράλληλη έρευνα και αξιολόγηση του αντικειμένου της Κ.Ε. με στόχο την προσαρμογή των μεθόδων πα-

ρέμβασης στην μεταβαλλόμενη κοινωνική πραγματικότητα. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ισορροπία μεταξύ θεωρίας και πράξης και μέσο, τα προγράμματα πιλότος.

Η ερευνήτρια συνοψίζοντας τα παραπάνω, καταλήγει σε ένα εύλογο ερώτημα που είναι βασικό στην εκπαίδευση:

"Η εκπαίδευση στην Κ.Ε. αποτελεί μια ενημέρωση γύρω από την Κ.Ε., ή προετοιμάζει τους σπουδαστές να γίνουν κοινωνικοί λειτουργοί;"

Γ. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Όπως παρατηρείται, σε όλες τις κοινωνίες και σε όλες τις εποχές υπήρχε και υπάρχει το φαινόμενο της κοινωνικής αλλαγής. Η εικόνα μιας στατικής κοινωνίας είναι σαφώς παραπλανητική. Η αλλαγή μέχρι ενός σημείου είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα κάθε κοινωνίας, κοινότητας ή ομάδας ανθρώπων. Χωρίς αμφιβολία κατά τη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας παρουσιάστηκαν εποχές ριζικών αλλαγών, έστω κι αν αυτές ήταν λίγες και βραχείας διάρκειας. Μα κι όταν υπήρξαν τέτοιες αλλαγές είχαν περιορισμένες επιδράσεις στο κοινωνικό σύστημα. Μόνο πρόσφατα έχει γίνει αποδεκτό στις δυτικές κοινωνίες ότι η κοινωνική αλλαγή είναι μία κανονική (normal) κατάσταση, ενώ αντίθετα παρατεταμένες περιόδους σταθερότητας θεωρούνται πια, κάτι το ασυνήθιστο.

Κοινωνική αλλαγή είναι μια ευδιάκριτη μεταβολή στις δομές ενός κοινωνικού συνόλου η οποία δεν είναι ένα στιγμιαίο συμβάν ούτε ξεπερνάει τα όρια ζωής μιας γενιάς, η οποία έχει χαρακτήρα μονιμότητας και αποτελεί σταθμό στην Ιστορία της Κοινωνίας (Δ. Τσαούσης, 1984, σελ. 187). Άρα, η κοινωνική αλλαγή δε σχετίζεται με μεμονωμένα άτομα, αλλά με σύνολα ατόμων. Επειδή είναι μια πολύπλοκη διαδικασία που ακόμη δεν είναι πλήρως κατανοητή και επειδή δεν υπάρχουν ακόμη αξιόλογοι δείκτες μετρήσεως της, η κοινωνική αλλαγή δεν μπορεί να εξηγηθεί από ένα ενιαίο θεωρητικό σχήμα ή θεωρία ή μοντέλο.

Ο Π. Σταθόπουλος (1987) κάνει διαχωρισμό στους όρους κοινωνική αλλαγή και κοινωνική ανάπτυξη.

Με τον όρο ανάπτυξη νοείται η αλλαγή με την μετάβαση από μια φάση στην άλλη. Η ανάπτυξη δηλώνει κίνηση μέσα στο σύστημα

στην ίδια κοινωνία δηλαδή, ενώ η αλλαγή, κίνηση από σύστημα σε σύστημα από μια μορφή κοινωνίας σε μια άλλη. Τον όρο "ανάπτυξη" τον χρησιμοποιούμε άλλοτε για να δηλώσουμε αλλαγή και άλλοτε για την κοινωνική πρόοδο, δηλαδή αλλαγή προς μια **επιθυμητή** κατεύθυνση.

Η ερευνήτρια αναφέρει ότι η Κ.Ε. ξεκίνησε με τον φιλανθρωπικό της χαρακτήρα και σκοπός της ήταν η περίθαλψη ατόμων που είχαν πληγεί από προβλήματα όπως φτώχεια, ανεργία, ασθένειες κλπ. Δεν προσπαθούσε να αναλύσει τις αιτίες αυτών των προβλημάτων. Οι κυρίες της αστικής τάξης που οργάνωναν φιλανθρωπικές εκστρατείες για να σώσουν την ψυχή τους βοηθώντας αυτούς τους "δύστυχους" που δεν στάθηκαν "τυχεροί" ή "έξυπνοι" για να φτιάξουν τη ζωή τους, προσπαθούσαν μ' αυτόν τον τρόπο να καλύψουν τις ευθύνες της τάξης τους για την τόσο άσχημη κατάσταση της κοινωνίας. Ταυτόχρονα, από την άλλη μεριά πετύχαιναν μία άμβλυνση της δυσαρέσκειας των πληγέντων και μια κάλυψη των αιτιών των προβλημάτων. Έτσι, αποφεύγονταν οι πιαθνές ανιδρύσεις και συγχρόνως οι καταπιεσμένοι ένιωθαν "ευγνωμοσύνη" για τους καταπιεστές τους.

Όπως διαπιστώνουν και οι Κ. Μαγγιώρου - Α. Καγκουρέλου (1988) η Κ.Ε. την εποχή εκείνη είχε σαν στόχο τη συντήρηση αυτού που υπήρχε. Για ότι συνέβαινε υπεύθυνα ήταν τα ίδια τα άτομα, και όχι οι κοινωνικές συνθήκες, γι' αυτό άλλωστε και προσπαθούσε να αλλάξει τις εσωτερικές λειτουργίες του ατόμου και όχι τη κοινωνία. Στόχος της ήταν η επανένταξη των παρεκκλινόντων μελών, και καμία επέμβαση δεν γινόταν στην δομή της κοινωνίας. Όμως, μετά τους δύο παγκόσμιους πολέμους, και τις εξελίξεις στην οικονομική σφαίρα της κοινωνίας (κραχ του 1929) που όξυναν τα κοινωνικά προβλήματα, η Κ.Ε. πέρασε στο στάδιο αμφισβήτησης των

κοινωνικών δομών, και άρχισε να αναζητά τις αιτίες των όσων συμβαίνουν. Ένα καινούργιο κεφάλαιο ανοίχτηκε στην ιστορία της. Εγινε εμφανής η ανάγκη για κοινωνική έρευνα και για συνεργασία με άλλους κοινωνικούς επιστήμονες. Η Κ.Ε. έγινε συντελεστής μεταρρύθμισης στην κοινωνία, σαν νόμιμη μονάδα πίεσης στα πλαίσια του ήδη δοσμένου συστήματος. Μια πίεση για πολιτικές, που βασίζονται σε ένα πιο ισότιμο αναδομημένο σύστημα, που θα νοιάζεται περισσότερο από το υπάρχον για την επίτευξη κοινωνικής δικαιοσύνης, την επέκταση των κοινωνικών υπηρεσιών και την προστασία των "μικρών" της κοινωνίας. Από την πίεση αυτή, γεννήθηκε το κράτος- πρόνοια, που πήρε μεγάλες διαστάσεις στα χρόνια του μεσοπολέμου και τα πρώτα μεταπολεμικά.

Η ερευνήτρια καταλήγει ότι η Κ.Ε. από την αρχή της ύπαρξης της είχε ένα "απολίτικο" ύφος και δεν έδειχνε να έχει σχέση με τα γενικότερα κοινωνικά δρώμενα. Ο προσανατολισμός της ήταν σταθερός και είχε επίκεντρο το άτομο και τα προβλήματά του. Ένας τέτοιος προσανατολισμός δεν δείχνει συσχέτιση μεταξύ Κ.Ε. και κοινωνικής αλλαγής. Αυτό όμως δεν είναι και η αλήθεια. Η Κ.Ε. την περίοδο εκείνη χρησιμοποιήθηκε σαν όργανο για την συντήρηση των καπιταλιστικών δομών. Είναι κι αυτή μια πολιτική επιλογή, αυτή η αποχή της Κ.Ε. από τα πολιτικά δρώμενα δείχνει την σχέση της με την κοινωνική αλλαγή: η Κ.Ε. μένοντας αμέτοχη, εμπόδιζε την κοινωνική αλλαγή και χρονοτριβούσε προς όφελος της τελευταίας.

Αργότερα, όσο το κράτος απαιτούσε μεγαλύτερες αρμοδιότητες, τόσο η Κ.Ε. επέκτεινε μέσα από αυτό το πεδίο δράσης της. Η συμμετοχή της στην χάραξη της κοινωνικής πολιτικής γινόταν όλο και πιο έντονη γιατί όπως λέει και ο Μ. Cooper (1987), ο Κ.Α. είναι ο επαγγελματίας που βρίσκεται κοντύτερα στους εν-

διαφερόμενους, γνωρίζει καλύτερα τα προβλήματα τους και είναι σε θέση να προτείνει λύσεις. Έτσι, η Κ.Ε. άρχισε να αμφισβητεί την τελειότητα της κοινωνίας και να της ασκεί κριτική. Έτσι, γίνεται αναμφισβήτητη η άμεση σχέση της Κ.Ε. με την κοινωνική αλλαγή.

Όμως, για να μπορέσει να συμβάλλει με τρόπο θετικό η Κ.Ε. στη διαδικασία της κοινωνικής αλλαγής και να ελαχιστοποιήσει τις αρνητικές συνέπειες που προκύπτουν από κάθε αλλαγή, θα πρέπει να φροντίσει για την εκπαίδευση κατάλληλων στελεχών. Η εκπαίδευση αυτή πρέπει στηριγμένη στην αναπτυξιακή ιδεολογία, να παρέχει γνώσεις θεωρητικές και πρακτικές, τέτοιες που θα επιτρέπουν στον Κ.Α. να αναλάβει νέους ρόλους. Για παράδειγμα, θα απαιτηθεί μετάθεση της έμφασης από τη διδασκαλία του παθολογικού στο υγιές, από το παρεκκλίνον στο φυσιολογικό τόσο στη ατομική όσο και στην κοινωνική συμπεριφορά. Θα απαιτηθεί αύξηση των γνώσεων που αναφέρονται στις κοινωνικές δομές, στη λειτουργία των θεσμών, στην εξονυχιστική ανάλυση των παραγόντων που προκαλούν την αλλαγή, καλύτερη πληροφόρηση για ότι έχει σχέση με τα κέντρα λήψης αποφάσεων, με τα κέντρα εξουσίας με το θέμα της κοινωνικής σύγκρουσης. Οι Κ.Α. πρέπει να έχουν αυξημένες γνώσεις της πολιτικής επιστήμης, πράγμα που πολλοί πια πιστεύουν ότι θα επιτρέψει στο επάγγελμα να καταλάβει πώς η κάθε κυβέρνηση ανάλογα με την πολιτική της ιδεολογική γραμμή το χρησιμοποιεί, για να μπορέσει ίσως κάποτε το ίδιο να αξιοποιήσει αυτή την γνώση για τους δικούς του ανθρωπιστικούς στόχους.

Δεύτερη προϋπόθεση, (μετά την εκπαίδευση των ειδικευμένων στελεχών) για την θετική συμβολή της Κ.Ε. στην κοινωνική αλλαγή, είναι η αναθεώρηση της σχέσης των σχολών και του επαγγέλ-

ματος, η οποία πρέπει να είναι σχέση συνεχούς αλληλοτροφοδότησης. Οι εκπαιδευτές πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ασκούνται πρακτικά, να μετέχουν στη διαδικασία της κοινωνικής αλλαγής σε τακτικά χρονικά διαστήματα, να κάνουν έρευνα, να συγγράφουν.

Οι Κ.Α. της πράξης πρέπει να καταγράφουν την πείρα τους, ιδίως σε τομείς που "πρωτανοίγουν" στο επάγγελμα από όσους έχουν αναπτυξιακό χαρακτήρα, να κρατούν στατιστικά στοιχεία, να δημοσιεύουν άρθρα, να τροφοδοτούν το επάγγελμα με νέες γνώσεις (Α. Καλούτση, 1987, σελ. 88-89).

Ο Π. Ατλάνης, ως πρόεδρος της οργανωτικής επιτροπής του Γ' Πανελληνίου Συνεδρίου Κ.Α. το 1985, συνοψίζοντας τα πορίσματα του συνεδρίου θέτει και μια τρίτη προϋπόθεση: την ενοποίηση των φορέων πρόνοιας, αφού η πολυδιάσπασή τους λειτουργεί αρνητικά στην κοινωνική αλλαγή γιατί όχι μόνον η Κ.Ε. δεν μπορεί να γίνει φορέας και συμμετοχος της αλλαγής, αλλά ούτε να τις παρακολουθήσει.

Η ερευνήτρια υποστηρίζει ότι η Κ.Ε. μπορεί να γίνει το κλειδί για σταδιακές μεταρρυθμίσεις, να πείσει άτομα οργανισμούς και κυβερνήσεις για την ανάγκη έμπρακτης εξανθρωπιστικής αλλαγής και για μακροπρόθεσμη αναδόμηση της κοινωνίας, γιατί η Κ.Ε. βρίσκεται ανάμεσα στους πελάτες και στην πολιτεία. Αυτό θα το καταφέρει μόνον όταν αποκτήσει μια καθαρή ταυτότητα και ένα συνειδητό κοινωνικοπολιτικό ρόλο.

Είναι γνωστό πως οι Κ.Α. θέλουν να βλέπουν τον εαυτό τους και το επάγγελμά τους σαν φορείς αλλαγής μάλλον, παρά σαν φορείς συντήρησης απαρχαιομένων αντιλήψεων και κοινωνικών δομών. Σίγουρα, η ιδεολογία του επαγγέλματος είναι ανθρωπιστική, δημοκρατική και αναπτυξιακή. Στην καθημερινή πράξη όμως τί γίνεται; Πόσο οι υπάρχουσες αναχρονιστικές και υπολειμματικές δομές και

αντιλήψεις γύρω τους και γιατί όχι και μέσα τους, τους εμποδίζουν να αξιοποιήσουν το δυναμικό τους ώστε να λειτουργούν σαν καταλύτες, σαν παράγοντες αλλαγής;

Δ. ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ Κ.Ε. ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΧΩΡΟ ΑΛΛΑ ΚΑΙ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εχει γίνει κοινώς αποδεκτό ότι η Κοινωνική Εργασία ανταποκρίνεται στις ειδικές κοινωνικές συνθήκες και ανάγκες. Η κατανόηση της εννοιολογικής της οντότητας και πορείας, συνδέεται άμεσα με τις κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις στον συγκεκριμένο χώρο όπου διενεργείται. Ο όρος "κοινωνική" είναι ενδεικτικός της κινητικότητας και εξέλιξης που είναι συνυφασμένη με το κοινωνικό πεδίο. Διατηρώντας την εσωτερική της ενότητα και ένα πυρήνα μεθοδολογικής οργάνωσης, η Κ.Ε. ως θεωρητικό σώμα γνώσεων και ως πρακτική εφαρμογή, ανασχηματίζεται και διαφοροποιείται αναλόγως με τον χρόνο και τον χώρο όπου εφαρμόζεται. Η Κ.Ε. ως επάγγελμα είναι δυναμικό αλλά συγχρόνως, ευάλωτο από τις συνεχείς αλλαγές, τόσο στις θεωρητικές τοποθετήσεις του όσο και στον τρόπο ασκήσεώς του.

Το επάγγελμα βρίσκεται σε συνεχή ροή και αλλαγή, μορφοποιούμενο και αλληλοτροφοδοτούμενο από τις νέες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές, πολιτιστικές διαστάσεις της κοινωνίας. Μονολιθικές τοποθετήσεις, ιδεολογική ακαμψία, εμμονή σε επαγγελματικά σχήματα που αποδείχθηκαν λειτουργικά σε παλαιότερες χρονικές περιόδους, κινούνται τώρα ενάντια στην πρόοδο και τον εμπλουτισμό του θεωρητικού σώματος του επαγγέλματος, αλλά και των δυνατοτήτων του για ανταπόκριση στις ολοένα μεταβαλλόμενες συνθήκες. Παράλληλα όμως, η Κ.Ε. είναι διαμορφωμένη σε ένα συστηματοποιημένο σώμα γνώσεων και δεξιοτήτων με συγκεκριμένη μεθοδολογία, η οποία παραμένει σαν βασικός πυρήνας αναφοράς, με την μοναδικότητα που την χαρακτηρίζει σαν εφαρμοσμένη κοινωνική επιστήμη (Μ. Δημοπούλου - Λαγωνικά, 1987, σελ. 141).

Παρακάτω αναπτύσσονται οι νέες τάσεις που επηρεάζουν την Κ.Ε. στο Διεθνή αλλά και Ελλαδικό χώρο.

α) Στον Διεθνή χώρο

Έχουν περάσει 18 χρόνια από τότε που η Οριέττα Εξάρχου σε ομιλία της σε Σεμινάριο Μετεκπαιδεύσεως Κ.Α. του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών (στις 14-10-1976) εντόπιζε τους νέους προσανατολισμούς στην Κ.Ε. και ακόμη και σήμερα ορισμένοι από αυτούς εμφανίζονται στην σύγχρονη βιβλιογραφία ως σύγχρονες τάσεις της Κ.Ε. στον Διεθνή χώρο.

Τότε λοιπόν, η Ο. Εξάρχου (1976) επισήμανε τους εξής τέσσερους νέους (για τότε) προσανατολισμούς της Κ.Ε. στον διεθνή χώρο, χωρίς να αναφέρει τίποτε για την τυχόν ύπαρξή τους στην Ελληνική πραγματικότητα:

- α) Η αποστολή της Κ.Ε. έκανε μια εντυπωσιακή στροφή προς την επίτευξη κοινωνικής αλλαγής. Η όλο και μεγαλύτερη ανάμιξη του Κ.Α. στη διαδικασία για κοινωνική αλλαγή, ήταν η διάσταση της άσκησης της Κ.Ε. που πήρε μεγαλύτερη έμφαση. Έμφαση στην κοινωνική αλλαγή, καθόλου δεν σημαίνει απομάκρυνση του ενδιαφέροντος του Κ.Α. από τα ατομικά προβλήματα, αλλά ένα άλλο τρόπο για την επίτευξη της ευημερίας του ατόμου.
- β) Η διαμεθοδική προσέγγιση στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που χειρίζεται η Κ.Ε., κερδίζει συνεχώς έδαφος εις βάρος των τριών κλασσικών μεθόδων της (ΚΕΑ - ΚΕΟ - ΚΕΚ). Σημασία πλέον δεν δινόταν στην συγκεκριμένη μέθοδο ή μεθόδους που θα χρησιμοποιηθούν, αλλά στις επαγγελματικές δραστηριότητες που θα αναπτύξει ο Κ.Α. για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα. Η Κ.Ε. από έντονα "μεθοδο-κεντρική" έγι-

νε περισσότερο "προβληματο-κεντρική".

- γ) Η άσκηση της Κ.Ε. επεκτάθηκε σε τομείς και πλαίσια, που πριν θεωρούνταν ότι δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Κ.Α. Προσλαμβάνονται Κ.Α. ως διευθυντικά στελέχη μη κοινωνικο-προνοιακών υπηρεσιών, ως τεχνικοί σύμβουλοι, ως βοηθοί νομοθετών ακόμη και ως επαγγελματίες Κ.Α. στα γραφεία των γερουσιαστών.
- δ) Ο Κ.Α. όλο και περισσότερο συνεργαζόταν με ειδικούς από άλλους κλάδους. Αποτελεί όλο και πιο συχνά μέλος της ομάδας με άλλους επαγγελματίες (γιατρός - νομικός - δάσκαλος-φυσιοθεραπευτής κλπ.) και συνεργάζεται μαζί τους χωρίς να χάσει την δική του επαγγελματική ταυτότητα.

Οι νέες τάσεις της Κ.Ε. στο Διεθνή χώρο σύμφωνα με την πιο πρόσφατη ελληνική βιβλιογραφία, συμπίπτουν κατά ένα μεγάλο βαθμό με τα λεγόμενα της Ο. Εξάρχου το 1976, τουλάχιστον ως προς το είδος των τομέων της Κ.Ε. όπου λαμβάνουν χώρα οι εξελίξεις.

Πιο συγκεκριμένα, η Μ. Δημοπούλου Λαγωνίκα (1987) στον 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Κ.Α. το 1985, αναφέρει τις εξής νέες τάσεις στην Κ.Ε. στο Διεθνή χώρο:

- 1) Οι Κ.Α. συμμετέχουν σε διεπιστημονικές ομάδες και συχνά ηγούνται των προγραμμάτων. Σκοπός της εργασίας τους, δεν είναι μόνο να βοηθούν τα άτομα και ομάδες να προσαρμοστούν στο κοινωνικό τους περιβάλλον, αλλά να συμβάλλουν στη διεκδίκηση οργανωμένων δικαιωμάτων τους και να προχωρήσουν, σε αλλαγές δομών στον άμεσο περίγυρο που τους επηρεάζει. Σε αυτό το σημείο η Μ. Δημοπούλου - Λαγωνίκα αναφέρει τη συμμετοχή των Κ.Α. σε διεπιστημονικές ομάδες σαν σύγχρονη τάση, όπως ακριβώς η Ο. Εξάρχου το 1976, (πριν εννέα

χρόνια) μόνο που προσθέτει την σύγχρονη προέκταση της χειραφέτησης του ατόμου, όπως ο Α. Ζωγράφου (1992).

- 2) Νέα προγράμματα δημιουργούνται με επίκεντρο την κοινότητα και αναπτύσσονται ποικίλα μοντέλα εργασίας με αποκεντωμένα σχήματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Τ.Α.) και έξω-ιδρυματικής περίθαλψης των αποκλινόντων ατόμων. Κυβερνητικά προγράμματα για τη καταπολέμηση της φτώχειας, ανεργίας, για την προαγωγή της υγείας, οικιστικά προγράμματα για εργαζόμενους, ίδρυση κοινοτικών κέντρων ψυχικής υγείας, ποικίλες προληπτικές και θεραπευτικές υπηρεσίες για την αντιμετώπιση των τοξικομανών.

Αυτή είναι η τάση επέκτασης της Κ.Ε. σε τομείς και πλαίσια που θεωρούνταν ότι δεν είναι στις αρμοδιότητες του Κ.Α. που περιγράφει η Ο. Εξάρχου πριν 9 χρόνια. Η τάση είναι ίδια, μόνον που η Μ. Δημοπούλου-Λαγωνίκα προσθέτει το χώρο της Τ.Α.

- 3) Όσον αφορά την μεθοδολογία της Κ.Ε., η ΚΕΑ δεν εγκαταλείπεται, αλλά διαφοροποιείται. Δίνεται έμφαση στη θεωρία της κρίσης, στην βραχείας διάρκειας παρεμβολή, στην εργασία με πολυ-προβληματικές οικογένειες, στην "επιθετική" κοινωνική εργασία. Οι παρεμβατικές τεχνικές επηρεάζονται όχι μόνο από την ψυχανάλυση, αλλά και από τις αρχές της "ψυχολογίας του εγώ", από την "συναλλακτική θεωρία" (transactional theory), από τη θεωρία της "μετατροπής της συμπεριφοράς" (behavior modification), της θεωρίας της "ολότητας" (gestalt theory) κλπ.

Η ΚΕΟ άρχισε βαθμιαία να ενσωματώνει κλινικές γνώσεις για την συμπεριφορά των ατόμων στις ομάδες. Η ΚΕΑ και η ΚΕΟ, ενοποιούνται με στόχο τη "θεραπεία της οικογένειας" με

κοινό σημείο αναφοράς την συστηματική θεωρία.

Η ΚΕΚ δίνει έμφαση στην ισχυροποίηση της ικανότητας της κοινότητας για την επίλυση των προβλημάτων, στην χρησιμοποίηση διεκδικητικών και "επιθετικών" τεχνικών, στην κινητοποίηση της κοινοτικής ανάπτυξης, κοινωνικής δράσης, και του κοινωνικού σχεδιασμού για προγραμματισμένη κοινωνική αλλαγή.

- 4) Παράλληλα, ανεξάρτητες ομάδες Κ.Α., διανοούμενων, κοινωνικών επιστημόνων που δεν βρίσκουν έκφραση μέσα από τα πολιτικά κόμματα, διατυπώνουν την αντίθεσή τους με το υπάρχον κοινωνικο-προνοιακό-πολιτικό σύστημα, οραματιζόμενοι την αλλαγή των θεσμών εκείνων που προκαλούν τα κοινωνικά προβλήματα.

Παράδειγμα στην παραπάνω διαπίστωση της Μ. Δημοπούλου-Δαγωνίκα, είναι η πρωτοβουλία ορισμένων Δανών Κ.Α., οι οποίοι έχουν οργανωθεί σε μια επαγγελματική και επιστημονική ένωση που επίσης αποτελεί και συνδικαλιστικό όργανο. Έτσι, έγινε ένα παράδειγμα Κ.Ε. στο διεθνές έτος νεότητας, όπου κενά σπίτια έχουν καταληφθεί από νέους ανέργους και λειτουργούν αυτόνομα από τους ίδιους τους νέους. Άλλο παράδειγμα, είναι η εργασία των Κ.Α. στο κίνημα των "τρελών" όπως λέγεται, όπου συγκεντρώνονται τέως και νυν ψυχιατρικά ασθενείς (P. Dolan, 1987, σελ. 154).

β) Στην Ελλάδα

Μετά από όσα αναφέρθηκαν, ένα βασικό ερώτημα γεννιέται: Ποιές από τις παραπάνω νέες διεθνείς τάσεις στην εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας και μεθοδολογίας του επαγγέλματος ανταποκρίνονται στις κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές ανάγκες της Ελλάδας;

Ποιές από τις τάσεις αυτές μπορούν να συμβάλλουν θετικά στην κατάστρωση προγραμμάτων με την ανάλογη πάντα στάθμιση στον ελληνικό χώρο;

Με άλλα λόγια, κατά πόσο η πείρα των άλλων χωρών μπορεί να γίνει γνώση και πράξη στην Ελλάδα;

Εύκολη είναι η απάντηση, αφού ήδη έχει αποδειχθεί ότι η άκριτη μεταφορά γνώσεων και πρακτικών δανεισμένες ως "πακέττο" από ανεπτυγμένες χώρες που εφαρμόστηκαν σε χώρες λιγότερο ανεπτυγμένες, απέτυχε παραδειγματικά.

Σήμερα στην Ελλάδα, οι νέες τάσεις της Κ.Ε. είναι οι εξής:

- 1) Η ενοποίηση των φορέων Κοινωνικής Πρόνοιας σε επίπεδο σχεδιασμού και παροχής υπηρεσιών. Ενισχύεται κυρίως ο κρατικός φορέας και ενσωματώνονται οι ιδιωτικοί οργανισμοί στο κράτος. Η τάση αυτή βρίσκεται στην εξέλιξή της.
- 2) Παράλληλα, ενισχύεται ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Τ.Α.), με ανάθεση ευρύτερων και περισσότερων αρμοδιοτήτων στα επίπεδα Δήμων και Κοινοτήτων. Πολλοί Δήμοι σ' όλη τη χώρα στα πλαίσια της χάραξης της κοινωνικής πολιτικής, φιλοδοξούν να αναδιοργανώσουν και να εμπλουτίσουν τις δραστηριότητες τους στον τομέα παροχής υπηρεσιών, με ποικίλα προγράμματα. Συγχρόνως, αυξάνεται και ο αριθμός των ΚΔ που διορίζονται στους Δήμους.
- 3) Μια τρίτη γενική κατεύθυνση που ήδη προϋπήρχε αλλά πρόσφα-

τα εκφράζεται με ευρύτερο προγραμματισμό και εφαρμογές, είναι η εξω-ιδρυματική ανοικτή περίθαλψη με ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες.

- Παρατηρείται σημαντική αύξηση στον αριθμό των βρεφονηπιακών σταθμών με παράλληλη την τάση για ένταξη των Νηπιαγωγείων που ανήκουν στο Υπουργείο Παιδείας, στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας.
- Η εξω-ιδρυματική προστασία των ηλικιωμένων εκδηλώνεται με τη σύσταση και λειτουργία των Κέντρων Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ). Πριν από λίγα χρόνια λειτουργούσαν 12 ΚΑΠΗ με την χρηματοδότηση του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας και με την συνεργασία εθελοντικών οργανισμών. Σήμερα η ευθύνη για τη λειτουργία των 60 περίπου ΚΑΠΗ, έχει μεταφερθεί στην Τ.Α. Πάντως, η κλειστή ιδρυματική περίθαλψη για ηλικιωμένους εξακολουθεί να υπάρχει και να καλύπτει μεγάλο ποσοστό του γεροντικού πληθυσμού.
- Η τάση για ανοικτή εξω-ιδρυματική περίθαλψη δεν καλύπτει όμως όλες τις ηλικίες. Για την πολύ σημαντική περίοδο της σχολικής (6-12 ετών), προεφηβικής και εφηβικής ηλικίας (12-18 ετών), εξακολουθούν να λειτουργούν ποικίλα ιδρύματα κλειστής περίθαλψης, αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας και Υπουργείου Δικαιοσύνης, με παραδοσιακές και αναχρονιστικές δομές και λειτουργία.
- Στον τομέα της Ψυχικής Υγείας, έμφαση δίνεται στην ανοικτή εξω-νοσοκομειακή περίθαλψη, με τη δημιουργία των Κοινοτικών Κέντρων Ψυχικής Υγείας, σύμφωνα με τον προγραμματισμό του ΕΣΥ και την οργάνωση και λειτουργία Ψυχιατρικών Τμημάτων στα Γενικά Νοσοκομεία.
- Στον τομέα της Υγείας στα πλαίσια του ΕΣΥ, έμφαση δίνε-

ται στην οργάνωση και λειτουργία των Κέντρων Υγείας με αποκεντρωμένο σύστημα παροχής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας περίθαλψης του πληθυσμού.

- 4) Με ανάλογο αποκεντρωμένο σύστημα λειτουργεί και ο θεσμός της Λαϊκής Επιμόρφωσης στα πλαίσια του Υπουργείου Παιδείας.
- 5) Παράλληλα, παρατηρείται αύξηση των ομάδων των μειονεκτούντων ατόμων που περιλαμβάνονται στα προγράμματα της επιδοματικής πολιτικής, με ανάλογη αύξηση χρηματικών παροχών.
- 6) Τέλος, θα πρέπει να αναφερθούν ορισμένα μεμονωμένα προοδευτικά από επιστημονικής σκοπιάς προγράμματα, που λειτουργούσαν και λειτουργούν με μικρότερες πληθυσμιακές ομάδες: Το Κέντρο Αποτοξίνωσης Τοξικομανών (Συμβουλευτικός Σταθμός, Κλειστό Τμήμα, Θεραπευτική Κοινότητα), Κινητά Προγράμματα Ψυχιατρικής Περίθαλψης στην ύπαιθρο, Προγράμματα Οικογενειακού Προγραμματισμού, Σχολές Γονέων, Ομάδες Γονέων για συμβουλευτική εργασία, Ομάδες Αυτοβοήθειας γονέων καθυστερημένων παιδιών. Τα προγράμματα όμως αυτά δεν καλύπτουν το σύνολο του πληθυσμού της χώρας και είναι συγκεντρωμένα στα μεγάλα αστικά κέντρα, με λίγες εξαιρέσεις. (Μ. Δημοπούλου - Λαγωνίκα, 1987, σελ. 146-147).

Όμως, για να διαμορφωθούν και να εφαρμοστούν οι νέες τάσεις της μεθοδολογίας του επαγγέλματος της Κ.Ε., θα πρέπει οι ίδιοι οι Κ.Α., ο καθένας μόνος του ως μεμονωμένος εργαζόμενος αλλά και όλοι μαζί ως σύνολο, να κάνουν αυτά που τους προέτρεπε η Ε. Παπαθεοφίλου το 1978, στο Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Κ.Α.: 'Όλοι οι Κ.Α. έχουν στα χέρια τους πολύτιμα στοιχεία. Συγκεντρώστε τα στοιχεία αυτά, ταξινομήστε τα, εξετάστε τα από κάθε

πλευρά, και δείτε την εικόνα που δίνουν και βοηθούν την εξαγωγή συμπερασμάτων. Αναφέρετε τα συμπεράσματα σας στους αρμόδιους γραπτά και προφορικά όχι μόνο το ένα ή το άλλο, αλλά και τα δύο μαζί. Προσοχή όμως, δε χρειάζονται εκθέσεις φιλολογικές που να αναφέρουν απλώς κενά, τις ελλείψεις, ή τα στραβά: χρειάζονται εκθέσεις ολιγόλογες βασισμένες σε αριθμούς και στατιστικά στοιχεία, που θα βοηθήσουν και θα πείσουν τους αρμόδιους φορείς (Ε. Παπαθεοφίλου, 1981).

Προτροπές που ακόμη αποτελούν καλές συμβουλές, αφού και η Μ. Δημοπούλου - Λαγωνίκα στο επόμενο, στο Γ' Πανελλήνιο Συνέδριο Κ.Δ. το 1985, επισημαίνει ότι πρέπει να γίνεται:

- α) Καταγραφή και τεκμηρίωση της εμπειρίας των επαγγελματιών Κ.Δ. από την πράξη. Συστηματοποίηση του γραπτού και εποπτικού υλικού από τις πρακτικές εφαρμογές σε όλο το φάσμα των κοινωνικών υπηρεσιών.
- β) Χρησιμοποίηση των ήδη υπαρχόντων ελληνικών ερευνών και εκπόνηση νέων, στον τομέα των κοινωνικών επιστημών, για την εντόπιση της ιδιαιτερότητας του Ελληνικού χώρου και τη σύνδεση του ιστορικού με το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό περίγυρο.
- γ) Έρευνα στο εννοιολογικό περιεχόμενο της Κ.Ε., αξιολόγηση και εντόπιση εκείνων των μεθόδων και τεχνικών που αποδείχθηκαν αποτελεσματικές στην εφαρμογή τους στον Ελληνικό χώρο, και εκτίμηση των προγραμμάτων που έχουν αποτύχει.
- δ) Συστηματική αξιολόγηση των ειδικών διοικητικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικές υπηρεσίες στην εφαρμογή των προγραμμάτων τους και ιδιαίτερα οι Κ.Δ. στην εφαρμογή του ρόλου τους. Διοικητική ιεράρχιση υπάρχει, απουσιάζει όμως η επαγγελματική ιεράρχιση και εποπτεία.

ε) Συνεργασία με κυβερνητικούς φορείς, εντόπιση των ιδιαίτερων κοινωνικών αναγκών στην χώρα μας και στη συνέχεια, επιλογή εκείνων των μεθόδων και τεχνικών που είναι προσιτές και κατάλληλες για την κάλυψη των συγκεκριμένων αναγκών σε εθνικό επίπεδο (Μ. Δημοπούλου Λαγωνίκα, 1987, σελ. 145).

Οι εφαρμογές λοιπόν των νέων προγραμμάτων στη χώρα μας, θα πρέπει να μελετώνται όχι μόνον από την σκοπιά της κάλυψης των κοινωνικών αναγκών, αλλά και από την παράλληλη συγχώνευση της θεωρίας με την πράξη, και της τελικής μορφοποίησης της μεθοδολογίας του επαγγέλματος σε σχέση με τις πρόσφατες τάσεις στην εφαρμογή των προγραμμάτων που ήδη αναφέρθηκαν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ι Ι Ι .

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Είδος Έρευνας

Η έρευνα με θέμα "Η ταυτότητα του σημερινού επαγγελματία Κ.Α. της Πάτρας" είναι διερευνητική, γιατί, εξετάζει γενικά μια δοσμένη κατάσταση, και προσπαθεί να μελετήσει στοιχεία τα οποία έως τώρα πιστεύεται ότι δεν έχουν γίνει αντικείμενο μελέτης προηγούμενης σχετικής έρευνας. Έγινε μετά από μελέτη σχετικών βιβλίων και μετά την συγγραφή του θεωρητικού μέρους της πτυχιακής αυτής.

Σκοπός Μελέτης

Ο σκοπός της έρευνας όπως ακριβώς αναφέρει ο τίτλος της, είναι να αποκαλύψει τα βασικά στοιχεία που αποτελούν την επαγγελματική ταυτότητα του Κ.Α. που εργάζεται σήμερα στην ευρύτερη περιοχή των Πατρών. Οι επιμέρους στόχοι της έρευνας είναι οι εξής:

- Να γίνουν γνωστά τα δημογραφικά στοιχεία των Κ.Α.
- Να αποκαλυφθεί το πώς κινούνται στη δουλειά τους και ποιά είναι η παρουσία τους στους χώρους εργασίας τους.

- Να σκιαγραφηθεί η αντίληψή τους για το επάγγελμα και τη δική τους παρουσία στον επαγγελματικό αυτό χώρο, το πώς δηλαδή σκέπτονται και νιώθουν γι' αυτό.
- Να γίνει γνωστό το κατά πόσο συμμετέχουν στην αναβάθμιση του επαγγέλματος και στη σωστή διάδοσή του στο κοινωνικό σύνολο.
- Να βρεθεί η σχέση τους, η πιθανή δηλαδή ή όχι ευαισθητοποίηση (αλλά και ενεργοποίησή τους συγχρόνως) με τα διάφορα κοινωνικά προβλήματα.
- Να φανερωθεί το κατά πόσο προσπαθούν να επιμορφωθούν και να κρατούν συνεχή ενημέρωση γύρω από τις τελευταίες εξελίξεις στο επάγγελμα.

Ερωτήματα - Υποθέσεις

A) Ερωτήματα

Τα βασικότερα ερωτήματα στα οποία οι Κ.Α. κλήθηκαν να απαντήσουν, είναι τα εξής:

1. Φύλλο - Καταγωγή - Μορφωτικό επίπεδο πατέρα
2. Ποιά εκπαίδευση έχουν στην Κ.Ε.
3. Ποιά είναι η προϋπηρεσία τους
4. Αν ο προϊστάμενος τους είναι Κ.Α.
5. Πώς χαρακτηρίζουν τις συνθήκες εργασίας τους
6. Σε ποιό βαθμό χρησιμοποιούν την κάθε μία μέθοδο της Κ.Ε.
7. Είναι ή θα σύστηναν την υπηρεσία τους ως κέντρο πρακτικής άσκησης σπουδαστών.
8. Πώς θα χαρακτήριζαν τις σχέσεις με τους συναδέλφους τους.
9. Ποιά ήταν η στάση τους απέναντι στην Κ.Ε. όταν αποφάσισαν

να σπουδάσουν, αργότερα όταν αποφάσισαν να την ασκήσουν, και ποια σήμερα μετά από την προϋπηρεσία τους ως επαγγελματίες.

10. Διαβάζουν βιβλία σχετικά με την Κ.Ε., εάν συμμετέχουν σε σεμινάρια, και εάν είναι μέλη του ΣΚΛΕ.
11. Εάν είναι μέλη κάποιας ανθρωπιστικής - κοινωνικής - πολιτιστικής οργάνωσης, και εάν συμμετέχουν στη διεκδίκηση τοπικών αιτημάτων σε επίπεδο γειτονιάς.

Β) Υποθέσεις

- 1) Οι Κ.Α. που εργάζονται στις Κοινωνικές Υπηρεσίες έχουν σαφή άποψη για το ρόλο τους και το αντικείμενο εργασίας τους.
- 2) Οι Κ.Α. κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, εφαρμόζουν τις μεθόδους Κ.Ε. που διδάχθηκαν κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής τους.

Δειγματοληψία

Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έγινε τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο του 1994, διήρκησε δηλαδή δύο μήνες. Έγινε σε όλες τις Κοινωνικές Υπηρεσίες της ευρύτερης περιοχής της Πάτρας και ερωτήθηκαν και οι 46 Κ.Α. που εργάζονται σε αυτές. Απάντησαν όλοι εκτός από 1 Κ.Α. που ήταν με άδεια τοκετού (2,2%), 2 που αρνήθηκαν γιατί δεν ήθελαν (4,3%), και 3 που αρνήθηκαν (από την ίδια υπηρεσία) λόγω φόρτου εργασίας (6,5%). Συνολικά συμπληρώθηκαν 40 ερωτηματολόγια, με ποσοστό συμμετοχής δηλαδή 87%.

Οι Κοινωνικές Υπηρεσίες στις οποίες απευθύνθηκε η ερευνη-
τρια είναι αυτές των παρακάτω Υπηρεσιών:

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.
- Περιφερειακό Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Πατρών	8
- Γενικό Περιφερειακό Νοσοκομείο Πατρών, "Ο ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ"	5
- Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο Παίδων Πατρών, ΚΑΡΑΜΑΝΔΑΝΕΙΟ	1
- Νοσοκομείο Νοσημάτων Θώρακος Ν.Δ. Ελλάδας	1
- Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας	4
- Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.)	1
- Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)	1
- Γραφείο Αποκατάστασης Ατόμων με ειδικές ανάγκες	1
- Κέντρο Εργαζόμενης Νεότητας (Κ.Ε.Ν.)	2
- Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων (ΕΙΑΑ)	3
- Κωνσταντοπούλειος Οίκος Ευημερίας και Χρονίων Παθήσεων	1
- Παιδαγωγικό Θεραπευτικό Κέντρο, "ΜΕΡΙΜΝΑ"	2
- Σχολείο Κωφών και Βαρηκόων	1
- 3ο Ειδικό Σχολείο Πατρών	1
- Δημοτικό Βρεφοκομείο	2
- Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ)	1
- Κλειστές Φυλακές Πατρών	3
- Ελληνική Βιομηχανία Οπλων (ΕΒΟ)	1
- Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής (Κ.Ψ.Υ.)	2

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.
- Εργατική Εστία	1
- Ερυθρός Σταυρός	1
- Υπηρεσία Επιμελητών Δικαστηρίων Ανηλίκων	3

Ερωτηματολόγιο

Το όργανο συλλογής πληροφοριών ήταν το ερωτηματολόγιο. Πρόθεση της ερευνήτριας ήταν να συμπληρωθούν τα ερωτηματολόγια από την ίδια κατά τη διάρκεια συνέντευξης με τον κάθε Κ.Λ. για τους εξής λόγους:

- Για να δοθεί η ευκαιρία της άμεσης επικοινωνίας μεταξύ συνεντεύκτη και ερωτώμενου.
- Για να συγκεντρωθούν περισσότερες πληροφορίες και να μειώσει τις πιθανότητες να παραληφθούν σημαντικά σημεία ή να παρερμηνευθούν κάποια άλλα.
- Για να εξασφαλιστεί η συμμετοχή και ο αυθορμητισμός του ερωτώμενου.
- Για να αποφευχθεί πιθανή συνεργασία του ερωτώμενου με κάποιο άλλο συνάδελφο.

Όμως, μόνο τα 20 ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν με αυτόν τον τρόπο. Τα υπόλοιπα 20 ερωτηματολόγια (50%) τα συμπλήρωσαν οι ίδιοι Κ.Λ. και τα παρέδωσαν στην ερευνήτρια έτοιμα. Αυτό έγινε κυρίως στις μεγάλες Κοινωνικές Υπηρεσίες ύστερα από απαίτηση των ίδιων των Κ.Λ. που επικαλούνταν φόρτο εργασίας.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 68 ερωτήσεις οι οποίες κατασκευάστηκαν με βάση τις διαστάσεις του θέματος. Οι ερωτήσεις ήταν:

- α) **Πραγματικές**, που αφορούσαν την εκπαίδευσή τους, τα χρόνια προϋπηρεσίας, την επιμόρφωσή τους, τον τρόπο εργασία τους κλπ.
- β) **Γνώμης**, που αφορούσαν την λειτουργία της υπηρεσίας, τις σχέσεις τους με συναδέλφους, την αναβάθμιση της Κ.Ε., την πρακτική άσκηση των σπουδαστών κλπ.

Η επιλογή του τύπου της ερώτησης, έγινε με βάση την πληροφορία που η ερευνήτρια ήθελε να πάρει, και έτσι οι ερωτήσεις ήταν κλειστές, ανοιχτές, και προκατασκευασμένες.

Για την κατασκευή του ερωτηματολογίου η ερευνήτρια συνεργάστηκε και καθοδηγήθηκε από τον Προϊστάμενο του Τμήματος κ. Παπαδημητρίου Αθανάσιο.

Πριν επιλεγεί η τελική μορφή, έγινε μια μικρή προέρευνα, για να διαπιστωθεί αν οι ερωτήσεις ήταν κατανοητές, να συγκεντρωθούν διαφορετικές απόψεις που θα βοηθούσαν στην κατασκευή προκατασκευασμένων ερωτήσεων, και να συμπληρωθούν τυχόν ελλείψεις.

Τρόπος Ανάλυσης πληροφοριών

Επειδή τα ερωτηματολόγια ήταν λίγα σε αριθμό, η ερευνήτρια ανάλυσε μόνη της τα στοιχεία. Ανάλυσε τις απαντήσεις των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου κάθε μία χωριστά και σε μερικές περιπτώσεις συσχέτισε τα αποτελέσματα μερικών ερωτήσεων που πίστευε πως είχαν κάποια σχέση μεταξύ τους. Στη συνέχεια, ανέλυσε τα αποτελέσματα όλων των ερωτήσεων. Όσον αφορά τις ανοι-

χτές ερωτήσεις, κατηγοριοποίησε τις απαντήσεις που έδωσαν πάνω στα διάφορα θέματα που τους ζητήθηκε να κάνουν προτάσεις ή να πουν τις απόψεις τους.

Ο τρόπος παραουσίασης του υπολοίπου της έρευνας θα γίνει με τον εξής τρόπο:

- ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV. : Αποτελέσματα
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ V. : Συμπεράσματα - Εισηγήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

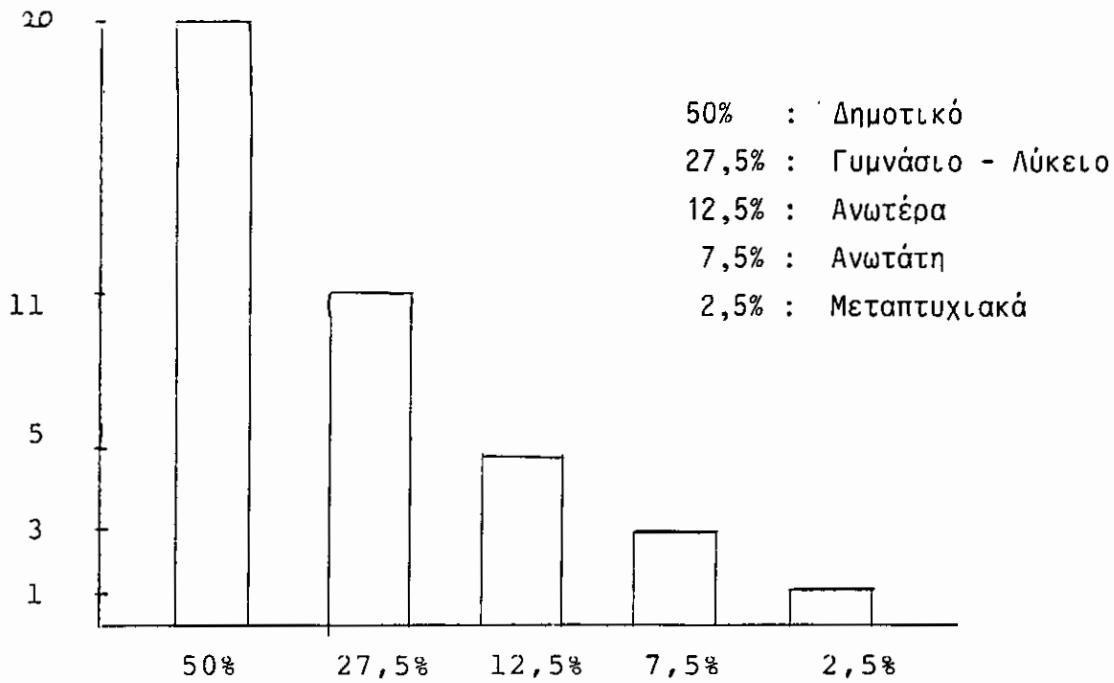
Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν όπως και ο ίδιος ο τίτλος της λέει, να μελετηθεί η ταυτότητα του επαγγελματία Κ.Α. που εργάζεται στην Πάτρα, και να προσδιοριστεί ο τρόπος που αντιλαμβάνεται και ασκεί το επάγγελμα της Κ.Ε.

Στις Κοινωνικές Υπηρεσίες της ευρύτερης περιοχής των Πατρών, εργάζονται 46 Κοινωνικοί Λειτουργοί. Προσεγγίστηκαν όλοι στο σύνολό τους. Από αυτούς, απάντησαν 40 Κ.Α. (87%) στο σύνολο των ερωτηθέντων. Αρνήθηκαν να απαντήσουν γιατί δεν ήθελαν 2 Κ.Α. (4,3%), λόγω φόρτου εργασίας 3 Κ.Α. (6,5%) και 1 Κ.Α. απουσίαζε με άδεια τοκετού (2,2%).

Από τους ερωτηθέντες 4 ήταν άνδρες (10%) και 36 γυναίκες (90%) (βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 1).

Όσον αφορά τον τόπο γέννησης των Κ.Α., 17 άτομα ήταν από μεγαλούπολη (42,5%), 6 ήταν από πόλη (15%), 5 ήταν από κωμόπολη (12,5%) και 12 ήταν από χωριό (30%). (βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 3).

Το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα των Κ.Α. είχε ως εξής: 0 άτομα αναλφάβητος, 20 άτομα Δημοτικό (50%), 11 άτομα Γυμνασιο - Λύκειο (27,5%), 5 άτομα Ανωτέρα (12,5%), 3 άτομα Ανωτάτη (7,5%) και 1 άτομο Μεταπτυχιακό (2,5%) (βλ. Διάγραμμα 1).

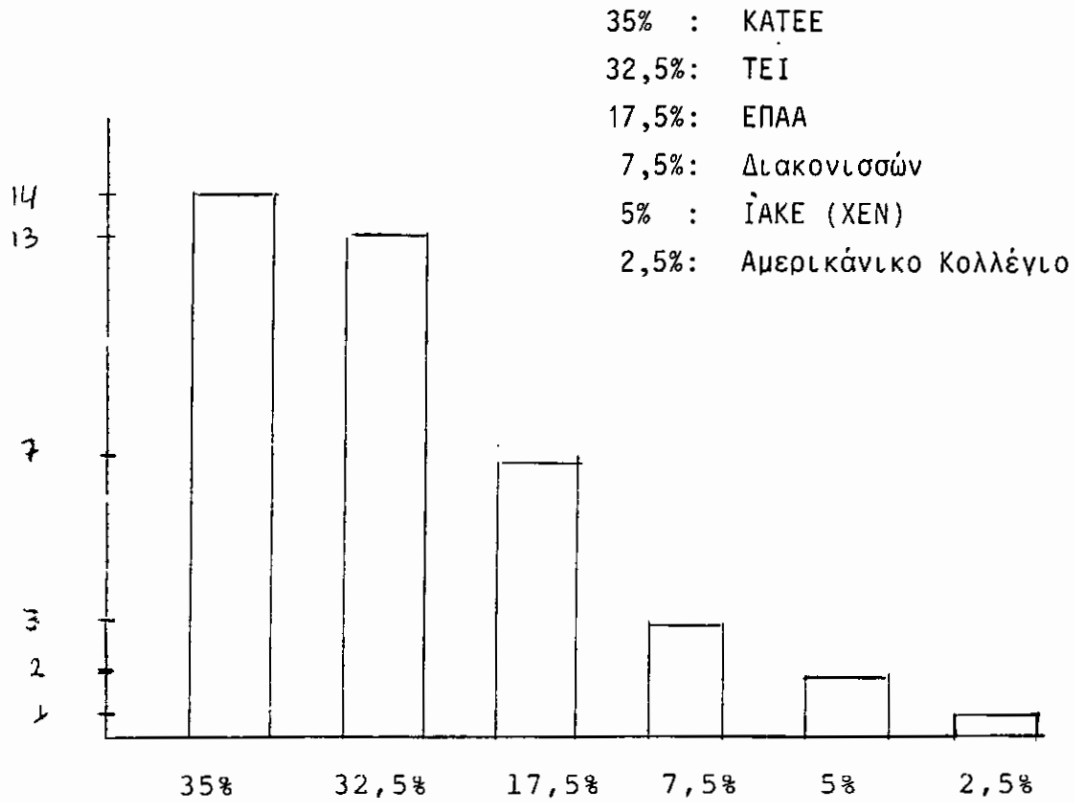

Διάγραμμα 1. Μορφωτικό επίπεδο πατέρα Κ.Α.

Εκπαίδευση Κ.Α.

Ζητήθηκε από τους Κ.Α. να αναφέρουν την βασική εκπαίδευση τους στην Κ.Ε. και αποδείχθηκε ότι: 1 Κ.Α. ήταν απόφοιτος του Αμερικάνικου Κολλεγίου (2,5%), 2 ήταν της ΧΕΝ (ΙΑΚΕ (5%), 3 ήταν της Σχολής Διακονισσών (7,5%), 14 ήταν των ΚΑΤΕΕ (35%), 13 των ΤΕΙ (32,5%) και 7 της Ε.Π.Α.Α. (17,5%). (Βλ. Διάγραμμα 2).

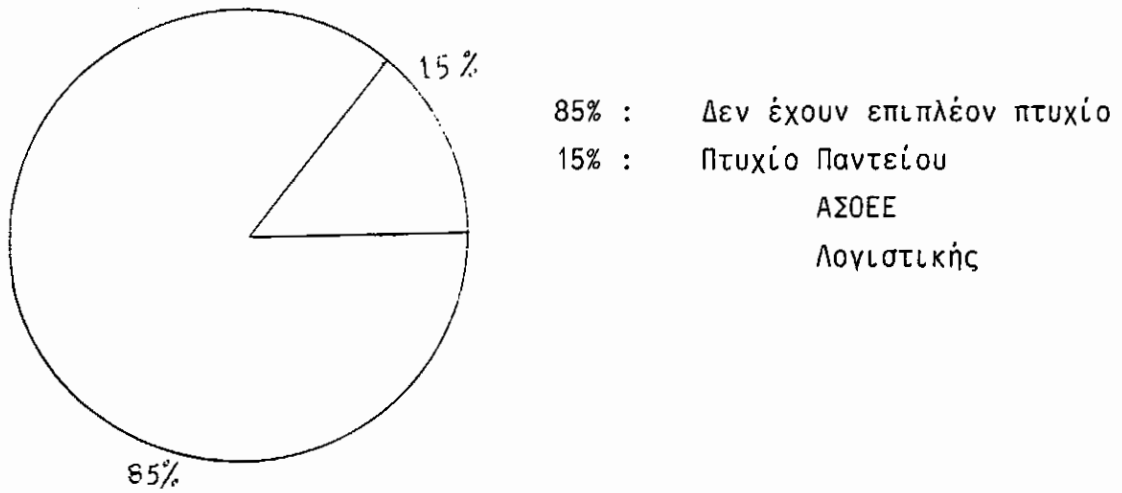
Κανένας Κ.Α. δεν έχει κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στην Κ.Ε.

Διάγραμμα 2. Βασική εκπαίδευση Κ.Α.

Ζητήθηκε από τους Κ.Α. να αναφέρουν την ημερομηνία λήψης του βασικού πτυχίου τους, και από τον υπολογισμό βγαίνει μέσος όρος η χρονολογία 1981.

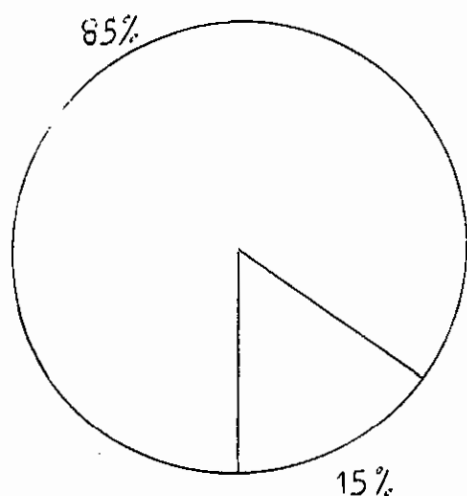
Όσον αφορά τυχόν πρόσθετα πτυχία, 34 άτομα δεν έχουν σπουδάσει σε άλλη σχολή (85%), ενώ 4 άτομα έχουν τελειώσει τη Πάντειο, 1 την ΑΣΟΕΕ και 1 Λογιστική, σύνολο δηλαδή 6 άτομα (15%). (Βλέπε Διάγραμμα 3).

Διάγραμμα 3. Πρόσθετα πτυχία Κ.Α.

Ζητήθηκε από τους Κ.Α. να πουν αν είναι ικανοποιημένοι με το επίπεδο των σπουδών τους, και φαίνεται το εξής: 13 άτομα είναι ικανοποιημένα (32,5%), ενώ 27 άτομα (67,5%) δεν είναι (βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 4).

Σε ερώτηση για το αν ιδρύοταν Πανεπιστήμιο Κ.Ε. στην Πάτρα και τους δινόταν δικαίωμα εγγραφής, 34 άτομα απάντησαν ότι θα γραφόντουσαν και θα παρακολουθούσαν (85%), ενώ 8 άτομα όχι (15%). (βλ. Διάγραμμα 4).

85%: Ναι θα γραφόμεν

15%: Όχι δεν θα γραφόμεν

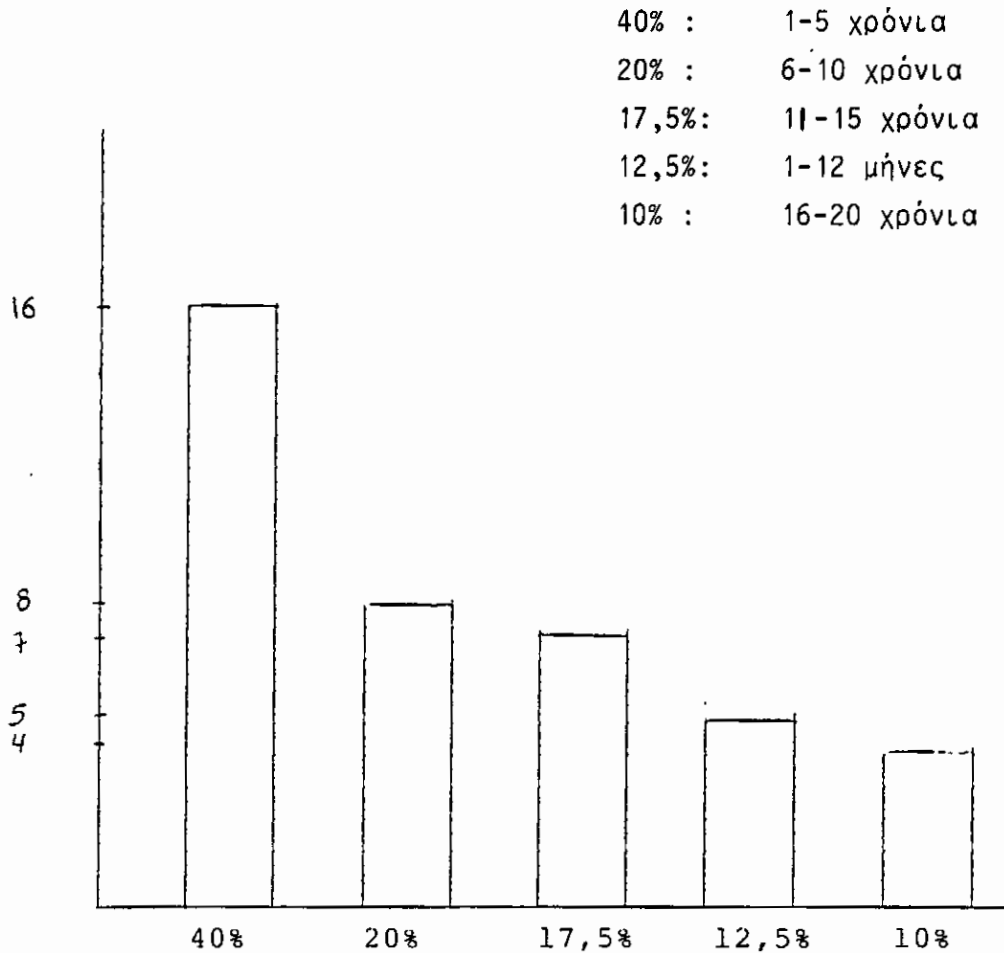
Διάγραμμα 4. Πρόθεση εγγραφής των Κ.Α. σε Πανεπιστήμιο Κ.Ε.

Προϋπηρεσία

Ρωτήθηκαν για τα πόσα χρόνια μετά την ληψη του πτυχίου τους προσλήφθηκαν ως Κ.Α., και ο μέσος όρος είναι 3,2 χρόνια. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι 9 άτομα προσλήφθηκαν τον ίδιο χρόνο που απέκτησαν το πτυχίο τους, ενώ 1 άτομα μετά από 22 χρόνια ύστερα από δική του επιλογή.

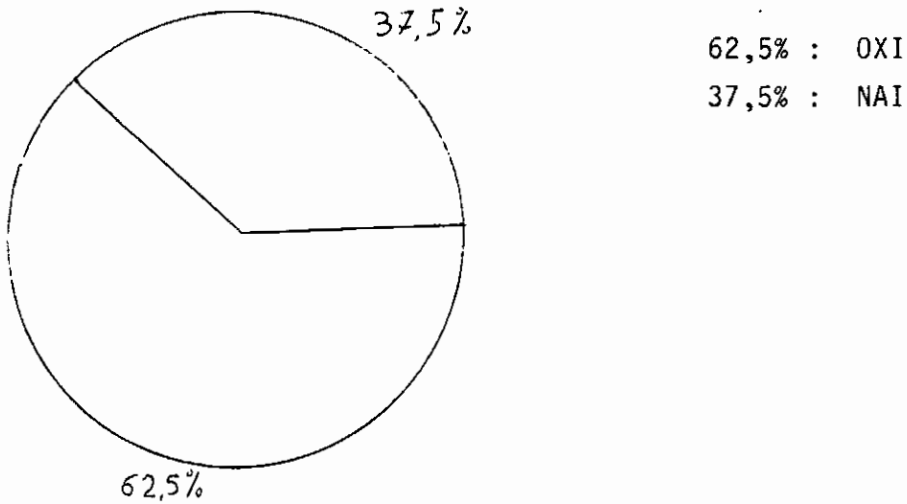
Ο χρόνος προϋπηρεσίας στην υπηρεσία που εργάζονται τώρα είναι ως εξής: 5 άτομα εργάζονται 1-12 μήνες (12,5%), 16 άτομα 1-5 χρόνια (40%), 8 άτομα 6-10 χρόνια (20%), 7 άτομα 11-15 χρόνια (17,5%) και 4 άτομα 16-20 χρόνια (10%). (Βλ. Διάγραμμα 5).

Μέσος όρος προϋπηρεσίας είναι 7,7 χρόνια στην ίδια υπηρεσία, αυτήν που εργάζονται σήμερα.

Διάγραμμα 5. Χρόνια προϋπηρεσίας Κ.Α.

Επίσης ρωτήθηκαν αν είχαν εργαστεί σε άλλη Κ.Υ., και οι απαντήσεις είχαν ως εξής: 15 Κ.Α. έχουν εργασθεί σε άλλη Κ.Υ. προηγούμενα (37,5%), ενώ 25 όχι (62,5%). (Βλ. Διάγραμμα 6).

Διάγραμμα 6. Προϋπηρεσία σε άλλη Κοινωνική Υπηρεσία

Οι λόγοι που άλλαξαν Κ.Υ. οι 15 Κ.Α. που έχουν εργασθεί σε άλλη Κ.Υ., είναι: 3 για οικονομικούς λόγους (20%), 3 για οικογενειακούς λόγους (20%), 8 λόγω μη ικανοποιητικού αντικειμένου εργασίας (53,4%) και 1 λόγω λήξης της σύμβασης (6,6%) (βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 5).

Προϊστάμενος Κ.Α.

Σε ερώτηση σχετικά με τον προϊστάμενο τους, οι Κ.Α. απάντησαν ως εξής: 14 άτομα έχουν προϊστάμενο Κ.Α. (35%), ενώ 26 άτομα όχι (65%). (βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 6).

Επίσης, από τα 26 άτομα που ο προϊστάμενος τους δεν είναι Κ.Α., 12 είπαν ότι παρ' όλα αυτά είναι γνώστης της εργασίας και των προβλημάτων του Κ.Α. (46%), ενώ 14 άτομα όχι (54%) (βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 7).

Όσον αφορά τον έλεγχο της εργασίας τους, 30 Κ.Α. ελέγχονται τυπικά (75%), ενώ 10 Κ.Α. ελέγχονται ουσιαστικά 25%. (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 8).

Από τα άτομα που ελέγχονται ουσιαστικά, 8 ελέγχονται με εκθέσεις (80%), 2 με στατιστικές (20%), 4 με εποπτεία (40%) και 4 με προφορικό λόγο (40%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 9).

Συνθήκες εργασίας

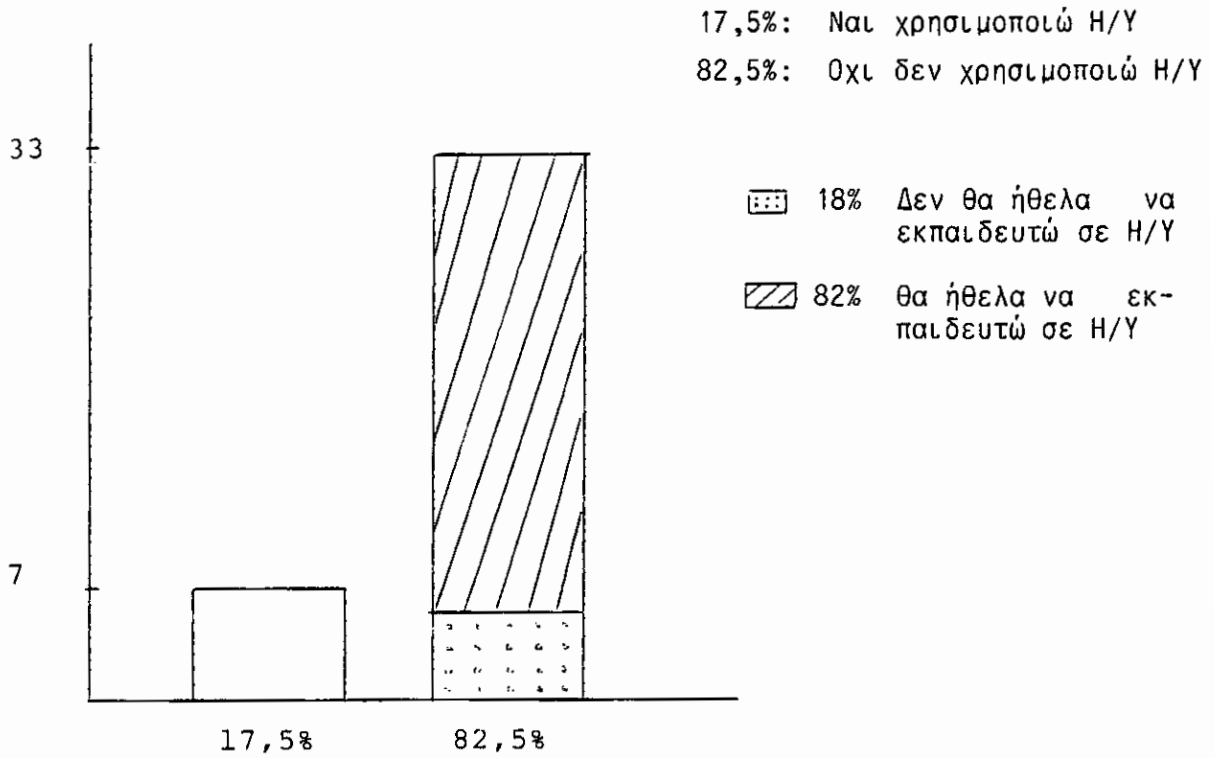
Ζητήθηκε από τους Κ.Α. να χαρακτηρίσουν τα μέσα που διαθέτει η υπηρεσία τους. Έτσι, όσον αφορά τον χώρο αναμονής: 19 άτομα τον χαρακτήρισαν επαρκή (47,5%), 15 ανεπαρκή (37,5%), και 6 ανύπαρκτο (15%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 10α).

Όσον αφορά το τηλέφωνο: 27 άτομα το χαρακτήρισαν επαρκή (67,5%) και 13 ανεπαρκή (32,5%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 10β)
Όσον αφορά την γραφική ύλη: 31 άτομα την χαρακτήρισαν επαρκή (77,5%) και 9 άτομα ανεπαρκή (22,5%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 10γ).
Όσον αφορά το αυτοκίνητο: 19 άτομα το χαρακτήρισαν επαρκές (47,5%), 3 άτομα ανεπαρκή (7,5%) και 18 άτομα ανύπαρκτο (45%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 10δ).

Σε ερώτηση σχετική με το γραφείο τους: 14 άτομα απάντησαν ότι είναι αποκλειστικά δικό τους (35%), 22 ότι το μοιράζονται με άλλους Κ.Α. (55%), 3 ότι το μοιράζονται με άλλους επαγγελματίες (7,5%) και 1 ότι κατά περιόδους εξυπηρετεί οποιεσδήποτε έκτακτες ανάγκες (2,5%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 11).

Όσον αφορά τη χρήση Η/Υ: 7 άτομα χρησιμοποιούν Η/Υ (17,5%) ενώ 33 άτομα όχι (82,5%). Από τα 33 άτομα που δεν χρησιμοποιούν Η/Υ, 27 θέλουν να μάθουν να χειρίζονται Η/Υ (82%), ενώ 6 άτομα όχι (18%). (Βλ. Διάγραμμα 7) και (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνα-

κας 12,13)

Διάγραμμα 7. Χρησιμοποίηση Η/Υ από Κ.Α. Πρόθεσή τους να μάθουν

Ζητήθηκε από τους Κ.Α. να αναφέρουν σε ποιούς τομείς εργασίας θα μπορούσε η γνώση της πληροφορικής να τους βοηθήσει, και είπαν τα εξής: 7 Κ.Α. δεν γνώριζαν (17,5%), 21 ότι θα βοηθούσε στην αρχειοθέτηση (52,5%), 6 στην κωδικοποίηση προγραμμάτων (15%), 3 στην Κοινωνική Έρευνα (7,5%), 9 στην στατιστική (22,5%), 5 στην καταχώρηση πηγών (12,5%), 2 στην εξοικονόμηση χρόνου (5%) και 2 στην εκπαίδευση (5%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 14).

Επίσης, ρωτήθηκαν οι Κ.Α. να αναφέρουν αν υπάρχει κάποια άλλη σημαντική έλλειψη στα προσφερόμενα μέσα εργασίας που πιστεύουν ότι πρέπει να καλυφθεί, και απάντησαν τα εξής: 20 ά-

τομα δεν ανέφεραν καμία έλλειψη (50%), 10 άτομα τον ακατάλληλο ή μη επαρκή χώρο συνέντευξης (25%), 6 άτομα συναδέλφους άλλων ειδικοτήτων (15%), 2 άτομα συναδέλφους Κ.Λ. (5%) κλπ. (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 15).

Σε ερώτηση ως προς το εάν η υπηρεσία προσφέρει ή ευνοεί ευκαιρίες επιμόρφωσης, 32 απάντησαν πως προσφέρει (80%), ενώ 8 πως όχι (20%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 16).

Σε ερώτηση για το εάν έχουν κάνει χρήση παρόμοιων ευκαιριών επιμόρφωσης, 27 απάντησαν ναί (67,5%), ενώ 13 πως όχι (32,5%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 17).

Μέθοδοι εργασίας

Σχετικά με τον βαθμό χρησιμοποίησης κάθε μίας μεθόδου ΚΕ. οι Κ.Λ. απάντησαν ως εξής ως προς την ΚΕΑ: 36 άτομα πολύ (90%) και 4 άτομα λίγο (10%). Ως προς την ΚΕΟ: 16 άτομα πολύ (35%) 8 άτομα λίγο (20%) και 18 άτομα καθόλου (45%).

Ως προς την ΚΕΚ: 10 άτομα πολύ (25%), 19 άτομα λίγο (47,5%), και 11 άτομα καθόλου (27,5%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 18α, 18β, 18γ).

Ως προς την αιτία που χρησιμοποιούν λίγο ή καθόλου κάποια μέθοδο Κ.Ε. οι Κ.Λ. προσδιόρισαν τους λόγους ως εξής: 3 άτομα από προσωπική επιλογή (7,5%), 5 άτομα γιατί τη μέθοδο αυτή την είχε αναλάβει άλλος συνάδελφος (12,5%), 2 άτομα γιατί την περίοδο αυτή δίδεται προτεραιότητα στην οργάνωση της υπηρεσίας (5%), και 30 άτομα γιατί δεν τους το επιτρέπουν οι συνθήκες εργασίας (75%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 19).

Κ.Υ. ως Κέντρα πρακτικής άσκησης σπουδαστών

Ρωτήθηκαν επίσης για το εάν η υπηρεσία τους λειτουργεί ως πλαίσιο πρακτικής άσκησης σπουδαστών και: 31 Κ.Α. απάντησαν πως ναι (77,5%), ενώ 9 πως όχι (22,5%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 20).

Από τους 9 Κ.Α. των οποίων οι υπηρεσίες δεν είναι πλαίσια πρακτικής άσκησης, οι 3 θα την σύστηναν ως νέο πλαίσιο (33,3%), ενώ οι 6 όχι (66,6%). Οι 3 Κ.Α. που θα σύστηναν την υπηρεσία τους ως πλαίσιο, θα το έκαναν γιατί: 1 γιατί δεν υπάρχει Κ.Α. και θα ήθελε συνεργάτη (11,1%), 1 γιατί η υπηρεσία έχει να προσφέρει στους σπουδαστές (11,1%) και 1 γιατί μπορεί να μην έχει πολλά να προσφέρει στους σπουδαστές ως υπηρεσία, αλλά είναι ένας βασικός τομέας εκπαίδευσης (11,1%).

Οι 6 Κ.Α. που δεν θα σύστηναν την υπηρεσία τους για νέο πλαίσιο πρακτικής άσκησης, δεν θα το έκαναν γιατί: 1 γιατί δε θέλει συνεργάτη (11,1%), 1 γιατί η υπηρεσία κρίνει περιττή την ύπαρξη σπουδαστών (11,1%), 2 γιατί πιστεύουν ότι 1 Κ.Α. είναι αρκετός (22,2%) και 2 γιατί οι σπουδαστές αλλάζουν ενώ τα περισσότερα είναι μόνιμα (22,2%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 21α, 21β).

Ζητήθηκε από τους 31 Κ.Α. που η υπηρεσία τους είναι κέντρο πρακτικής άσκησης σπουδαστών να χαρακτηρίσουν την εκπαίδευση των σπουδαστών και βρέθηκε ότι: 20 Κ.Α. πιστεύουν ότι η υπηρεσία προσφέρει θετικά στην εκπαίδευση των σπουδαστών (64,5%) 10 πιστεύουν ότι η εκπαίδευσή τους θα ήταν καλύτερη αν είχαν καλύτερη συνεργασία με το Τ.Ε.Ι. (32,2%) και 1 που πιστεύει ότι η εκπαίδευση των σπουδαστών θα ήταν καλύτερη αν αντιμετωπιζόταν διαφορετικά από την υπηρεσία τους (3,3%). (Βλ. Παράρ-

τημα Α, Πίνακα 22).

Όσον αφορά την ύπαρξη άλλων υπηρεσιών που δεν είναι αλλά πρέπει να γίνουν κέντρα πρακτικής άσκησης: 16 Κ.Α. απάντησαν πως ναι, υπάρχουν ακόμη τέτοιες υπηρεσίες (40%), ενώ 24 απάντησαν πως δεν γνωρίζουν (60%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 23)

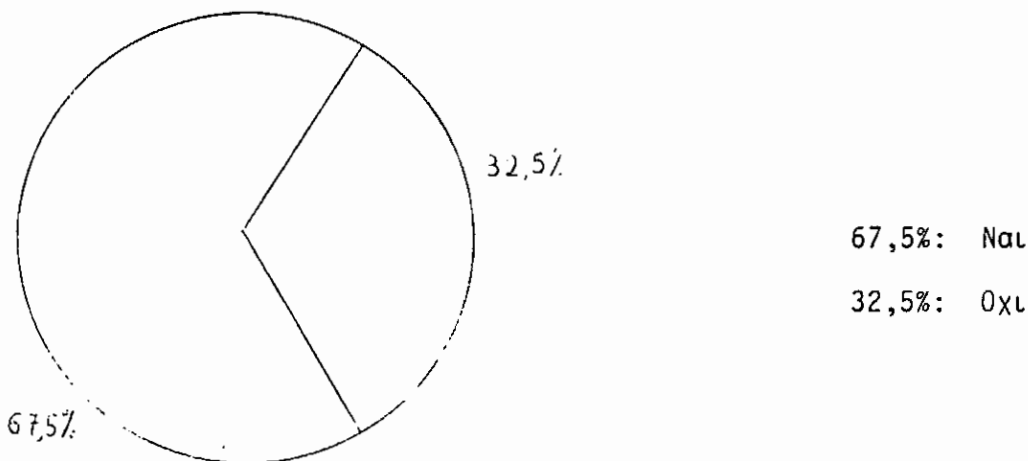
Ως τέτοια πλαίσια ανέφεραν: Σχολεία όλων των βαθμίδων, Πανεπιστήμιο, νηπιαγωγεία, Κωνσταντοπούλειο Ίδρυμα, βιομηχανίες της περιοχής, ΙΚΑ, Ασυλο Ανιάτων, Κοινοτικά προγράμματα.

Πολλοί ανέφεραν πλαίσια τα οποία ήδη είναι Κέντρα Πρακτικής Άσκησης σπουδαστών, ενώ 5 Κ.Α. είπαν πως σίγουρα πρέπει να υπάρχουν παρόμοια κενά αλλά δεν γνωρίζουν ποιά είναι (12,5%).

Καθήκοντα

Κλήθηκαν να απαντήσουν αν στην υπηρεσία τους υπάρχει καθήκοντολόγιο και έτσι: 31 άτομα απάντησαν ναι (77,5%) και 9 άτομα όχι (22,5%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 24).

Ρωτήθηκαν εάν κάνουν αποκλειστικά και μόνο την εργασία για την οποία προσλήφθηκαν και: 27 άτομα απάντησαν ναι (67,5%), ενώ 13 όχι (32,5%). (Βλ. Διάγραμμα 8).

Διάγραμμα 8. Δυνατότητα αποκλειστικής απασχόλησης με το αντικείμενο της Κ.Ε.

Από τους 13 Κ.Α. που δεν κάνουν μόνο και αποκλειστικά τη εργασία για την οποία προσλήφθηκαν, οι 3 εκτελούν και καθήκοντα που συγκρούονται με τις αρχές-αξίες της Κ.Ε. (23%), ενώ οι 10 εκτελούν καθήκοντα που δεν συγκρούονται με τις αρχές-αξίες της Κ.Ε. (77%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 25α).

Επίσης, από τους 13 Κ.Α. που δεν κάνουν μόνο και αποκλειστικά την εργασία για την οποία προσλήφθηκαν οι 3 εκτελούν και καθήκοντα που τους αποσπούν προσοχή και χρόνο από την κυρίως εργασία τους, ενώ οι 10 δεν εκτελούν καθήκοντα που τους αποσπούν ιδιαίτερη προσοχή και χρόνο από την κυρίως εργασία τους (77%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 25β).

Ακόμη από τους 13 αυτούς Κ.Α. οι 4 επέλεξαν τα επιπλέον αυτά καθήκοντα τα οποία ανέλαβαν με την θέλησή τους (31%), οι 3 τα ανέλαβαν γιατί τους το ζήτησε η υπηρεσία τους και δεν αρνήθηκαν αφού είχαν ελεύθερο χρόνο (23%), 4 τα ανέλαβαν αναγκαστικά (31%) και 2 αφού πρώτα ήρθαν σε σύγκρουση με τον προϊστάμενό τους (15%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 26).

Σχετικά με το αν απασχολούνται ώρες εκτός εργασίας με προβλήματα πελατών, 15 άτομα απάντησαν θετικά (37,5%), ενώ 25 αρνητικά (62,5%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 27).

Επαγγελματικές σχέσεις

Ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να χαρακτηρίσουν την επαγγελματική τους σχέση με τη διοίκηση, και βρέθηκαν τα εξής: 22 άτομα την χαρακτήρισαν πολύ καλή (55%), 10 καλή (25%) και 8 τυπική (20%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 28).

Ρωτήθηκαν αν συμμετέχουν σε διεπιστημονική ομάδα και απάντησαν ως εξής: 21 άτομα ναι (52,5%) και 19 όχι (47,5%).

(βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 29).

Αναλυτικά οι άμεσοι επαγγελματικοί συνεργάτες των Κ.Α. έτσι όπως απάντησαν σε σχετική ερώτηση είναι: 23 γιατρός, 19 ψυχίατρος, 13 ψυχολόγος, 21 νοσηλεύτης, 7 δικηγόρος, 7 εκπαιδευτικός, 8 διοικητικοί υπάλληλοι, ενώ ακολουθούν και διάφοροι άλλοι συνεργάτες σε πολύ μικρή συχνότητα.

Την συνεργασία τους με συναδέλφους άλλων ειδικοτήτων τη χαρακτήρισαν : 20 πολύ καλή (50%), 17 καλή (42,5%), και 3 τυπική (7,5%). (βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 30).

Σε ερώτηση ως προς το αν υπάρχουν άλλοι Κ.Α. στην υπηρεσία τους, 25 απάντησαν ναι (62,5%) και 17 όχι (37,5%). (βλ. Διάγραμμα 9).

Διάγραμμα 9. Ύπαρξη άλλων Κ.Α. στην Κοινωνική Υπηρεσία

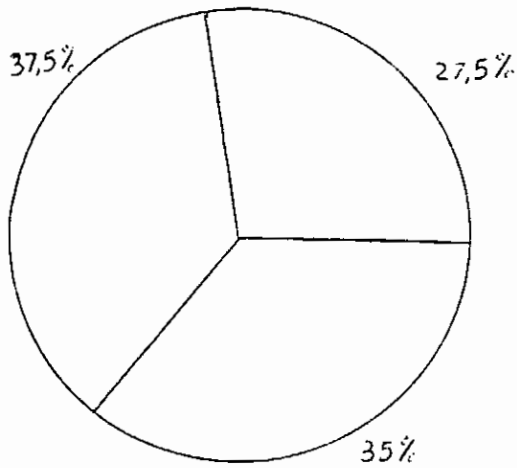
Από τα 25 άτομα που δήλωσαν ότι υπάρχουν και άλλοι Κ.Α. στην υπηρεσία τους, ζητήθηκε να χαρακτηρίσουν την συνεργασία τους με τους συναδέλφους τους αυτούς, στους εξής τομείς:

- α) Διεκπεραίωση περιπτώσεων : 19 Κ.Α. τη χαρακτήρισαν καλή (76%), 5 μέτρια (20%), και 1 κακή (4%).
- β) Οργάνωση της υπηρεσίας: 18 Κ.Α. την χαρακτήρισαν καλή (72%), 6 μέτρια (24%) και 1 κακή (4%).
- γ) Βελτίωση του επιστημονικού επιπέδου: 17 Κ.Α. την χαρακτήρισαν καλή (68%), 7 μέτρια (28%), και 1 κακή (4%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 31α, 31β, 31γ).

Όλοι οι Κ.Α. δήλωσαν ότι συνεργάζονται με άλλες υπηρεσίες, δηλαδή ποσοστό 100% στο σύνολό τους (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 32). Η συχνότητα της συνεργασίας τους με άλλες υπηρεσίες, αναλυτικά είναι: 16 Κ.Α. συνεργάζονται με άλλες υπηρεσίες λίγες φορές την εβδομάδα (40%), 15 κάθε ημέρα (37,5%), 8 λίγες φορές το μήνα (20%) και 1 σπάνια (25%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 33).

Αντίληψη Κ.Α. για το επάγγελμά τους

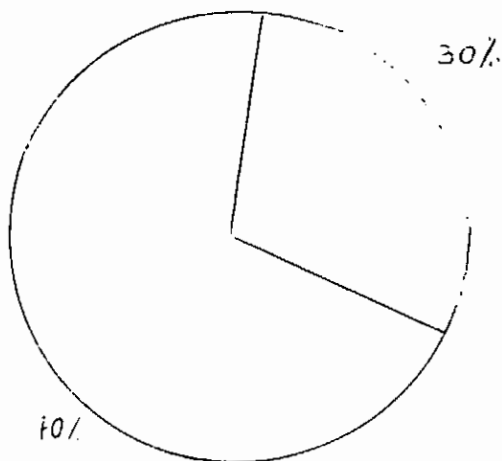
Ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να χαρακτηρίσουν την απόφασή τους να φοιτήσουν στην ΚΕ. Οι απαντήσεις τους αναλυτικά ήταν ως εξής: 15 Κ.Α. είπαν πως η επιλογή τους να φοιτήσουν στην Κ.Ε. ήταν πρώτη και αποκλειστική, τους ενδιέφερε δηλαδή μόνον η Κ.Ε. (37,5%), 14 είπαν πως η επιλογή τους ήταν τυχαία (35%) και 11 ότι ήταν μεταξύ των πρώτων επιλογών τους (27,5%). (Βλ. Διάγραμμα 10).

37,5% : Πρώτη και αποκλειστική επιλογή
35% : Τυχαία
27,5% : Μεταξύ των πρώτων επιλογών

Διάγραμμα 10. Επιλογή φοίτησης στην Κ.Ε.

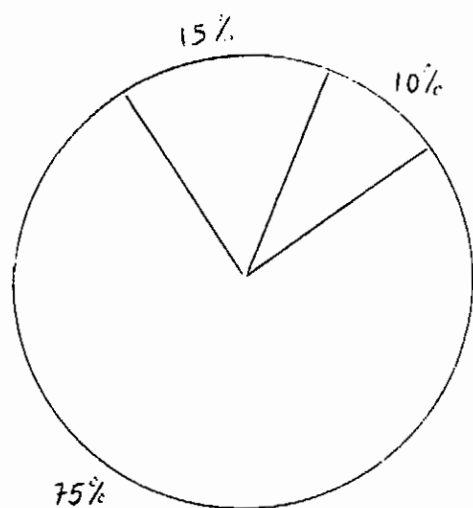
Ζητήθηκε επίσης να προσδιορίσουν την αφετηρία της απόφασής τους να ασκήσουν το επάγγελμα: 28 Κ.Λ. ξεκίνησαν ν' ασκούν το επάγγελμα λόγω του εντόνου ενδιαφέροντός τους για την ΚΕ, (70%), ενώ 12, λόγω του ότι ήθελαν να αξιοποιήσουν το ήδη υπάρχον πτυχίο και όχι λόγω του εντόνου ενδιαφέροντος τους για την Κ.Ε. (30%) (βλ. Διάγραμμα 11).

30% : Η αξιοποίηση του ήδη υπάρχοντος πτυχίου
70% : Το έντονο ενδιαφέρον για την Κ.Ε.

Διάγραμμα 11. Κίνητρο της απόφασης των Κ.Λ. να ασκήσουν το επάγγελμα.

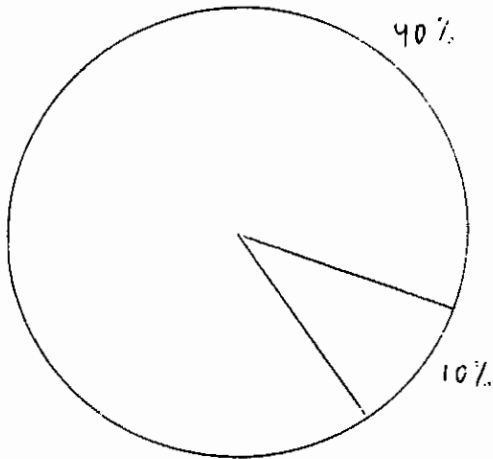
Ακόμη ερωτήθηκαν τί προέχει σήμερα κατά την άσκηση του επαγγέλματος και 30 Κ.Α. απάντησαν ότι προέχει η πίστη προς την χρησιμότητα της Κ.Ε. (75%), 6 ότι προέχει το οικονομικό όφελος (15%) και 4 είπαν ότι προέχει ο συνδυασμός και των δύο ανωτέρω απαντήσεων (10%). (Βλ. Διάγραμμα 12).

- 75% : Προέχει η πίστη στην χρησιμότητα της Κ.Ε.
- 15% : Προέχει το οικονομικό όφελος
- 10% : Προέχουν εξίσου και τα δύο παραπάνω

Διάγραμμα 12. Προτεραιότητα των Κ.Α. κατά την άσκηση του επαγγέλματος

Στην ερώτηση αν έχουν μετανιώσει που έχουν μείνει σ'αυτόν τον επαγγελματικό χώρο, 36 απάντησαν πως όχι (90%), και 4 ναι (10%). (Βλ. Διάγραμμα 13).

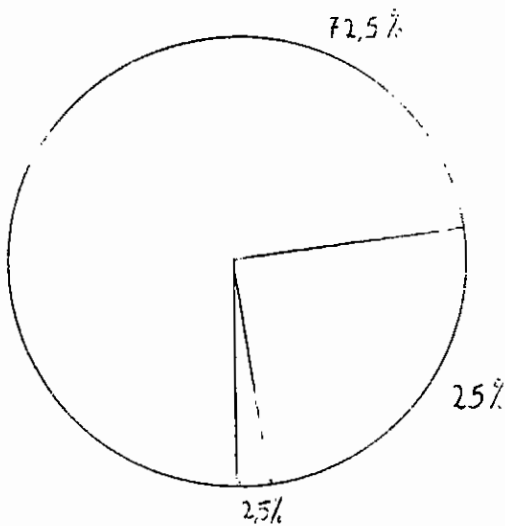

10% : Ναι έχω μετανοιώσει

90% : Όχι δεν έχω μετανοιώσει

Διάγραμμα 13. Κ.Α. που μετάνοιωσαν ή όχι που παρέμειναν σε αυτόν τον επαγγελματιό χώρο

Για το αν θα άλλαζαν το επάγγελμά τους με κάποιο άλλο με τις ίδιες αποδοχές, απάντησαν ως εξής: 29 όχι (72,5%), 10 ίσως (25%) και 1 ναί (2,5%) (Βλ. Διάγραμμα 14).

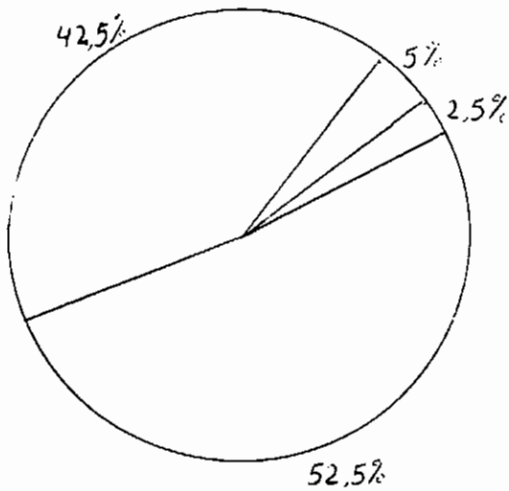
2,5% : Ναί

25% : Ίσως

72,5% : Όχι

Διάγραμμα 14. Διάθεση Κ.Α. να αλλάξουν το επάγγελμά τους με κάποιο άλλο με τις ίδιες αποδοχές

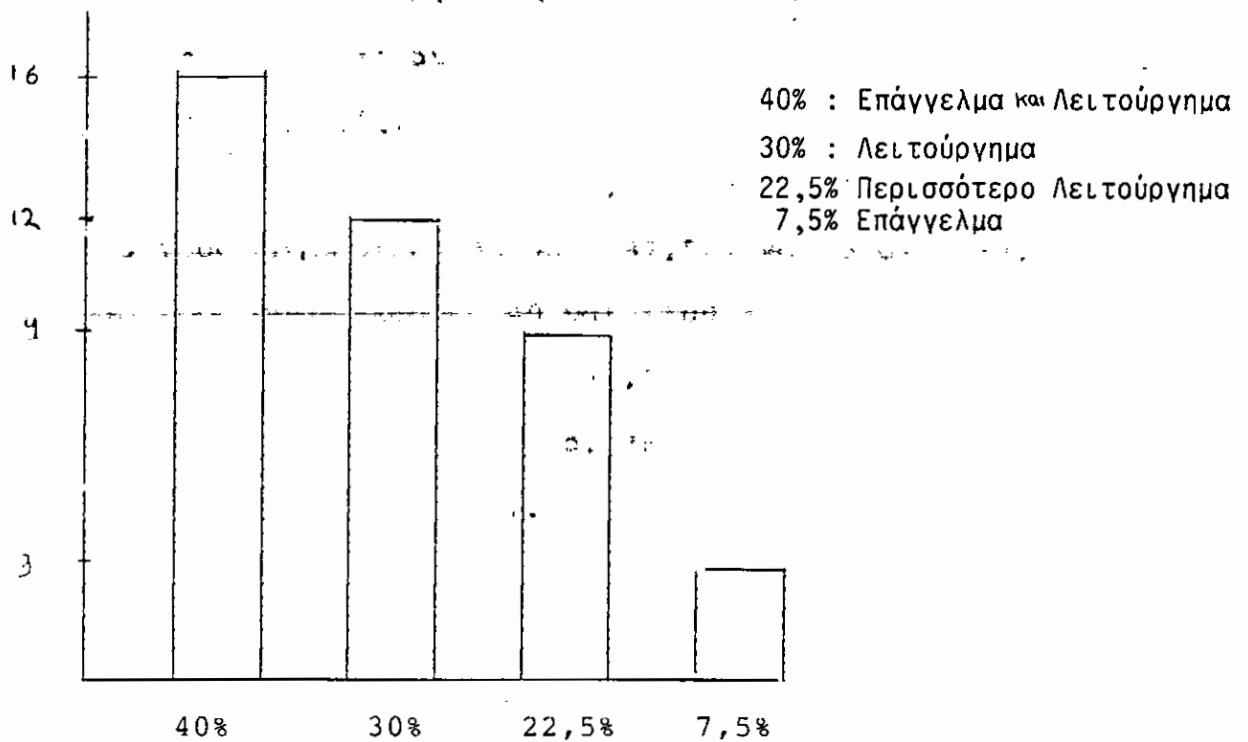
Όσον αφορά το αν θα σύστηναν το επάγγελμά τους σε κάποιο νέο είπαν τα εξής: 21 ναι (52,5%), 17 ναι και μάλιστα θα τον ενθάρρυνα (42,5%), 2 όχι (5%) και 1 όχι και μάλιστα θα τον απέτρεπα (2,5%). (Βλ. Διάγραμμα 15).

42,5% : Ναι και θα τον ενθάρρυνα
52,5% : Ναι
5% : Όχι
2,5% : Όχι και θα τον απέτρεπα

Διάγραμμα 15. Διάθεση των Κ.Α. να συστήσουν το επάγγελμά τους σε κάποιον νέο

Σε ερώτηση για το πώς θα χαρακτήριζαν την Κ.Ε.: 16 απάντησαν επάγγελμα και λειτούργημα (40%), 12 λειτούργημα (30%), 9 περισσότερο λειτούργημα (22,5%) και 3 επάγγελμα (7,5%). (Βλ. Διάγραμμα 16).

Διάγραμμα 16. Χαρακτηρισμός της Κ.Ε.

Για το αν έχουν κερδίσει από το επάγγελμά τους κοινωνικό γόητρο: 26 απάντησαν ναι (65%) και 14 όχι (35%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 34).

Όλοι οι Κ.Α. (100%) πιστεύουν ότι το επάγγελμα χρειάζεται αναβάθμιση. (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 35).

Όσον αφορά τις προτάσεις τους για την αναβάθμιση του επαγγέλματος, απάντησαν ως εξής: 33 πρότειναν Ανωτατοποίηση της Σχολής (Πανεπιστήμιο) 82,5%), 7 εξειδίκευση σε τομείς (17,5%), 6 επιλογή των υποψηφίων σπουδαστών με συνέντευξη (15%), 5 συνεχή επιμόρφωση (συνέδρια κλπ.) (12%) κι ακολουθούν και άλλες απαντήσεις (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 36). Ο αριθμός των προτάσεων που έκανε κάθε Κ.Α. για αυτό το θέμα είναι: 20 Κ.Α. έκαναν 1 πρόταση (50%), 11 Κ.Α. έκαναν 2 προτάσεις (27,5%), 6 έκαναν 3 προτάσεις (15%), 2 από 4 προτάσεις (5%), και 1 έκανε

6 προτάσεις (2,5%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 37).

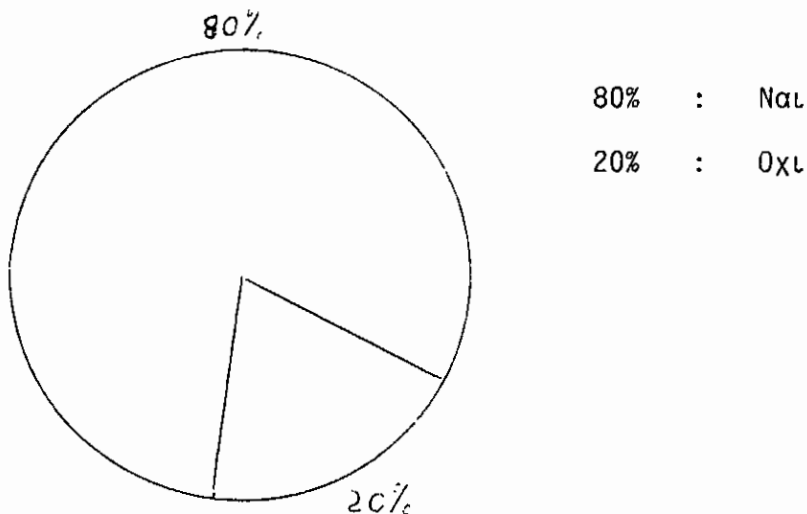
Ρωτήθηκαν για το αν έχει αναγνωρισθεί η προσφορά τους, και απάντησαν ως εξής:

- α) από την πολιτεία, 9 ναι (22,5%) και 31 όχι (77,5%).
- β) από τους εργοδότες, 35 ναι (87,5%) και 5 όχι (12,5%).
- γ) από τους συναδέλφους, 40 ναι (100%)
- δ) από τους πελάτες, 37 ναι (93,5%) και 3 όχι (7,5%)
- ε) από τον κοινωνικό περίγυρο, 38 ναι (95%) και 2 όχι (5%).

(Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 38).

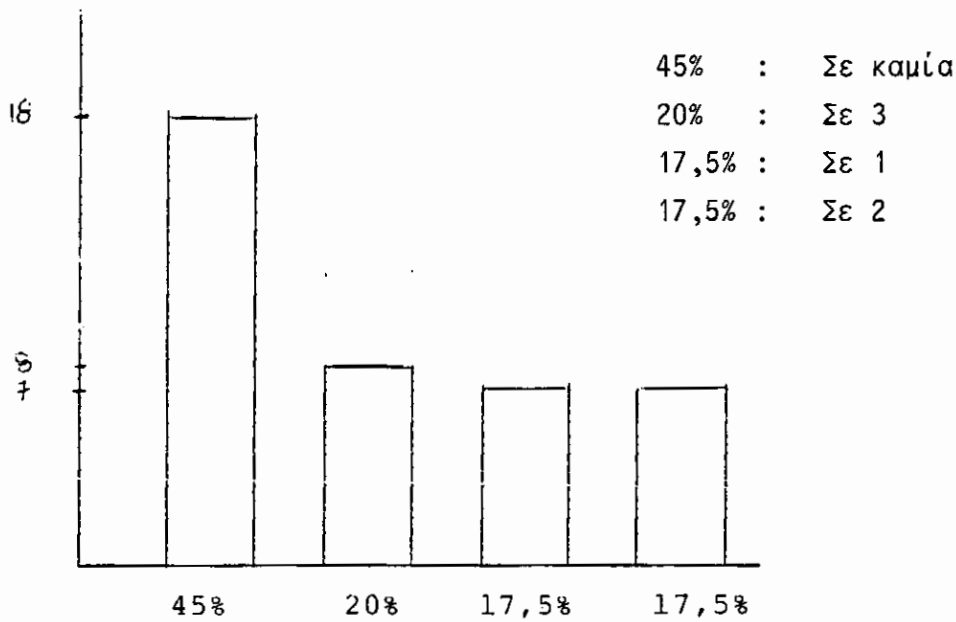
Δραστηριότητες των Κ.Α.

Σε ερώτηση σχετικά με το αν είναι μέλη του ΣΚΛΕ, απάντησαν 32 ναι (80%) και 8 όχι (20%). (Βλ. Διάγραμμα 17).

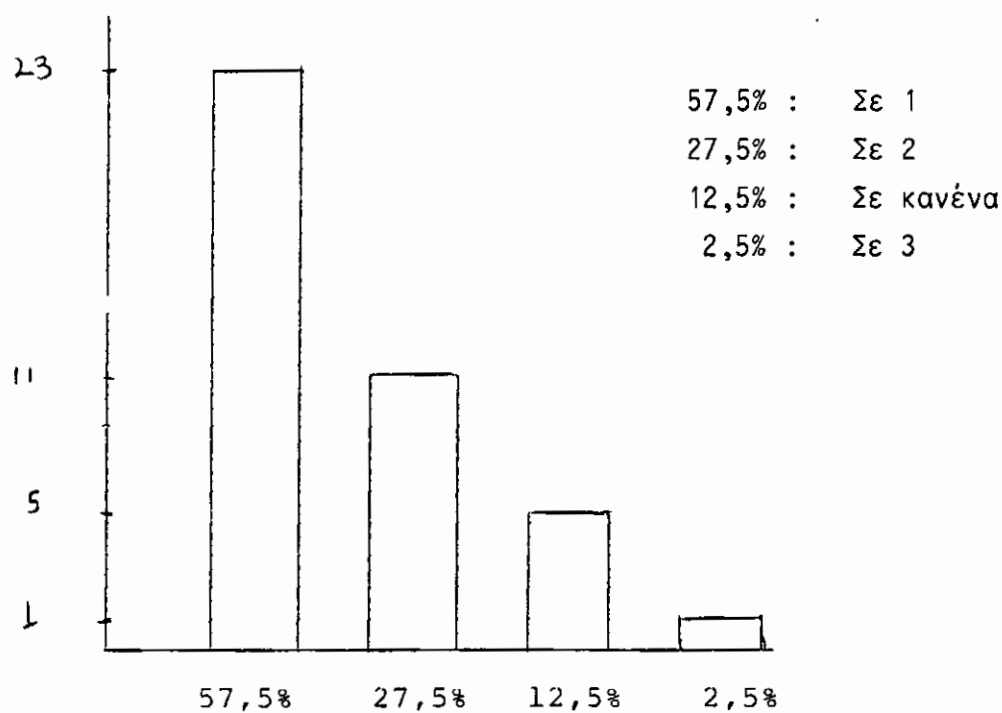
Διάγραμμα 17. Εγγεγραμμένοι Κ.Α. στον Σ.Κ.Α.Ε.

Ο αριθμός των δραστηριοτήτων που απευθύνονται σε Κ.Α. (σεμινάρια - συνέδρια - συμπόσια κλπ.) στις οποίες έχουν πάρει μέρος τα 3 τελευταία χρόνια οι ερωτώμενοι, είναι οι εξής:
18 Κ.Α. δεν έχουν συμμετάσχει σε καμία παρόμοια εκδήλωση (45%)
7 Κ.Α. σε 1 εκδήλωση (17,5%), 7 Κ.Α. σε 2 εκδηλώσεις (17,5%),
και 8 Κ.Α. σε 3 εκδηλώσεις (20%). (Βλ. Διάγραμμα 18).

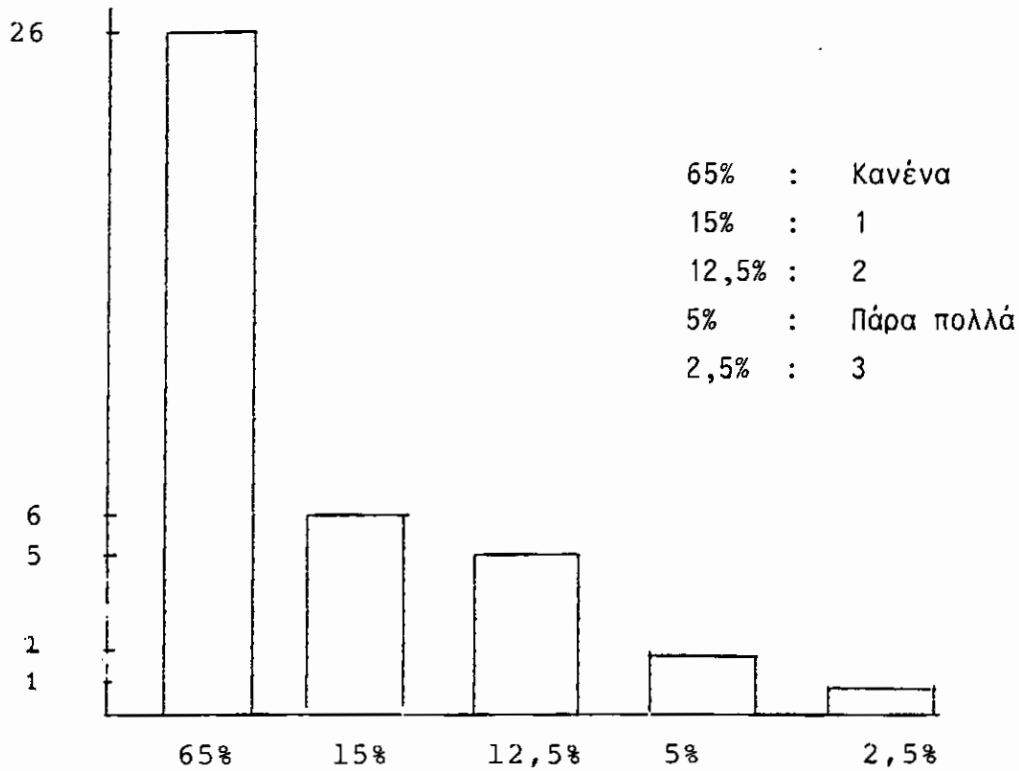
Διάγραμμα 18. Αριθμός δραστηριοτήτων που οι Κ.Α. έχουν συμμετάσχει τα 3 τελευταία χρόνια

Ο αριθμός των περιοδικών Κ.Ε. στα οποία είναι συνδρομητές έχει ως εξής : 5 δεν είναι συνδρομητές σε κανένα περιοδικό (12,5%), 23 σε 1 περιοδικό (57,5%), 11 σε 2 περιοδικά (27,5%) και 1 σε 3 περιοδικά (2,5%). (Βλ. Διάγραμμα 19),

Διάγραμμα 19. Αριθμός περιοδικών Κ.Ε. στα οποία οι Κ.Α. είναι συνδρομητές

Ο αριθμός των καινούργιων βιβλίων σχετικών με την Κ.Ε. που διάβασαν οι Κ.Α. τον τελευταίο χρόνο, έχει ως εξής: 26 Κ.Α. δεν διάβασαν κανένα βιβλίο (65%), 6 Κ.Α. διάβασαν 1 βιβλίο (15%), 5 από 2 βιβλία (12,5%), 1 Κ.Α. 3 βιβλία (2,5%) και 2 Κ.Α. πολλά βιβλία, είναι τακτικοί αναγνώστες (5%). (Βλ. Διάγραμμα 20).

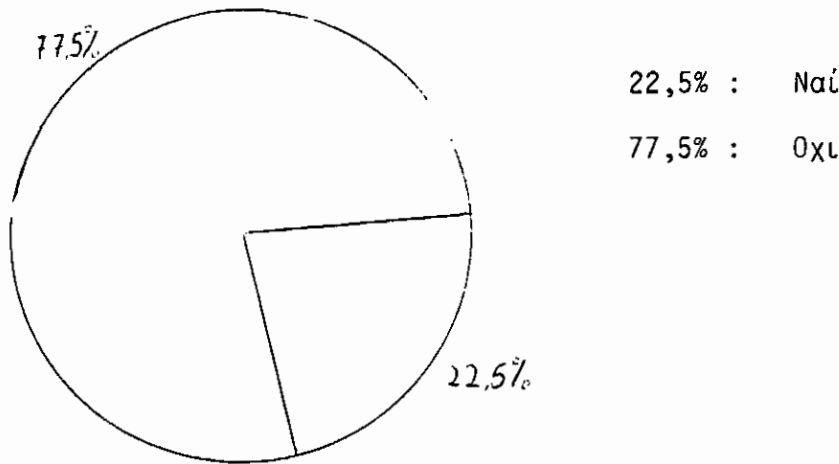

Διάγραμμα 20. Αριθμός βιβλίων σχετικών με την Κ.Ε. που διάβασαν οι Κ.Α. τον τελευταίο χρόνο

Ρωτήθηκαν αν έχουν κάνει κάποια από τις παρακάτω δραστηριότητες, και βρέθηκαν τα εξής: 3 έχουν κάνει ανακοίνωση σε συνέδριο (7,5%), 4 δημοσίευση άρθρου σε περιοδικό (5%), 1 συγγραφή βιβλίου (2,5%), 17 κράτηση στατιστικών (42,5%), 3 εκπομπή σε τηλεόραση - ραδιόφωνο (7,5%), 3 ανακοίνωση σε εφημερίδα (7,5%) και 14 καμία παρόμοια δραστηριότητα (35%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 39).

Στο Εργατικό σωματείο της υπηρεσίας τους 33 Κ.Α. ανήκουν (82,5%), ενώ 7 όχι (17,5%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 40).

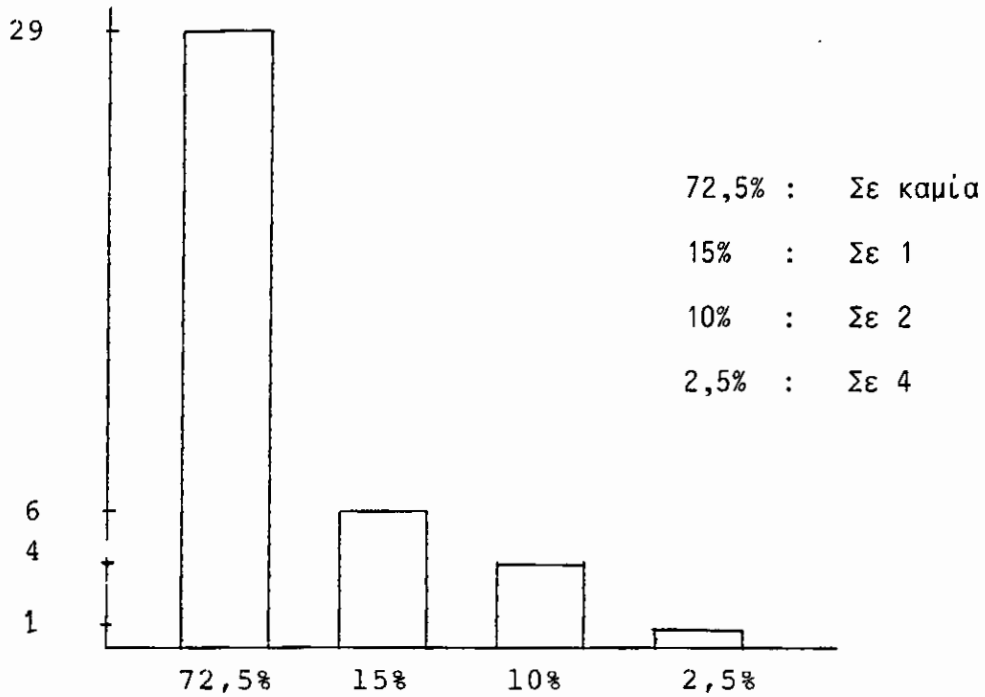
Όσον αφορά για το αν έχουν υποβάλλει ποτέ υποψηφιότητα σε συνδικαλιστικές εκλογές, 9 απάντησαν ναι (22,5%) και 31 όχι (77,5%). (Βλ. Διάγραμμα 21).

Διάγραμμα 21. Υποβολή υποψηφιότητας σε συνδικαλιστικές εκλογές

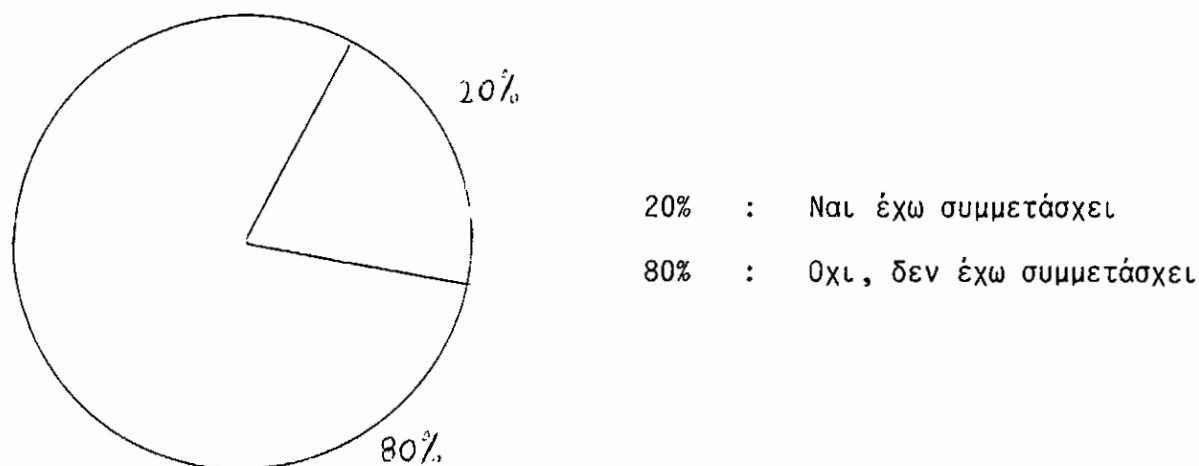
Οι λόγοι που οι 31 Κ.Α. απέχουν από τον συνδικαλισμό , είναι οι εξής: 2 Κ.Α. γιατί είναι κατά του συνδικαλισμού(64%) 3 γιατί νομίζουν ότι δεν είναι ικανοί γι' αυτό (9,6%), 6 γιατί πιστεύουν ότι Κ.Ε. και συνδικαλισμός δεν συμβαδίζουν (19,4%) 12 γιατί πιστεύουν ότι θα τους δημιουργούσε προβλήματα (38,8%) 2 γιατί αδιαφορούν για το συνδικαλιστικό κίνημα (6,4%) και 6 γιατί δεν έχουν χρόνο (19,4%). (Βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 41).

Οι Κ.Α. ρωτήθηκαν επίσης αν είναι μέλη κάποιας οργάνωσης με ανθρωπιστικούς - κοινωνικούς - πολιτιστικούς σκοπούς και απάντησαν ως εξής: 29 Κ.Α. δεν είναι μέλη σε κάποια παρόμοια οργάνωση (72,5%), 6 Κ.Α. είναι μέλη σε 1 οργάνωση (15%), 4 ΚΑ είναι μέλη σε 2 οργανώσεις (10%) και 1 Κ.Α. σε 4 οργανώσεις (2,5%). (Βλ. Διάγραμμα 22).

Διάγραμμα 22. Αριθμός ρογανώσεων στις οποίες οι Κ.Α. είναι μέλη

Ζητήθηκε από τους Κ.Α. να αναφέρουν αν έχουν λάβει ποτέ μέρος σε κινητοποιήσεις λαϊκής πρωτοβουλίας για διεκδίκηση τοπικών αιτημάτων και 8 απάντησαν ναι (20%) και 32 όχι (80%). (Βλ. Διάγραμμα 23).

Διάγραμμα 23. Συμμετοχή των Κ.Α. σε κινητοποιήσεις λαϊκής πρωτοβουλίας

Οι λόγοι που οι 8 Κ.Α. έχουν λάβει μέρος σε κινητοποίηση λαϊκής πρωτοβουλίας είναι οι εξής: εργασιακά θέματα, Ειρήνη, Δημοκρατία, Προστασία περιβάλλοντος, Αναβάθμιση ποιότητας ζωής, αποχέτευση, δενδροφύτευση, άτομα με ειδικές ανάγκες, συνδικιακές εκλογές. (βλ. Παράρτημα Α, Πίνακα 42).

Τέλος ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να αναφέρουν πόσο συχνά παραβλέπουν κανόνες λειτουργίας της υπηρεσίας τους σε περίπτωση που πιστεύουν ότι έτσι θα βοηθούσαν αποτελεσματικά τον πελάτη τους, και οι απαντήσεις τους είχαν ως εξής: 4 Κ.Α. απάντησαν συχνά (10%), 26 Κ.Α. μερικές φορές (65%), 5 Κ.Α. σπάνια (12,5%) και 5 Κ.Α. ποτέ (12,5%). (βλ. Παράρτημα Α, Πίνακας 43).

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο V .

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της πτυχιακής αυτής είναι η μελέτη της εξελικτικής πορείας της Κ.Ε. ως επάγγελμα και ως θεσμό, και ο προσδιορισμός της ταυτότητας του επαγγελματία Κ.Α της Πάτρας.

Βλέποντας τα αποτελέσματα της έρευνας και σε συνδυασμό με την θεωρία που προηγήθηκε, γίνονται οι εξής διαπιστώσεις:

Η συντριπτική πλειοψηφία των Κ.Α. είναι γυναίκες, γεγονός που ενισχύει την άποψη ότι η Κ.Ε. είναι κατ' εξοχήν γυναικείο επάγγελμα. Αυτό δημιουργήθηκε από την αρχή της εμφάνισης της Κ.Ε. όταν ξεκίνησε από φιλανθρωπικά αισθήματα που εκφράζονταν από γυναίκες σε συνδυασμό με την χαμηλή αμοιβή των Κ.Α.

Η μόρφωση των πατέρων των Κ.Α. εντοπίζεται κυρίως στο επίπεδο του Δημοτικού (50%), ενώ όσο ανεβαίνει το επίπεδο εκπαίδευσης, τόσο μικραίνουν τα ποσοστά. Η καταγωγή των Κ.Α. είναι εξίσου από μεγαλουπόλεις και χωριά.

Η βασική εκπαίδευση των Κ.Α. παρουσιάζει μεγάλη ανομοιομορφία ανάλογα με τις συνεχείς αλλαγές στην εκπαίδευση της Κ.Ε. στο πέρασμα των χρόνων, οι περισσότεροι όμως είναι απόφοιτοι ΚΑΤΕΕ, και ΤΕΙ. Ένα μικρό ποσοστό (15%) έχει αποκτήσει πτυχίο ανώτατης σχολής σε παρεμφερές αντικείμενο με την Κ.Ε., κανένας όμως δεν έχει κάνει μετεκπαίδευση στην Κ.Ε. παρ' όλο που η πλειοψηφία (85%) δήλωσε πρόθυμη να εγγραφεί σε υποθετικό Πανεπιστήμιο Κ.Ε. στην Πάτρα: μία αντίφαση μεταξύ

επιθυμητού και εφικτού.

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων που συμπληρώθηκαν τα ερωτηματολόγια, παρατηρήθηκε ότι όσοι Κ.Α. έχουν αποφοιτήσει πρόσφατα, δεν είναι ικανοποιημένοι από το επίπεδο της εκπαίδευσης τους, ενώ οι παλαιοί Κ.Α. που έχουν αποφοιτήσει από τις σχολές ΧΕΝ, Διακονισσών, ΕΠΑΑ και οι πρώτοι απόφοιτοι από τα ΚΑΤΕΕ, είναι φανερά ικανοποιημένοι από το επίπεδο των σπουδών τους. Το αποδίδουν στην αυστηρότητα των καθηγητών σχετικά με το ήθος των σπουδαστών, στο "μεράκι" των καθηγητών που γνώριζαν πως να το μεταδίδουν, στις περισσότερες ώρες πρακτικής άσκησης που ξεκινούσαν πολύ νωρίς χωρίς να έχουν προηγηθεί αμέτρητες ώρες θεωρητικής διδασκαλίας όπως σήμερα και γενικότερα, στην πίστη στις ανθρωπιστικές αξίες που ήταν φανερά παντού διάχυτη.

Αποτέλεσμα αυτής της διαφοροποίησης των Κ.Α. είναι να αντιλαμβάνονται με διαφορετικό τρόπο τον ρόλο τους μέσα στην υπηρεσία, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, τον τρόπο επίλυσής τους και βέβαια την δική τους συμμετοχή στην επίλυση των προβλημάτων.

Αν κρίνει κανείς από το μέσο όρο της χρονολογίας αποφοίτησης των Κ.Α. (1981) και του μέσου όρου των χρόνων που πέρασαν μέχρι να βρουν εργασία ως Κ.Α. (3,2 χρόνια), συμπεραίνει ότι, στις αρχές της δεκαετίας του 1980 η προσφορά στο χώρο εργασίας για Κ.Α. ήταν μεγάλη, σε αντίθεση με σήμερα (10 χρόνια μετά) που η ανεργία πλήττει τον κλάδο.

Οι Κ.Α. που εργάζονται σήμερα στην Πάτρα, είναι σχετικά νέοι επαγγελματίες με μέσο όρο προϋπηρεσίας μόνον 7,7 χρόνια κάτι που δεν προκαλεί εντυπωση γιατί και το ίδιο το επάγγελμα της Κ.Ε. είναι νέο, προκαλεί όμως προβλήματα συνεργασίας των

Κ.Α. με τους άλλους επαγγελματίες μια και οι συνηθέστεροι συνεργάτες ιατροί, νοσηλευτές, εκπαιδευτικοί, είναι επαγγελματίες με πολλά χρόνια προϋπηρεσίας σε επαγγέλματα καταξιωμένα με το πέρασμα του χρόνου. Όσον αφορά την προηγούμενη εργασία τους σε άλλη Κ.Υ. παρατηρείται μικρή κινητικότητα, αλλά οι περισσότεροι Κ.Α. που άλλαξαν Κ.Υ., το έκαναν γιατί δεν τους ικανοποιούσε το αντικείμενο εργασίας.

Σε ένα μεγάλο ποσοστό (65%) Κ.Α. ο προϊστάμενος της υπηρεσίας δεν είναι Κ.Α. και το 54% αυτού, δεν δείχνει κατανόηση για τα προβλήματα που οι υφιστάμενοι τους Κ.Α. αντιμετωπίζουν, κάτι φυσικό αφού έχουν εκπαιδευτεί σε αντικείμενο άσχετο με την Κ.Ε. Διαπιστώθηκε ότι ο έλεγχος που ασκείται στους Κ.Α. από τους προϊσταμένους τους είναι στο μεγαλύτερο ποσοστό (75%) τυπικός και μελετώντας προσεκτικά τα ποσοστά, φαίνεται πως ούτε οι προϊστάμενοι που είναι Κ.Α. ασκούν ουσιαστικό έλεγχο στους υφισταμένους τους. Ενδεικτικά, αναφέρεται πως μόνο 8 Κ.Α. φτιάχνουν εκθέσεις και μόνον 4 παίρνουν μέρος σε εποπτεία, κάτι που αποτελεί σοβαρό μειονέκτημα στην εργασία των Κ.Α. αφού είναι γνωστό πως η εποπτεία αποτελεί ένα πολύ σημαντικό μέσο για την αύξηση της αποδοτικότητας του Κ.Α.

Όσον αφορά την επαρκεία μέσων εργασίας, είναι ικανοποιημένοι σχετικά με το τηλέφωνο και την γραφική ύλη, δηλώνουν όμως ότι εξαιτίας της ανεπάρκειας του μεταφορικού μέσου (αυτοκινήτου) χάνουν πολλές περιπτώσεις πελατών. Σχετικά με το χώρο αναμονής των πελατών είναι σχεδόν ικανοποιημένοι, ενώ γραφείο αποκλειστικά δικό τους έχουν μόνο το 35% των Κ.Α. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το γραφείο 1 Κ.Α. χρησιμοποιείται κατά περιόδους για οποιεσδήποτε έκτακτες ανάγκες πχ. για άπλωμα τραχανά. Πολλοί Κ.Α. εξέφρασαν παράπονο για ακαλαισθη-

σία των γραφείων της Κ.Υ. και για λάθος χώρο εγκατάστασης της μακριά δηλαδή από τους πελάτες, γεγονός που αποξενώνει τους Κ.Α. από το αντικείμενο εργασίας τους και συμβάλλει σε έναν ρόλο παθητικό, αφού οι Κ.Α. συνήθως ενεργοποιούνται όταν παρουσιαστεί ο πελάτης στην υπηρεσία (αυτός που τυχαίνει να γνωρίζει την ύπαρξή της).

Η πληροφορική δεν είναι διαδεδομένη στις Κ.Υ., όμως στην μεγάλη τους πλειοψηφία οι Κ.Α. επιθυμούν να χρησιμοποιούν Η/Υ παρ' όλο που οι 17,5% αγνοούν οποιονδήποτε τομέα εργασίας που θα τους βοηθούσε.

Οι μισές Κ.Υ. δεν παρουσιάζουν κάποια σημαντική έλλειψη ενώ οι ελλείψεις των υπολοίπων, εντοπίζονται στον ακατάλληλο - μη επαρκή χώρο συνεντεύξεων, στην έλλειψη συναδέλφων άλλων ειδικοτήτων και σε διάφορες άλλες μεμονωμένες ανάγκες. Πρέπει να αναφερθεί ότι ενώ 15 Κ.Α. είναι μόνοι τους στην Κ.Υ., μόνο οι 2 ανέφεραν ως σημαντική έλλειψη την απουσία άλλου Κ.Α.

Σχετικά με τις μεθόδους Κ.Ε., αποδείχθηκε ότι: η ΚΕΑ είναι η μέθοδος που χρησιμοποιείται κύρια, η ΚΕΟ ακολουθεί με πολύ μικρότερο ποσοστό και με ακόμη μικρότερο ποσοστό ακολουθεί η ΚΕΚ, υπό τη μορφή κυρίως ψυχαγωγικών εκδηλώσεων με προφανή στόχο την προβολή της οργάνωσης και την ικανοποίηση της Κοινότητας, κάτι που έρχεται σε αντίθεση με τη θεωρία της ΚΕΚ η οποία ξεκινά με τον εντοπισμό των αναγκών και καταλήγει στη δράση . Μόνον 2 Κ.Α. ασχολούνται με τον Κοινωνικό Σχεδιασμό και την Κοινωνική Έρευνα γεγονός που δείχνει πόση απόσταση χωρίζει τη θεωρία από την πράξη της Κ.Ε. Η μοναδική σχεδόν εξήγηση που δίνουν οι ίδιοι οι Κ.Α. για τον τρόπο που έχουν καταμερίσει τα καθήκοντά τους, σύμφωνα με τις μεθόδους της ΚΕ είναι ότι λόγω των συνθηκών και του αντικειμένου της εργασίας

δεν τους επιτρέπεται να αναπτύξουν περισσότερο τις άλλες μεθόδους.

Οι περισσότερες Κ.Υ. είναι πλαίσια πρακτικής άσκησης σπουδαστών, και κατά τη γνώμη των Κ.Λ. προσφέρουν θετικά στους σπουδαστές αλλά επισημαίνουν ότι η εκπαίδευσή τους θα ήταν καλύτερη αν τα ΤΕΙ είχαν καλύτερη συνεργασία με τις υπηρεσίες. Φαίνεται λοιπόν και από τα ποσοστά αλλά και από τις συνεντεύξεις ότι το εργατικό δυναμικό ζητά συνεχή συνεργασία σε σταθερή βάση με το εκπαιδευτικό δυναμικό. Ζητούν να ενημερώνονται για τις ημερίδες που διοργανώνει το ΤΕΙ, να καλούνται σε παρουσιάσεις πτυχιακών σχετικών με το αντικείμενο εργασίας τους, να συμμετέχουν σε βιωματικά σεμινάρια που διοργανώνει το ΤΕΙ και όχι να αποξενώνονται από το "επιστημονικό δυναμικό" του κλάδου όπως χαρακτηριστικά παραπονέθηκαν. Από τις Κ.Υ. που δεν είναι πλαίσια πρακτικής, οι 66,6% των Κ.Λ. δεν θα τις σύστηναν, όχι γιατί η υπηρεσία δεν έχει να προσφέρει στους σπουδαστές, αλλά για άλλους λόγους.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι 22,5% των Κ.Υ. δεν έχουν καθηκοντολόγιο, έλλειψη για την οποία ευθύνονται και οι ίδιοι οι εργαζόμενοι αλλά και ο Σ.Κ.Λ.Ε. Δεν επιτρέπεται να υπάρχουν ακόμη υπηρεσίες που να μην καθορίζουν - σε συγκεκριμένο έγγραφο-με σαφήνεια το ρόλο του Κ.Λ. και τα πλαίσια στα οποία πρέπει να κινείται σαν επαγγελματίας.

Διαπιστώθηκε ότι ένα σημαντικό ποσοστό Κ.Λ. (32,5%) ασχολείται επιπροσθέτως και με καθήκοντα διαφορετικά από αυτά της Κ.Ε., τα οποία ευτυχώς, σε μεγάλο ποσοστό (77%) δεν αποσπούν ιδιαίτερη προσοχή και χρόνο από τον Κ.Λ. και δεν συγκρούονται με τις αρχές-αξίες της Κ.Ε. Τα καθήκοντα αυτά τα ανέλαβαν είτε εθελοντικά είτε αναγκαστικά, αλλά μόνο το 15% των Κ.Λ. ήρ-

θε πρώτα σε σύγκρουση με τον προϊστάμενο του πρώτου τα αναλάβει. Από το μικρό ποσοστό των Κ.Α. που ασχολούνται εκτός ωραρίου με προβλήματα της υπηρεσίας, διακρίνεται ότι λίγοι είναι αυτοί που έχουν εμπλακεί ή έχουν ταυτιστεί με την υπηρεσία τους. Πάντως οι περισσότεροι που εργάζονται σε Ιδρύματα παραδέχονται ότι η καθημερινή τους ζωή, έχει εγκλωβιστεί στις συγκεκριμένες διαδικασίες της υπηρεσίας τους.

Οι άμεσοι επαγγελματικοί συνεργάτες των Κ.Α. είναι ιατροί, νοσηλευτές, εκπαιδευτικοί, διοικητικοί υπάλληλοι, και οι σχέσεις τους μαζί τους είναι στην συντριπτική πλειοψηφία, πολύ καλή και καλή. Στα ίδια επίπεδα κυμαίνεται και η σχέση τους με τη διοίκηση. Περισσότεροι από τους μισούς Κ.Α. συμμετέχουν σε διεπιστημονική ομάδα, γεγονός που αποδεικνύεται ότι έχει γίνει αποδεκτό το ότι τα προβλήματα των εξυπηρετούμενων, αλλά και της ίδιας της οργάνωσης, λύνονται με την συνεργασία επαγγελματιών διαφόρων ειδικοτήτων. Οι Κ.Α. της ίδιας υπηρεσίας, συνεργάζονται μεταξύ τους περισσότερο για την διεκπεραίωση περιπτώσεων, λιγότερο για την καλύτερη οργάνωση της υπηρεσίας και ακόμη λιγότερο για την βελτίωση του επιστημονικού τους επιπέδου. Όλοι οι Κ.Α. συνεργάζονται με άλλες Κ.Υ., κάθε ημέρα ή σχεδόν κάθε ημέρα οι περισσότεροι.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των Κ.Α. (65%) όταν αποφάσισε να σπουδάσει, είχε αν όχι πρώτη και αποκλειστική, τουλάχιστον μεταξύ των πρώτων επιλογών του την ΚΕ. Τυχαία βρέθηκαν στη σχολή Κ.Ε. κάποιοι σπουδαστές των ΚΑΤΕΕ ή ΤΕΙ, ενώ αυτοί που φοίτησαν στις παραδοσιακές σχολές Κ.Ε. πχ. ΧΕΝ - ΕΠΑΑ, επέλεξαν συνειδητά το αντικείμενο των σπουδών τους. Το φαινόμενο αυτό δεν παρατηρείται μόνο στην σχολή της Κ.Ε., αλλά αντιθέτως είναι συνηθισμένο σε όλες τις σχολές και είναι απο-

τέλεσμα του σημερινού τρόπου εισαγωγικών εξετάσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Εξετάστηκε το κίνητρο των Κ.Α. που τους οδήγησε να ασκήσουν το επάγγελμα όταν αποφοίτησαν, και το μεγαλύτερο ποσοστό (70%) επέλεξε να απαντήσει ότι κίνητρό του ήταν το έντονο ενδιαφέρον για την Κ.Ε. και όχι η αξιοποίηση του ήδη υπάρχοντος πτυχίου. Από το γεγονός αυτό φαίνεται ότι το ποσοστό που εισηχθηκε τυχαία στην σχολή και λογικά ήταν αδιάφορο προς την Κ.Ε., μειώθηκε κατά τη διάρκεια της φοίτησης, δηλαδή ένα

5% προσχώρησε στη μερίδα των Κ.Α. που αναφέρουν ως κίνητρό τους το έντονο ενδιαφέρον για την Κ.Ε.

Σήμερα, κατά την άσκηση του επαγγέλματος ένα ακόμη μεγαλύτερο ποσοστό (75%) επέλεξε να απαντήσει ότι δίνει προτεραιότητα στην πίστη της χρησιμότητας της Κ.Ε. και όχι στο οικονομικό όφελος ή και στα δύο μαζί εξίσου το ίδιο.

Από το γεγονός αυτό και σε συνδυασμό με τα δύο προηγούμενα συμπεράσματα, προκύπτει ότι το ποσοστό των αδιάφορων προς την Κ.Ε. σπουδαστών, μειώθηκε 5% όταν απέκτησαν το πτυχίο τους και αποφάσισαν να εργαστούν ως Κ.Α., αλλά μειώθηκε ακόμη 5%, όταν απέκτησαν την προϋπηρεσία και την επαγγελματική συνείδηση του Κ.Α. Μια εξέλιξη θετική, εντυπωσιακά σταθερή, και προς όφελος όχι μόνον των επαγγελματιών Κ.Α. και των κ.Υ., αλλά κυρίως των πελατών τους και της ίδιας της Κ.Ε.

Ελάχιστοι Κ.Α. μετάνοιωσαν που παρέμειναν σε αυτόν τον επαγγελματικό χώρο, όμως τριπλάσιοι δηλώνουν ότι πιθανόν να άλλαζαν το επάγγελμά τους με κάποιο άλλο με τις ίδιες αποδοχές. Βέβαια, οι περισσότεροι Κ.Α. δεν θα το άλλαζαν, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία τους θα το σύστηνε ή και θα ενεθάρρυνε ακόμα κάποιον νέο για να το ακολουθήσει. Τώρα, πώς είναι δυνα-

τόν ένα ποσοστό από αυτούς που ενδεχομένως να άλλαζαν το επάγγελμά τους, να ενθαρρύνει έναν νέο να ακολουθήσει το ίδιο, είναι μια αντιφατική στάση που δεν μπορεί να εξηγηθεί.

Έχουν περάσει 23 χρόνια από τότε που η Κ. Πανουτσοπούλου έγραψε το "33 χρόνια Κοινωνική Διευτοργός" έναν σχεδόν ύμνο προς το λειτούργημα της Κ.Ε., και ελάχιστα βήματα έχουν γίνει στην συνέειδηση των Κ.Α. να νοιώσουν την Κ.Ε. ως επάγγελμα, έτσι τουλάχιστον απέδειξε η έρευνα αυτή. Το 30% χαρακτήρισαν την Κ.Ε. αποκλειστικά λειτούργημα και μόνο το 7,5% αποκλειστικά επάγγελμα, δηλαδή ακριβώς 4 προς 1 Κ.Α. Το 40% δεν μπόρεσε να διαχωρίσει υπέρ του ενός ή του άλλου, ενώ το 22,5% την χαρακτήρισε περισσότερο λειτούργημα.

Το μεγαλύτερο ποσοστό νιώθει ότι έχει κερδίσει κοινωνικό γόητρο εξαιτίας του επαγγέλματος και έχει αναγνωριστεί η προσφορά του από όλους (εργοδότες, συναδέλφους, πελάτες, κοινωνικό περίγυρο) εκτός από την πολιτεία: οι Κ.Α. έχουν παράπονα από τον τρόπο που η πολιτεία αντιμετωπίζει τον κλάδο.

Με την έρευνα αυτή επιβεβαιώθηκε η ανάγκη αναβάθμισης της Κ.Ε. Όλοι οι Κ.Α. στο σύνολό τους, εντόπισαν την ανάγκη αυτή και οι τρόποι που υπέδειξαν είναι κατά κύριο λόγο η ανωτατοποίηση της σχολής, αλλά και η εξειδίκευση, η συνεχής επιμόρφωση και η επιλογή των υποψήφιων σπουδαστών Κ.Ε. με συνέντευξη.

Εντυπωσιακός όμως είναι ο αριθμός των προτάσεων κάθε ΚΑ. Ακριβώς οι μισοί, έκαναν μόνον 1 πρόταση: την ανωτατοποίηση της σχολής, πιστευοντας ότι έτσι θα λυθούν τα προβλήματα καταξίωσης του κλάδου τους.

Ένα όχι ευκαταφρόνητο ποσοστό (20%) Κ.Α. δεν είναι μέ-
λοι του ΣΚΛΕ ενώ και από αυτούς που είναι, λίγοι είναι αυτοί

που συμμετέχουν στις διαδικασίες του συλλόγου. Γίνεται αντιληπτό ότι οι Κ.Α. μη συμμετέχοντας στο συνδικαλιστικό τους όργανο, πιθανόν να δείχνουν μια φανερή αδιαφορία προς την κατεύθυνση της ποιοτικής αναβάθμισης του επαγγέλματος ή και απογοήτευσης από την αναποτελεσματικότητα του ΣΚΛΕ.

Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό είναι μέρος του εργατικού σωματείου της υπηρεσίας του, όμως πολύ λίγοι (22,5%) έχουν υποβάλλει κάποτε υποψηφιότητα, έχουν κάποτε δηλαδή συνδικαλιστεί. Οι λόγοι που επικαλούνται είναι κυρίως ότι κάτι τέτοιο θα τους δημιουργούσε προβλήματα και δεν θα το επιθυμούσαν, ό-τι Κ.Ε. και συνδικαλισμός δεν συμβαδίζουν, αλλά και γιατί δεν έχουν χρόνο.

Ενα μικρό ποσοστό (12,5%) αλλά όχι αμελητέο δεν είναι συνδρομητές σε κανένα περιοδικό Κ.Ε., το 57.5% μόνο σε ένα, ενώ είναι γνωστό πως υπάρχουν τουλάχιστον 2 εξίσου αξιόλογα περιοδικά Κ.Ε. (η "Εκλογή" και η "Κοινωνική Εργασία").

Απογοητευτικό είναι και το ποσοστό των Κ.Α. που διαβάζουν βιβλία σχετικά με την ΚΕ: Το 65% δεν έχει διαβάσει κανένα βιβλίο σχετικό με την ΚΕ τον τελευταίο χρόνο.

Το ίδιο απογοητευτικό είναι το ποσοστό αυτών που έλαβαν μέρος σε κάποιο σεμινάριο - συνέδριο - συμπόσιο σχετικά με τη Κ.Ε. τα 3 τελευταία χρόνια: το 45% δεν παρακολούθησε καμία τέτοια δραστηριότητα (σημειωτέον ότι το 80% των υπηρεσιών ευνοεί ή και προσφέρει ευκαιρίες επιμόρφωσης).

Η απογοήτευση συνεχίζεται με το ποσοστό αυτών που κάποτε στο παρελθόν έκαναν ανακοίνωση σε συνέδριο, ή δημοσίευση άρθρου σε περιοδικό - εφημερίδα, ή κράτηση στατιστικών, ή συγγραφή βιβλίου, ή εκπομπή σε τηλεόραση-ραδιόφωνο, ή κάτι άλλο παρόμοιο: το 35% δεν έχει κάνει ποτέ του οποιαδήποτε από τις

παραπάνω δραστηριότητες.

Η ερευνήτρια εύλογα αναρωτιέται: τί να την κάνει την ανωτατοποίηση της σχολής αυτό το 82,5% των Κ.Λ. που την πρότεινε άμα δεν διαβάζουν βιβλία, δεν συμμετέχουν σε σεμινάρια, δεν αναλαμβάνουν κάποια δραστηριότητα που να προβάλλει το επάγγελμα της Κ.Ε. στην κοινή γνώμη και δεν είναι συνδρομητές, σε κανένα περιοδικό ΚΕ; Υπάρχει δικαιολογία; Πώς είναι δυνατόν αυτοί οι Κ.Λ. να προσαρμόζονται στο σήμερα και να διαφοροποιούν τους ρόλους τους έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των καιρών αφού δεν ενημερώνονται για τις εξελίξεις στο επάγγελμα; Είναι γνωστό πως η επιστήμη της Κ.Ε. είναι εξελισσόμενη, ακολουθεί τις εκάστοτε κοινωνικές, πολιτικές, πολιτιστικές εξελίξεις της κάθε κοινωνίας, και αυτό είναι το χαρακτηριστικό που της χαρίζει την διαχρονικότητά της: το γνωρίζουν αυτό οι επαγγελματίες Κ.Λ. της Πάτρας;

Το μεγαλύτερο ποσοστό των Κ.Λ. (65%) ανέφερε ότι μερικές φορές (και 10% συχνά), δεν εφαρμόζουν νόμο που θεωρούν ελλιπή ή άδικο προς τον πελάτη τους. Η επαγγελματική παρέκκλιση, είναι μια υπόγεια μέθοδος που εφαρμόζουν οι Κ.Λ. προκειμένου να αντιταχθούν στο υπάρχον σύστημα κοινωνικής πολιτικής και οργάνωσης, μέθοδος όμως που δεν φέρνει στην επιφάνεια το πρόβλημα. Μέχρι ένα σημείο είναι λογική αυτή η συμπεριφορά αφού η σημερινή κοινωνική οργάνωση πολύ λίγο αφήνει περιθώρια επηρεασμού της Κοινωνικής Πολιτικής από τους Κ.Λ. Αυτή όμως δεν πρέπει να είναι η κύρια τακτική των επαγγελματιών Κ.Λ.

Τέλος, το μεγαλύτερο ποσοστό των Κ.Λ. (72,5%) δεν ανήκει σε καμία οργάνωση με ανθρωπιστικούς - κοινωνικούς - πολιτιστικούς σκοπούς, και ένα ακόμη μεγαλύτερο ποσοστό (80%) δεν έχουν συμμετάσχει ποτέ σε κινητοποιήσεις λαϊκής πρωτοβουλίας με

τοπικό χαρακτήρα. Διαπιστώνεται λοιπόν ότι η πραγματικότητα έρχεται σε αντίθεση με τη θεωρία της Κ.Ε. που θέλει τον Κ.Α. να συμμετέχει στον εντοπισμό των κοινωνικών αναγκών και στην προώθηση της κοινωνικής αλλαγής, να ενδιαφέρεται για τα κοινά, να ευαισθητοποιείται για τα προβλήματα που τον περιβάλλουν και να ενεργοποιείται για να βρίσκει λύσεις.

Εισηγήσεις

Εχοντας τώρα πλέον μια σφαιρική εικόνα του επαγγελματία Κ.Α. η ερευνήτρια παραθέτει σειρά προτάσεων που αποτελούν προϊόν γόνιμου προβληματισμού και δημιουργικής κριτικής. Προτάσεις που απορρέουν από τις γνώσεις που απέκτησε κατά την θεωρητική και πρακτική κατάρτισή της στο επάγγελμα αλλά και από τις εμπειρίες που είχε κατά την διάρκεια της παρούσας εργασίας, και επειδή δεν μπορεί να ειπωθεί ότι ο κάθε Κ.Α. πρέπει να κάνει το τάδε ή το δείνα, προτείνεται:

- 1) Οι προϊστάμενοι των Κοινωνικών Υπηρεσιών να είναι Κ.Α. έτσι ώστε να γίνεται ουσιαστική συνεργασία, με άνωτερο στόχο την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων.
- 2) Ο Σ.Κ.Α.Ε. να κάνει σε όλους τους Κ.Α. αισθητή την ανάγκη εγγραφής τους στον σύλλογο, γιατί μόνο αυτός μπορεί να πάρει επίσημη θέση σε θέματα θεωρίας και πράξης της Κ.Ε. και διεκδικώντας να προωθήσει το επάγγελμα εκεί όπου του αξίζει, κερδίζοντας την πλήρη αναγνώριση του από την πολιτεία.
- 3) Να καταρτιστούν καθηκοντολόγια σε όλες τις Κ.Υ. με ευθύνη του Σ.Κ.Α.Ε σε συνεργασία με τον αντίστοιχο εργαζόμε-

- νο Κ.Λ., έτσι ώστε οι Κ.Λ. να κάνουν αποκλειστικά και μόνον την εργασία για την οποία έχουν εκπαιδευτεί, χωρίς επιπλέον καθήκοντα και μάλιστα συγκρουόμενα με τις αρχές αξίες της Κ.Ε.
- 4) Να καλυφθούν οι κενές θέσεις εργασίας Κ.Λ. έτσι ώστε να προσφέρεται στους ενδιαφερόμενους υψηλής ποιότητας Κ.Ε., αλλά και για να πάψει να υπάρχει η δικαιολογία εκ μέρους των Κ.Λ. της ανεπάρκειας χρόνου και του φόρτου εργασίας.
 - 5) Να εκσυγχρονίσουν οι Κ.Λ. τις μεθόδους εργασίας τους, χρησιμοποιώντας τα οφέλη της πληροφορικής, μετέχοντας στη κοινωνική έρευνα και στον κοινωνικό σχεδιασμό. Ας σταματήσει η ΚΕΑ να είναι η σχεδόν αποκλειστικά χρησιμοποιούμενη μέθοδος.
 - 6) Να δοθεί εκ μέρους των καθηγητών Κ.Ε. έμφαση, όχι στην άκριτη εκμάθηση εκατοντάδων φωτοτυπημένων σελίδων θεωρίας, αλλά στην μετάδοση πίστης στην αξία του ανθρώπου και στην χρησιμότητα της Κ.Ε., μέσα από το δικό τους παράδειγμα, μέσα από την δική τους στάση-παρουσία στη ζωή.
 - 7) Πρέπει να αναθεωρηθεί η σχέση μεταξύ των Σχολών της Κ.Ε. και των επαγγελματιών Κ.Λ., προς την κατεύθυνση της αλληλοτροφοδότησης.
 - 8) Οι επαγγελματίες Κ.Λ. πρέπει να καταγράφουν την πείρα τους ιδίως σε τομείς που "πρωτανοίγουν" στο επάγγελμα, να κρατούν στατιστικά στοιχεία, να δημοσιεύουν άρθρα, να τροφοδοτούν το επάγγελμα με νέες γνώσεις. Πρέπει να υπάρχει άμεση σχέση εκπαίδευσης και πράξης έτσι ώστε οι εκπαιδευτικοί να προετοιμάζουν Κ.Λ. κατάλληλους για την εκάστοτε κοινωνική πραγματικότητα που να αντιδρούν και να

μην αθμοιώνονται, γιατί είναι αποδεδειγμένο πως η θεωρία όχι μόνον επηρεάζει, αλλά προσδιορίζει, στηρίζει, προωθεί την πράξη.

- 9) Όπως η επιστήμη της Κ.Ε. είναι συνεχώς εξελισσόμενη, έτσι πρέπει να είναι και η εκπαίδευση των Κ.Α.: διαρκής και συνεχιζόμενη. Οι επαγγελματίες Κ.Α. πρέπει να συμμετέχουν σε σεμινάρια, να διαβάζουν βιβλία, να ενημερώνονται από τα περιοδικά, να επιμορφώνονται δηλαδή συνεχώς, έτσι ώστε να διατηρούν αλλά και να ανανεώνουν τις δεξιότητές τους. Κάνοντας το αντίθετο, δείχνουν αδιαφορία για την ποιοτική αναβάθμιση του επαγγέλματός τους.
- 10) Να σταματήσει ο κάθε Κ.Α. να σκέφτεται με ηττοπάθεια "Εγώ θα λύσω τα προβλήματα του κόσμου;", να τολμήσει να συγκρουστεί και να προσπαθεί για το καλύτερο χωρίς να χρησιμοποιεί "υπόγειες" μεθόδους όπως η επαγγελματική παρέκκλιση. Οι Κ.Α. μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο είτε στην υποστήριξη του υπάρχοντος συστήματος είτε, συμμαχώντας με όλες τις προδευτικές δυνάμεις να παίξουν σοβαρό ρόλο στην οικοδόμηση μιας άλλης κοινωνίας. Για να αποφασίσουν όμως ποιά από τα δύο θέλουν να κάνουν, πρέπει να βγούν από τα βολικά γραφεία τους, να εντοπίσουν τις ανάγκες των αδύνατων πληθυσμιακών ομάδων, να εμπλακούν με τους στόχους ανθρωπιστικών - κοινωνικών - πολιτιστικών οργανώσεων και να λάβουν μέρος σε κινητοποιήσεις λαϊκής πρωτοβουλίας. Οι Κ.Α. δεν μπορούν να είναι αμέτοχοι στα δρώμενα της κοινωνικής πραγματικότητας. Η κοινωνία χρειάζεται την Κοινωνική Εργασία, και η Κοινωνική Εργασία χρειάζεται την ενεργοποίηση των Κοινωνικών Λειτουργιών.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Τ Α

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α : ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β : ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ : ΦΑΚΕΛΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΣΤΗΝ Κ.Ε.**

Φ.Ε.Κ. 163 4-10-1994 - ΤΕΥΧΟΣ 1ο

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Α'

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. Φύλο

ΦΥΛΟ	ΑΡ. Κ.Λ.	(%)
Ανδρες	4	10
Γυναίκες	36	90
Σύνολο	40	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. Τόπος γέννησης Κ.Λ.

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ	ΑΡ. Κ.Λ.	(%)
Μεγαλούπολη	17	42,5
Πόλη	6	15
Κωμόπολη	5	12,5
Χωριό	12	30
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 4. Βαθμός ικανοποίησης από το επίπεδο των σπουδών τους

ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ	(%)
Ναι	13	32,5
Όχι	27	67,5
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 5. Λόγοι αλλαγής Κ.Υ.

ΛΟΓΟΙ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Οικονομικοί λόγοι	3	20
Οικογενειακοί λόγοι	3	20
Μη ικανοποιητικό αντι- κείμενο εργασίας	8	53,4
Εληξε η σύμβαση εργασίας	1	6,6
Σύνολο	15	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 6. Περιπτώσεις προϊσταμένων Κ.Υ. που δεν είναι Κ.Λ.

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΕΙΝΑΙ Κ.Λ.	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Ναί	14	35
Όχι	26	65
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 7. Σχέση προϊσταμένου μη Κ.Λ. με το αντικείμενο της Κ.Ε.

ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΗΣ ΤΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ Κ.Λ.	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Ναι	12	46
Όχι	14	54
Σύνολο	26	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 8. Χαρακτηρισμός ελέγχου εργασίας

ΕΛΕΓΧΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Τυπικός	30	75
Ουσιαστικός	10	25
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 9. Μέθοδος με την οποία ασκείται ο ουσιαστικός έλεγχος

ΜΕΘΟΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Εκθέσεις	8	80
Στατιστικές	2	20
Εποπτεία	4	40
Ευκαιριακό προφορικό λόγο	4	40

(Ορισμένοι Κ.Α. επέλεξαν περισσότερες από 1 απαντήσεις)

ΠΙΝΑΚΑΣ 10α. Χαρακτηρισμός χώρου αναμονής Κ.Υ.

ΧΩΡΟΣ ΑΝΑΜΟΝΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Επαρκής	19	47,5
Ανεπαρκής	15	37,5
Ανύπαρκτος	6	15
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 10β. Χαρακτηρισμός τηλεφώνου Κ.Υ.

ΤΗΛΕΦΩΝΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Επαρκής	27	67,5
Ανεπαρκής	13	32,5
Ανύπαρκτο	-	-
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 10γ. Χαρακτηρισμός γραφικής ύλης κ.Υ.

ΓΡΑΦΙΚΗ ΥΛΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Επαρκής	31	77,5
Ανεπαρκής	9	22,5
Ανύπαρκτη	-	-
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 10δ. Χαρακτηρισμός αυτοκινήτου κ.Υ.

ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Επαρκές	19	47,5
Ανεπαρκές	3	7,5
Ανύπαρκτο	18	45
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 11. Χαρακτηρισμός γραφείου Κ.Δ.

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Δ.	(%)
Είναι αποκλειστικό δικό σας	14	35
Το μοιράζεσθε με άλλους Κ.Δ.	22	55
Το μοιράζεσθε με άλλους επαγγελματίες	3	7,5
Εξυπηρετεί κατά περιόδους οποιεσδήποτε ανάγκες	1	2,5
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 12. Χρησιμοποίηση Η/Υ από Κ.Δ.

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ Η/Υ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Δ.	(%)
Ναι, χρησιμοποιώ	7	17,5
Όχι, δεν χρησιμοποιώ	33	82,5
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 13. Πρόθεση Κ.Δ. να μάθουν να χειρίζονται Η/Υ

ΠΡΟΘΕΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Δ.	(%)
Ναι	27	82
Όχι	6	18
Σύνολο	33	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 14. Τομείς εργασίας που θα μπορούσε ο Η/Υ να συνεισφέρει

ΤΟΜΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Δ.	(%)
Δεν γνωρίζω	7	17,5
Αρχελοθέτηση	21	52,5
Κωδικοποίηση προγραμμάτων	6	15
Κοινωνική έρευνα	3	7,5
Στατιστική έρευνα	9	22,5
Καταχώρηση πηγών	5	12,5
Εξοικονόμηση χρόνου	2	5
Εκπαίδευση	2	5

ΠΙΝΑΚΑΣ 15. Σημαντική έλλειψη στα προσφερόμενα μέσα εργασίας

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΕΛΛΕΙΨΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Οχι δεν υπάρχει καμία έλλειψη	20	50
Ακατάλληλος ή μη επαρκής χώρος συνέντευξης	10	25
Συνάδελφοι άλλων ειδικοτήτων	6	15
Η/Υ	3	7,5
Συνάδελφοι Κ.Α.	2	5
Ευκαιρίες επιμόρφωσης	1	2,5
FAX	1	2,5
Φωτοτυπικό	1	2,5
PLAYING ROOM, χώρος παιχνιδιού	1	2,5
Υπεραστική τηλεφωνική γραμμή	1	2,5
Νομική βοήθεια μέσω νομικού συμβούλου	1	2,5
Ευκολότερη πρόσβαση στον τόπο διαμονής των πελατών	1	2,5
Οικονομικοί πόροι για κάλυψη αναγκών πελατών	1	2,5

ΠΙΝΑΚΑΣ 16. Στάση υπηρεσιών προς ευκαιρίες επιμόρφωσης

Η ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ-ΕΥΝΟΕΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΑΡΙΘ. Κ.Α.	(%)
Ναί	32	80
Όχι	8	20
Σύνολο		

ΠΙΝΑΚΑΣ 17. Χρησιμοποίηση ευκαιρών επιμόρφωσης από τους
Κ.Α.

ΕΧΟΥΝ ΚΑΝΕΙ ΧΡΗΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Ναί	27	67,5
Όχι	13	32,5
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 18α. Βαθμός χρησιμοποίησης Κ.Ε.Α.

Κ.Ε.Α.	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Πολύ	36	90
Λίγο	4	10
Καθόλου	-	-
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 18β. Βαθμός χρησιμοποίησης Κ.Ε.Ο.

Κ.Ε.Ο.	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Πολύ	16	35
Λίγο	8	20
Καθόλου	18	45
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 18γ. Βαθμός χρησιμοποίησης Κ.Ε.Κ.

Κ.Ε.Κ.	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Πολύ	10	25
Λίγο	19	47,5
Καθόλου	11	27,5
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 19. Αίτια χρησιμοποίησης λέγο ή καθόλου κάποιας μεθόδου Κ.Ε.

ΑΙΤΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Προσωπική επιλογή	3	7,5
Εχει αναλάβει εργασία με αυτήν την μέθοδο αλλη συνάδελφος	5	75
Δεν μου το επιτρέπουν οι συνθήκες εργασίας	30	75
Αυτή την περίοδο δίδεται έμφαση στην οργάνωση της υπηρεσίας	2	5
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 20. Λειτουργία της Κ.Υ. ως πλαίσιο πρακτικής άσκησης σπουδαστών

Η Κ.Υ. ΕΙΝΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Ναι	31	77,5
Οχι	9	22,5
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 21α. Λόγος που θα σύστηναν την υπηρεσία τους ως πλαίσιο πρακτικής άσκησης

ΛΟΓΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Δεν υπάρχει άλλος κ.λ., και θα ήθελα συνεργάτη	1	11,1
Ως υπηρεσία έχει να προσφέρει στους σπουδαστές	1	11,1
Μπορεί να μην έχει να προσφέρει ιδιαίτερα πολλά, αλλά είναι ένας βασικός τομέας εκπαίδευσης	1	11,1
Κάτι άλλο, τί;	-	-
Σύνολο	3	33,3

ΠΙΝΑΚΑΣ 21β. Λόγος που δεν θα σύστηναν την υπηρεσία τους ως πλαίσιο πρακτικής άσκησης σπουδαστών

ΛΟΓΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Δεν θέλω συνεργάτη	1	11,1
Η υπηρεσία δεν έχει να προσφέρει στους σπουδαστές	-	-
Η υπηρεσία κρίνει περιττή την ύπαρξη σπουδαστών	1	11,1
Ένας Κ.Λ. είναι αρκετός	2	22,2
Τα περιστατικά είναι μόνιμα, ενώ οι σπουδαστές αλλάζουν συνεχώς	2	22,2
Σύνολο	6	66,6

ΠΙΝΑΚΑΣ 22. Χαρακτηρισμός της Κ.Υ. ως πλαίσιο πρακτικής άσκησης σπουδαστών

Η Κ.Υ. ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Προσφέρει θετικά στην εκπαίδευση των σπουδαστών	20	64,5
Η εκπαίδευσή τους θα ήταν καλύτερη αν είχατε καλύτερη συνεργασία με τα ΤΕΙ	10	32,2
Η εκπαίδευσή τους θα ήταν καλύτερη αν αντιμετωπιζόταν διαφορετικά από την υπηρεσία σας	1	3,3
Κάτι άλλο, τέ;	-	-
Σύνολο	31	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 23. Υπαρξη Κ.Υ. που πρέπει να γίνουν κέντρα πρακτικής άσκησης

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΚΟΜΗ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Ναι	16	40
Όχι	-	-
Δεν γνωρίζω	24	60
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 24. Υπαρξη καθηκοντολογίου στην Κ.Υ.

ΥΠΑΡΞΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΛΟΓΙΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Ναι, υπάρχει	31	77,5
Όχι, δεν υπάρχει	9	22,5
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 25α. Σχέση των επιπλέον καθηκόντων των Κ.Λ. με τις αρχές - αξίες Κ.Ε.

ΤΑ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Συγκρούονται με τις αρχές-αξίες Κ.Ε.	3	23
Δεν συγκρούονται με τις αρχές-αξίες Κ.Ε.	10	77
Σύνολο	13	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 25β. Σχέση των επιπλέον καθηκόντων των Κ.Λ. με το χρόνο εργασίας

ΤΑ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Μου αποσπούν προσοχή και χρόνο από την κυρίως εργασία μου	3	23
Δεν μου αποσπούν ιδιαίτερη προσοχή και χρόνο από την κυρίως εργασία μου	10	77
Σύνολο	13	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 26. Τρόπος ανάληψης των επιπλέον καθηκόντων των Κ.Α.

ΤΑ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Τα επελεξατε εσεις ο ίδιος και τα αναλάβατε με τη θέλησή σας	4	31
Τα αναλαβατε γιατί το ζήτησε η υπηρεσία και αφού είχατε ελεύθερο χρόνο δεν αρνηθήκατε	3	23
Τα αναλάβατε αναγκαστικά	4	31
Τα αναλάβατε αναγκαστικά αφού πρώτα ήρθατε σε σύγκρουση με τον προϊστάμενό σας	2	15
Σύνολο	13	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 27. Απασχόληση εκτός ωρών εργασίας

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΕΚΤΟΣ ΩΡΑΡΙΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Ναι	15	37,5
Όχι	25	62,5
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 28. Σχέση Κ.Α. με Διοίκηση

ΕΙΔΟΣ ΣΧΕΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Πολύ καλή	22	55
Καλή	10	25
Τυπική	8	20
Κακή	-	-
Πολύ κακή	-	-
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 29. Συμμετοχή σε διεπιστημονική ομάδα

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Ναι	21	52,5
Όχι	19	47,5
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 30. Σχέση κ.λ. με συναδέλφους άλλων ειδικοτήτων

ΕΙΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Πολύ καλή	20	50
Καλή	17	42,5
Τυπική	3	7,5
Κακή	-	-
Πολύ κακή	-	-
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 31α. Χαρακτηρισμός συνεργασίας μεταξύ κ.λ. για την διεκπεραίωση περιπτώσεων

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Καλή	19	76
Μέτρια	5	20
Κακή	1	4
Σύνολο	25	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 31β. Χαρακτηρισμός συνεργασίας μεταξύ Κ.Α. για την καλύτερη οργάνωση της Κ.Υ.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Καλή	18	72
Μέτρια	6	24
Κακή	1	4
Σύνολο	25	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 31γ. Χαρακτηρισμός συνεργασίας μεταξύ Κ.Α. για την βελτίωση του επιστημονικού τους επιπέδου

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Καλή	17	68
Μέτρια	7	28
Κακή	1	4
Σύνολο	25	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 32. Συνεργασία Κ.Α. με άλλες υπηρεσίες

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Ναι	40	100
Όχι	-	-
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 33. Συχνότητα συνεργασίας με άλλες υπηρεσίες

ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Κάθε ημέρα	15	37,5
Λίγες φορές την εβδομάδα	16	40
Λίγες φορές το μήνα	8	20
Σπάνια	1	2,5
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 34. Κέρδος κοινωνικού γοήτρου λόγω του επαγγέλματος

ΕΧΟΥΝ ΚΕΡΔΙΣΕΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΓΟΗΤΡΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Ναι	26	65
Όχι	14	35
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 35. Ανάγκη αναβάθμισης επαγγέλματος

ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Ναί, υπάρχει ανάγκη	40	100
Όχι, δεν υπάρχει ανάγκη	-	-
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 36. Τρόποι αναβάθμισης επαγγέλματος

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Ανωτατοποίηση Σχολής (Πανεπιστήμιο)	33	82,5
Εξειδίκευση σε τομείς	7	17,5
Επιλογή υποψηφίων σπουδαστών με συνέντευξη	6	15
Συνεχής επιμόρφωση - ενημέρωση (συνέδρια κλπ.)	5	12,5
Να δώσουν βάση οι καθηγητές των σχολών όχι στην βαθμολογία, αλλά στην καλλιέρ- γεια των σπουδαστών στην πίστη στην ανθρώπινη αξία	4	10
Ουσιαστική θεσμοθέτηση από πολιτεία	3	7,5
Να καθιερωθεί ο θεσμός του Κ.Λ. σε όλες τις υπηρεσίες	2	5
Μισθολογική εξέλιξη	1	2,5
Δυναμικός συνδικαλισμός	1	2,5

ΠΙΝΑΚΑΣ 37. Αριθμός προτάσεων καθε Κ.Α. για επαγγελματική αναβάθμιση

ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘΕ Κ.Α.	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
1 πρόταση	20	50
2 προτάσεις	11	27,5
3 προτάσεις	6	15
4 προτάσεις	2	5
6 προτάσεις	1	2,5
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 38. Αναγνώριση προσφοράς των Κ.Α.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΑΠΟ:	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.		(%)	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Πολιτεία	9	31	22,5	77,5
Εργοδότες	35	5	87,5	12,5
Συναδέλφους	40	-	100	-
Πελάτες	37	3	93,5	7,5
Κοινωνικό περίγυρο	38	2	95	5

ΠΙΝΑΚΑΣ 39. Διάφορες δραστηριότητες των Κ.Α.

δραστηριότητες	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Ανακοίνωση σε συνέδριο	3	7,5
Δημοσίευση άρθρου σε περιοδικό	4	5
Συγγραφή βιβλίου	1	2,5
Κράτηση στατιστικών	17	42,5
Εκπομπή σε τηλεόραση-ραδιόφωνο	3	7,5
Άρθρο σε εφημερίδα	3	7,5
Τέποτε από τα παραπάνω	14	35

ΠΙΝΑΚΑΣ 40. Εγγεγραμμένοι Κ.Α. στο εργατικό σωματείο της υπηρεσίας τους

ΕΙΝΑΙ ΜΕΛΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Ναι	33	82,5
Όχι	7	17,5
Σύνολο	40	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 41. Λόγοι αποχής από τον συνδικαλισμό

ΛΟΓΟΙ ΑΠΟΧΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Λ.	(%)
Είστε κατά του συνδικαλισμού	2	6,4
Δεν νομίζετε ότι είστε ικανός γι' αυτό	3	9,6
Κ.Ε. και συνδικαλισμός δεν συμβαδίζουν	6	19,4
Πιστεύετε ότι θα σας δημιουργούσε προβλήματα	12	38,8
Αδιαφορείτε για το συνδικαλιστικό κίνημα	2	6,4
Δεν έχετε χρόνο	6	19,4
Σύνολο	31	

ΠΙΝΑΚΑΣ 42. Στόχοι αιτημάτων κάθε Κ.Α. που έλαβε μέρος σε κινητοποίηση λαϊκής πρωτοβουλίας

ΣΤΟΧΟΙ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΘΕ Κ.Α.	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.
Εργασιακά θέματα, Ειρήνη, Δημοκρατία, Προστασία περιβάλλοντος	1
Αναβάθμιση ποιότητας ζωής	1
Κοινωνικά - οικονομικά θέματα	1
Αποχέτευση	1
Ατομα με ειδικές ανάγκες	1
Δενδροφύτευση	1
Συνοικιακές εκλογές	1
Αναβάθμιση περιβαλλοντολογικών συνθηκών	1
Σύνολο	8

ΠΙΝΑΚΑΣ 43. Συχνότητα επαγγελματικής παρέκκλισης

ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Α.	(%)
Συχνά	4	10
Μερικές φορές	26	65
Σπάνια	5	12,5
Ποτέ	5	12,5
Σύνολο	40	100

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Β'

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Φύλλο:

- α) Άνδρας
- β) Γυναίκα

2. Τόπος γέννησης:

- α) Μεγαλούπολη (Αθήνα-Θεσ/νικη-Πάτρα-Λάρισα-Ηράκλειο)
- β) Πόλη
- γ) Κωμόπολη
- δ) Χωριό

3. Μορφωτικό επίπεδο πατέρα:

- α) Αναλόβητος
- β) Δημοτικό
- γ) Γυμνάσιο-λύκειο
- δ) Ανωτέρα
- ε) Ανωτάτη
- στ) Μεταπτυχιακά

4. Τι εκπαίδευση έχετε στην Κ.Ε. ;

Α. Βασική εκπαίδευση:

- α) Αμερικάνικο Κολλέγιο
 - β) Χ.Ε.Ν. (Ι.Α.Κ.Ε.)
 - γ) Διακονισσών
 - δ) Κ.Τ.Ε.Ε.
 - ε) Τ.Ε.Ι.
 - στ) Ε Π Α Α
 - η) Κάτι άλλο
- Β. Μεταπτυχιακές σπουδές ΝΑΙ ΟΧΙ

5. Ημερομηνία βασικού πτυχίου

6. Είστε κάτοχος άλλου πτυχίου και ποιού.

7. Είστε ικανοποιημένος με το επίπεδο της εκπαίδευσής σας;

- ΝΑΙ ΟΧΙ

8. Αν ιδονόταν Πανεπιστήμιο Κ.Ε. στην Πάτρα και σας δινόταν δικαίωμα εγγραφής, θα εγγραφόσασταν,

- ΝΑΙ ΟΧΙ

9. Πόσα χρόνια μετά την λήψη του πτυχίου σας, προσληφθήκατε ως Κ.Α.;

10. Πόσα χρόνια εργάζεσθε σε αυτήν την κοινωνική υπηρεσία;

- α) 1-12 μήνες
- β) 1- 5 χρόνια .. .
- γ) 6-10 χρόνια
- δ) 11-15 χρόνια
- ε) 16-20 χρόνια
- στ) 21 και άνω χρόνια

11. Έχετε εργασθεί σε άλλη Κοινωνική Υπηρεσία προηγούμενα, και ποιά;

- α) ΟΧΙ
- β) ΝΑΙ στην.....

12. Αν ναι στην προηγούμενη ερώτηση, ποιοί είναι οι λόγοι που την εγκαταλείψατε;

- α) Οικονομικοί λόγοι
- β) Οικογενειακοί λόγοι
- γ) Δεν με ικανοποιούσε το αντικείμενο εργασίας
- δ) Κάτι άλλο, τι;

13. Ο προϊστάμενός σας είναι Κ.Α.; ΝΑΙ..... ΟΧΙ

14. Αν όχι, τι εκπαίδευση έχει;

15. Αν ο προϊστάμενός σας δεν είναι Κ.Α., πιστεύετε πως είναι γνώστης της εργασίας του Κ.Α. και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει κατά την άσκηση του επαγγέλματός του;

ΝΑΙ ΟΧΙ

16. Ο έλεγχος της εργασίας σας είναι:

- α) Τυπικός (ωράριο προσέλευσης, κ.λ.π.)
- β) Ουσιαστικός (έλεγχος συγκεκριμένων περιπτώσεων)

17. Αν ο έλεγχος της εργασίας σας είναι ουσιαστικός, γίνεται με:

- α) Εκθέσεις
- β) Στατιστικές
- γ) Εποπτεία
- δ) Κάτι άλλο, τι;.....

18. Πώς χαρακτηρίζετε τα μέσα που διαθέτει η υπηρεσία σας;

α) Χώρος αναμονής

Επαρκής... Ανεπαρκής Ανύπαρκτος

β) Τηλέφωνο

Επαρκής Ανεπαρκής Ανύπαρκτος

γ) Γραφική ύλη

Επαρκή Ανεπαρκή Ανύπαρκτη

δ) Αυτοκίνητο

Επαρκή Ανεπαρκή Ανύπαρκτο

19. Το γραφείο σας (χώρος συνεντεύξεων) :

α) Είναι αποκλειστικά δικό σας

β) Το μοιράζεστε με άλλους Κ.Α.

γ) Το μοιράζεστε με άλλους επαγγελματίες

δ) Είναι αποκλειστικά δικό σας αλλά εξυπηρετεί συγχρόνως κατά περιόδους
οποιοσδήποτε έκτακτες ανάγκες

20. Χρησιμοποιήτε Η/Υ ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ

21. Αν όχι, θα θέλατε να εκπαιδευτήτε κατάλληλα για να γίνετε χρήστης Η/Υ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

22. Μπορείτε να αναφέρετε τομείς της εργασίας σας που θα μπορούσε να συνεισφέρει η γνώση της πληροφορικής;

α)

β)

γ)

δ) Δεν γνωρίζω

23. Υπάρχει κάποια άλλη σημαντική έλλειψη στα προαφερόμενα μέσα εργασίας που πιστεύετε ότι πρέπει να καλυφθεί;

α)

β)

γ)

δ) Όχι

24. Η υπηρεσία σας ευνοεί ή προσφέρει ευκαιρίες επιμόρφωσης; ΝΑΙ... ΟΧΙ

25. Έχετε κάνει ποτέ χρήση παρόμοιων ευκαιριών; ΝΑΙ ΟΧΙ

26. Σε τι βαθμό χρησιμοποιήτε κάθε μια από τις παρακάτω μεθόδους;

	Πολύ	Λίγο	Καθόλου
α) Κ.Ε.Α.
β) Κ.Ε.Ο.
γ) Κ.Ε.Κ.

27. Εφόσον υπάρχουν μέθοδοι Κ.Ε. που χρησιμοποιήτε λίγο ή καθόλου, αναφέρατε την αιτία:

- α) Προσωπική επιλογή.....
- β) Έχει αναλάβει εργασία με αυτήν την μέθοδο, άλλη συνάδελφος.....
- γ) Δεν μου το επιτρέπουν οι συνθήκες εργασίας.. ..
- δ) Κάτι άλλο, τί;

28. Η υπηρεσία σας λειτουργεί ως πλαίσιο πρακτικής άσκησης σπουδαστών Κ.Ε.;

ΝΑΙ ΟΧΙ

29. Αν όχι, θα την συστήνατε ως νέο πλαίσιο;

A) ΝΑΙ, γιατί:

- α) Δεν υπάρχει άλλος Κ.Α., και θα ήθελα κάποιον συνεργάτη.
- β) Ως υπηρεσία έχει να προσφέρει στους σπουδαστές.
- γ) Μπορεί να μην έχει να προσφέρει ιδιαίτερα πολλά στους σπουδαστές αλλά είναι ένας τομέας στον οποίο πρέπει να εκπαιδευτούν.
- δ) Κάτι άλλο, τί;

B) ΟΧΙ, γιατί:

- α) Δεν θέλω άλλον συνεργάτη.
- β) Η υπηρεσία δεν έχει να προσφέρει τίποτα στους σπουδαστές.
- γ) Κάτι άλλο, τί;

30. Αν η υπηρεσία σας είναι κέντρο πρακτικής άσκησης, πιστεύετε ότι:

- α) Η άσκηση των σπουδαστών στο συγκεκριμένο εργασιακό χώρο, προσφέρει θετικά στην εκπαίδευσή τους
- β) Η εκπαίδευσή τους θα ήταν καλλίτερη αν είχατε καλλίτερη συνεργασία με τα ΤΕΙ
- γ) Η εκπαίδευσή τους θα ήταν καλλίτερη αν αντιμετωπιζόνταν διαφορετικά από την υπηρεσία σας.
- δ) Κάτι άλλο, τί;

31. Πιστεύετε ότι υπάρχουν ακόμη υπηρεσίες οι οποίες δεν έχουν γίνει κέντρα πρακτικής άσκησης, με αποτέλεσμα οι μελλοντικοί Κ.Α. να μένουν ανεκπαιδευτοι σε ορισμένους βασικούς τομείς Κ.Ε.;

- α) ΝΑΙ
- β) ΟΧΙ
- γ) Δεν γνωρίζω

32. Αν ναι, αναφέρετε ποιά:

- α)
- β)
- γ)

δ) Δεν γνωρίζω

33. Υπάρχει στην υπηρεσία σας καθηκοντολόγιο Κ.Α.; ΝΑΙ.... ΟΧΙ....

34. Κάνετε μόνο και αποκλειστικά την εργασία για την οποία προσληφθήκατε;

ΝΑΙ ΟΧΙ

35. Αν όχι, έχετε επωμισθεί και επιπλέον καθήκοντα και ποιά:
- Α. α) Δεν συγκρούονται με τις αρχές-αξίες της Κ.Ε.
β) Συγκρούονται με τις αρχές-αξίες της Κ.Ε.
- Β. α) Δεν μου αποσπούν ιδιαίτερη προσοχή και χρόνο απο την κυρίως εργασία μου.
β) Μου αποσπούν προσοχή και χρόνο απο την κυρίως εργασία μου.
36. Αν έχετε επωμισθεί επιπλέον καθήκοντα:
- α) Τα επιλέξατε εσείς ο ίδιος και τα αναλάβατε με την θέληση σας. ...
β) Τα αναλάβατε γιατί το ζήτησε η υπηρεσία σας και δεν βρήκατε τον λόγο να αρνηθήτε αφού είχατε ελεύθερο χρόνο.
γ) Τα αναλάβατε αναγκαστικά.
δ) Τα αναλάβατε αναγκαστικά αφού πρώτα ήρθατε σε σύγκρουση με τον προϊστάμενό σας.
37. Απασχολείσθε ώρες εκτός εργασίας με προβλήματα πελατών σας;
ΝΑΙ ΟΧΙ
38. Πως χαρακτηρίζετε την επαγγελματική σας σχέση με την διοίκηση της υπηρεσίας σας;
- α) Πολύ καλή
β) Καλή.
γ) Τυπική
δ) Κακή
ε) Πολύ κακή
39. Είναι μέρος των καθηκόντων σας η συμμετοχή σας σε διεπιστημονική ομάδα;
ΝΑΙ ΟΧΙ
40. Ποιοί είναι οι άμεσοι επαγγελματικοί συνεργάτες σας;
- α) Γιατρός
β) Ψυχίατρος
γ) Ψυχολόγος
δ) Δικηγόρος
ε) Οικονομολόγος
ς) Οινωμιολόγος
στ) Νοσηλεύτης
η) Κάποιος άλλος, ποιός;
41. Πως χαρακτηρίζετε την συνεργασία σας με συναδέλφους άλλων ειδικοτήτων
- α) Πολύ καλή
β) Καλή
γ) Τυπική
δ) Κακή
ε) Πολύ κακή
42. Υπάρχουν άλλοι Κ.Α. στην υπηρεσία σας; ΝΑΙ..... ΟΧΙ
43. Αν ναι, πως χαρακτηρίζετε τις σχέσεις σας μαζί τους, σε ότι αφορά:
- α) Την συνεργασία για την διεκπαιρέωση περιπτώσεων:
- Καλή Μέτρια Κακή
- β) Την συνεργασία για την καλύτερη οργάνωση της υπηρεσίας
- Καλή Μέτρια Κακή
- γ) Την συνεργασία για την βελτίωση του επιστημονικού σας επιπέδου
- Καλή Μέτρια Κακή
44. Συνεργάζεσθε με άλλες υπηρεσίες; ΝΑΙ ΟΧΙ

45. Αν ναι, πόσο συχνά;
- α) Κάθε ημέρα
 - β) Λίγες φορές την εβδομάδα
 - γ) Λίγες φορές τον μήνα
 - δ) Σπάνια
46. Όταν αποφασίσατε να φοιτήσετε στην Κ.Ε., η επιλογή σας ήταν:
- α) Πρώτη και αποκλειστική, με ενδιαφέρει μόνο η Κ.Ε.
 - β) Πρώτη (με ενδιαφέρει μεταξύ άλλων και η Κ.Ε.)
 - γ) Τυχαία
47. Η απόφασή σας να ασκήσετε το επάγγελμα, είχε αφετηρία:
- α) Το έντονο ενδιαφέρον σας για την Κ.Ε.
 - β) Την αξιοποίηση του ήδη υπάρχοντος πτυχίου και όχι το έντονο ενδιαφέρον σας για την άσκηση του επαγγέλματος
 - γ) Κάτι άλλο, τι;
48. Σήμερα κατά την άσκηση του επαγγέλματος:
- α) Προέχει η πίστη στην χρησιμότητα της Κ.Ε.
 - β) Προέχει το οικονομικό όφελος από την άσκηση του επαγγέλματος
 - γ) Κάτι άλλο, τι;
49. Έχετε μετανιώσει που μείνατε σε αυτόν τον επαγγελματικό χώρο;
- ΝΑΙ ΟΧΙ
50. Θα αλλάζατε το επάγγελμά σας με κάποιο άλλο με τις ίδιες αποδοχές;
- α) Ευχαρίστως
 - β) Ναι
 - γ) Ίσως
 - δ) Όχι
51. Θα συστήνατε το επάγγελμά σας σε κάποιον νέο;
- α) Ναι, και μάλιστα θα τον ενθάρρυνα
 - β) Ναι
 - γ) Όχι
 - δ) Όχι, και μάλιστα θα τον απέτρεπα
52. Θεωρείτε την Κ.Ε.:
- α) Επάγγελμα
 - β) Λειτουργήμα
 - γ) Περισσότερο επάγγελμα
 - δ) Περισσότερο λειτουργήμα
 - ε) Επάγγελμα και λειτουργήμα
53. Έχετε κερδίσει από το επάγγελμα κοινωνικό γόητρο;
- ΝΑΙ ΟΧΙ
54. Πιστεύετε ότι το επάγγελμα χρειάζεται αναβάθμιση;
- ΝΑΙ ΟΧΙ
55. Αν ναι, προτείνετε τρόπους αναβάθμισής του:
- α)
 - β)
 - γ)
 - δ)

56. Έχει αναγνωρισθεί η προσφορά σας από:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
α) Πολιτεία
β) Εργοδότες
γ) Συναδέλφους
δ) Πελάτες
ε) Κοινωνικό περιγύρο

57. Είστε μέλος του Σ.Κ.Λ.Ε.; ΝΑΙ ΟΧΙ

58. Έχετε πάρει μέρος σε δραστηριότητες που απευθύνονται σε Κ.Λ. (σεμινάρια-συνέδρια-συμπόσια) τα 3 τελευταία χρόνια και σε ποιά;

- α)
- β)
- γ)
- δ) Όχι δεν έχω πάρει μέρος σε καμιά παρόμοια δραστηριότητα.

59. Είστε συνδρομητής σε περιοδικά Κ.Ε., και σε ποιά;

- α)
- β)
- γ)
- δ) Όχι, σε κανένα περιοδικό

60. Τον τελευταίο χρόνο, πόσα καινούρια βιβλία σχετικά με την Κ.Ε. διαβάσατε, και ποιά;

- α)
- β)
- γ)
- δ) Δεν διάβασα κανένα νέο βιβλίο σχετικά με την Κ.Ε.

61. Έχετε ποτέ κάνει:

- α) Ανακοίνωση σε συνέδριο
- β) Δημοσίευση άρθρου σε περιοδικό
- γ) Συγγραφή βιβλίου
- δ) Κράτηση στατιστικών στην εργασία σας
- ε) Τιποτε απο αυτά

62. Ανήκετε στο εργατικό σωματείο της υπηρεσίας στην οποία εργάζεσθε;
ΝΑΙ ΟΧΙ

63. Έχετε ποτέ υποβάλλει υποψηφιότητα σε συνδικαλιστικές εκλογές;
ΝΑΙ ΟΧΙ

64. Αν όχι, αν απέχεται δηλαδή από τον συνδικαλισμό είναι γιατί:

- α) Είστε κατά του συνδικαλισμού
- β) Δεν νομίζετε ότι είστε ικανός γι αυτό
- γ) Κ.Ε. και συνδικαλισμός δεν συμβαδίζουν
- δ) Πιστεύετε ότι θα σας δημιουργούσε προβλήματα
- ε) Κάτι άλλο, τι;

65. Είστε μέλος κάποιας οργάνωσης με ανθρωπιστικούς-κοινωνικούς-πολιτιστικούς σκοπούς (π.χ. Οικολογική κίνηση);

- α)
- β)
- γ)
- δ) Δεν είμαι μέλος κάποιας παρόμοιας οργάνωσης

66. Έχετε λάβει μέρος σε κινητοποιήσεις λαϊκής πρωτοβουλίας για διεκδίκηση τοπικών αιτημάτων;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

67. Αν ναι, αναφέρατε τον στόχο του αιτήματος:

- α)
- β)
- γ)
- δ)

68. Έχετε ποτέ παραβλέψει κανόνες λειτουργίας της υπηρεσίας σας σε περίπτωση που πιστεύατε ότι έτσι θα βοηθούσατε αποτελεσματικότερα τον πελάτη σας;

- α) Συχνά
- β) Μερικές φορές
- γ) Σπάνια
- δ) Ποτέ

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Γ'

ΦΑΚΕΛΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ Κ.Ε.

ΦΕΚ 163 - 4/10/1994 - ΤΕΥΧΟΣ 1ο

ΦΑΚΕΛΛΟΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Υπόμνημα Διοικητικού Συμβουλίου Σ.Κ.Λ.Ε.
2. Σύντομη εισήγηση στην επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας.
3. Απόφαση (67) 16 της εξ Υπουργών Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης για το: "Ρόλο, κατάρτιση και επαγγελματική θέση των Κοινωνικών Λειτουργών".
4. Δημοσιεύματα.
 - 4.1. Εξαγγελία ίδρυσης Πανεπιστημιακής Σχολής Κοινωνικών Λειτουργών από τον Πρωθυπουργό κ. Α. Παναδρέου, στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Ελευθεροτυπία, 4.4.83.
 - 4.2. Δηλώσεις Πρωθυπουργού κ. Α. Παπανδρέου για την ίδρυση Πανεπιστημιακής Σχολής Κοινωνικών Λειτουργών στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Ελευθεροτυπία, 4.4.83.
 - 4.3. Δημοσίευμα που αναφέρει την εξαγγελθείσα ίδρυση Πανεπιστημιακής Σχολής Κοινωνικών Λειτουργών στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Ελευθεροτυπία, 12.5.83.
 - 4.4. Δημοσίευμα με την απόφαση του ΕΣΑΠ για ένταξη της Σχολής Κοινωνικών Λειτουργών στα πλαίσια Πανεπιστημίου Κοινωνικών Επιστημών, Ελευθεροτυπία, 3.6.83.
 - 4.5. Δηλώσεις Υφυπουργού Κοινωνικής Πρόνοιας κ. Χρ. Οικονόμου για την αναγκαιότητα Κοινωνικών Λειτουργών Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, Επικαιρότητα, 1.3.89.
 - 4.6. Δηλώσεις Υπουργού Παιδείας κ. Γ. Σουφλιά, στην Βουλή των Ελλήνων, για την ίδρυση Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας στο Πανεπιστήμιο Θράκης, Κέρδος, 8.4.93.
5. Η πλέον πρόσφατη απάντηση του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (13.8.93) στο αίτημά μας για Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία.
6. Εισηγήσεις για την αναγκαιότητα Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης στην Κοινωνική Εργασία.
 - 6.1. Εισήγηση Υφυπουργού Κοινωνικής Πρόνοιας κ. Μαρίας Κυπριωτάκη (8.3.85).
 - 6.2. Εισήγηση Υφυπουργού Κοινωνικής Πρόνοιας κ. Χρίστου Οικονόμου (12.10.88).
 - 6.3. Εισήγηση Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κ. Μαριέττας Γιαννάκου-Κούτσικου (20.3.91).
 - 6.4. Εισήγηση Υφυπουργού Κοινωνικής Πρόνοιας κ. Φάνη Πάλλη-Πετραλιά (7.4.93).
7. Σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος του Υπουργικού Συμβουλίου για την ίδρυση και Πανεπιστημιακής Σχολής Κοινωνικών Λειτουργών στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο (Απρίλιος 1983).

8. Πρακτικά Βουλής των Ελλήνων ΚΑ' Συνεδρίαση, Τρίτη 10.9.91. Συζήτηση πρότασης νόμου του ΠΑ.ΣΟ.Κ. για την "δημιουργία Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας στα Πανεπιστήμια Παντείου, Πειραιά και Πάτρας".
9. Ερώτηση ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ, στην Βουλή των Ελλήνων προς τον Υπουργό Παιδείας, για την ίδρυση Πανεπιστημιακής Σχολής Κοινωνικής Εργασίας, (9.3.93).
10. Έγγραφο παραπομπής του αιτήματός μας από το Πολιτικό Γραφείο του Πρωθυπουργού στον Υπουργό Παιδείας (9.3.93).
11. Ερώτηση βουλευτή του ΠΑ.ΣΟ.Κ. κ. Θεόδωρου Κατσανέβα, στη Βουλή των Ελλήνων, προς τον Υπουργό Παιδείας, για την καθυστέρηση υλοποίησης της δέσμευσης για ίδρυση Πανεπιστημιακού Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας στα Πανεπιστήμια Θράκης και Πειραιά. (17.6.92).
12. Απόφαση της Συγκλήτου (26.11.92) του Πανεπιστημίου Πειραιά και σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος, μεταξύ άλλων για την ίδρυση κατεύθυνσης Κοινωνικής Εργασίας στο υπό ίδρυση Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης (15.12.92).
13. Επιστημονικές εισηγήσεις.
 - 13.1. Δημήτρης Ιατρίδης, Ph. D. Καθηγητής Κοινωνικού Σχεδιασμού και Κοινωνικής Εργασίας, στη Μεταπτυχιακή Σχολή του Πανεπιστημίου BOSTON, COLLEGE στην Αμερική, "Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση, Εφαρμοσμένες Κοινωνικές Επιστήμες και Κοινωνική Εργασία" (1987).
 - 13.2. "Η ανάγκη της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Κοινωνική Εργασία" (1987), Χρήστος Μουζακίτης, Ph. D. Καθηγητής Κοινωνικής Εργασίας, Τ.Ε.Ι. Αθήνας, τέως Πανεπιστημιακός Καθηγητής στις Μεταπτυχιακές Σχολές Κοινωνικής Εργασίας των Πανεπιστημίων ARKANSAS, DENVER, MARYLAND.
 - 13.3. "Η εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία στον Διεθνή Χώρο" (1985), John Triseliotis, Ph. D. Κοινωνικός Λειτουργός, Δ/ντής της Σχολής Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου, Σκωτία.
14. Εισηγήσεις Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) για το πενταετές πρόγραμμα α) 1983-1988 και β) 1988-1992 στον τομέα της Κοινωνικής Πρόνοιας.

Βλέπε στην εισήγηση α) στην σελίδα 315, παραγρ. (5) και στην εισήγηση β) στην σελίδα 112, πρώτο εδάφιο, όπως στις σελίδες 118, παραγρ. (β) και σελίδα 120, παραγρ. (γ).
15. Νομοθετικό πλαίσιο θεσμού των Κοινωνικών Λειτουργών.
 - 15.1. Ν.Δ. 4018/59, Φ.Ε.Κ. 247/τ.Α./12.11.59 "Περί του θεσμού των Κοινωνικών Λειτουργών".
 - 15.2. Π.Δ. 891/78, Φ.Ε.Κ. 213/τ.Α./12.78 "Περί καθορισμού του αντικειμένου εργασίας των Κοινωνικών Λειτουργών".
 - 15.3. Π.Δ. 22/92, Φ.Ε.Κ. 6/τ.Α./30/11/92 "Άσκηση του επαγγέλματος Κοινωνικού Λειτουργού".

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 163

4 Οκτωβρίου 1994

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

- 303. Ανακαθορισμός ορισμένων παροχών του ΤΕΒΕ 1
- 304. Ίδρυση Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης 2
- 305. Ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία Τμήματος Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών 3
- 306. Ίδρυση και λειτουργία Κέντρου Τεχνολογικής Έρευνας (ΚΤΕ) Δυτικής Μακεδονίας 4
- 307. Τροποποίηση του υπ' αρ. 26/4.2.91 Π.Δ. «Περί σύστασης Γενικών Διευθύνσεων στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού». 5

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΣΦΑΛΜΑΤΩΝ

- Διορθώσεις σφαλμάτων στα Π.Δ. 260 και 261/94 αρμοδιότητας Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 6

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 303 (1)

Ανακαθορισμός ορισμένων παροχών του ΤΕΒΕ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παραγρ. 1 εδάφιο Β και της παραγρ. 2 του άρθρου 17 του Ν. 1027/80 «περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως της περί ΤΕΒΕ νομοθεσίας και άλλων τινών διατάξεων» (ΦΕΚ 49/26.2.1980 τ.Α').
2. Τις διατάξεις του άρθρου 23 παραγρ. 1 εδαφ. στ' του Ν. 1558/85 «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα» (137Α) και του άρθρου 5 παραγρ. 2 του Π.Δ. 437/85 «Καθορισμός και ανακατανομή των αρμοδιοτήτων των Υπουργείων» (157Α).
3. Τις διατάξεις του άρθρου 15 παραγρ. 5 του Π.Δ. 213/1992 «Οργανισμός της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων» (102Α).

4. Την 2024/26.10.93 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων» (ΦΕΚ 833/93 τ.Β').

5. Τις διατάξεις του άρθρου 30 παρ. 2 του Ν. 1027/80 (ΦΕΚ 49Α), όπως ισχύουν μετά την αντικατάστασή τους με το άρθρο 7 του Ν. 1275/82 (ΦΕΚ 100Α) και μετά την προσθήκη του άρθρου 43 του Ν. 1469/84 (ΦΕΚ 111Α), που αναφέρονται στην αναδρομικότητα των Διοικητικών Πράξεων αυξήσεων των συντάξεων.

6. Την 249 γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του ΤΕΒΕ που διατυπώθηκε στη 278/17.5.1994 συνεδρίασή του.

7. Τη γνώμη του Συμβουλίου Κοινωνικής Ασφάλειας που διατυπώθηκε κατά την 41η/29.6.1994 συνεδρίαση της ΚΖ περιόδου.

8. Τις διατάξεις του άρθρου 27 του Ν. 2081/92 (Α 154) σχετικά με τον έλεγχο των δαπανών που προκαλούν οι Κανονιστικές Διοικητικές Πράξεις που προστέθηκε ως άρθρο 29α στις διατάξεις του Ν. 1558/85 (Α 137), βάσει των οποίων γίνεται γνωστό ότι από το Π.Δ/γμα αυτό δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού αλλά σε βάρος του προϋπολογισμού του ΤΕΒΕ ύψος 220.000.000 δρχ. για το τρέχον οικονομικό έτος.

Η δαπάνη αυτή θα καλυφθεί από τις πιστώσεις των Κ.Α. 0611, 0614, 0615, 0618, 0636, 0638 του προϋπολογισμού 1994 του Κλάδου Σύνταξης του ΤΕΒΕ συνολικού ύψους 127.150.000.000 δρχ.

9. Την 474/1994 γνωμοδότηση του Γ Τμήματος διακοπών της 24ης/8/94 του Συμβουλίου της Επικρατείας μετά από πρόταση του Υφυπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Στο τέλος της παρ. 1 του άρθρου 3 του Π.Δ. 83/79 (ΦΕΚ 16Α) μετά το εδάφιο γ που προστέθηκε με το άρθρο 2 του Π.Δ. 377/79 (ΦΕΚ 116Α) και μετά το εδάφιο που προστέθηκε με το άρθρο 2 του Π.Δ. 21/85 (ΦΕΚ 9Α) και το οποίο αριθμείται σε εδάφιο δ με το διάταγμα αυτό, προστίθεται εδάφιο υπό στοιχείον ε, έχον ως εξής:

«ε. Το ποσό της κατά τα ανωτέρω εδάφια α, β και γ υπολογιζόμενης σύνταξης των συνταξιούχων των οποίων η

Άρθρο 3

Εισαγωγή φοιτητών - Τίτλοι - Διάρκεια Σπουδών

1. Ο ορισμός των κατ' έτος εισακτέων στο Τμήμα Φιλολογίας και τα του τρόπου εισαγωγής σ' αυτό ορίζονται κατά τις περι εισαγωγής σπουδαστών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, κείμενες διατάξεις.

2. Το Τμήμα χορηγεί ενιαίο πτυχίο.

3. Ο ελάχιστος αριθμός εξαμήνων φοίτησης που απαιτούνται για τη λήψη του πτυχίου ορίζεται σε οκτώ (8).

Άρθρο 4

Πρακτική άσκηση των φοιτητών

Για την πρακτική άσκηση των φοιτητών του Τμήματος Φιλολογίας, χρησιμοποιούνται δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς, οι οποίοι ορίζονται με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκ/των και του καθ' ύλην συναρμόδιου Υπουργού, μετά από γνώμη της Γενικής, Συνέλευσης του Τμήματος.

Άρθρο 5

Ίδρυση θέσεων

1. Στο τμήμα Φιλολογίας, ιδρύονται είκοσι (20) θέσεις Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) και επτά (7) θέσεις Ειδικού Διοικητικού - Τεχνικού Προσωπικού (Ε.Δ.Τ.Π.) από τις οποίες δύο (2) ΑΡ κατηγορίας και πέντε (5) ΜΕ κατηγορίας.

2. Οι θέσεις (Ε.Δ.Τ.Π.) διέπονται από τις διατάξεις του Π.Δ. 484/1984 (Α 173).

Άρθρο 6

Αυτοδύναμη λειτουργία

1. Για την αυτοδύναμη λειτουργία του Τμήματος απαιτείται ο διορισμός επτά (7) μελών Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού εκ των οποίων τέσσερα (4) τουλάχιστον στις βαθμίδες του καθηγητή ή του αναπληρωτή καθηγητή και η εγγραφή φοιτητών.

2. Μέσα σε ένα μήνα από την ολοκλήρωση των προϋποθέσεων της προηγούμενης παραγράφου κινείται από τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Πατρών η διαδικασία εκλογής προέδρου του Τμήματος και συγκρότησης της γενικής συνέλευσης του Τμήματος.

3. Η σύσταση των τομέων του Τμήματος γίνεται μετά την αυτοδύναμη λειτουργία του Τμήματος με τη διαδικασία που ορίζουν οι διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 4 εδ. (ε) του Ν. 1268/1982 όπως το άρθρο αυτό ισχύει.

Άρθρο 7

Διαδικασία πλήρωσης των πρώτων θέσεων ΔΕΠ

1. Μέχρι την αυτοδύναμη λειτουργία του Τμήματος, σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο, η προκήρυξη των θέσεων ΔΕΠ γίνεται με τη διαδικασία του άρθρου 6 του Ν. 2083/1992, όπως ήδη ισχύει.

2. Η εκλογή των επτά (7) πρώτων μελών ΔΕΠ του Τμήματος μέχρι την αυτοδύναμη λειτουργία του γίνεται από ειδικά ενδεκαμελή εκλεκτορικά σώματα που συγκροτούνται

με πράξη του Πρύτανη, ύστερα από γνώμη της Συγκλήτου.

Στο Τμήμα μπορεί να συγκροτούνται περισσότερα από ένα ειδικά εκλεκτορικά σώματα με αρμοδιότητες διακριμένες είτε κατά γνωστικά αντικείμενα, είτε και ανάλογα με τη βαθμίδα στην οποία ανήκει η προκηρυσσόμενη θέση. Για τη συγκρότηση κάθε εκλεκτορικού σώματος εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 6Δ παρ. 2 του Ν. 2083/92, όπως μετονομάστηκε με το άρθρο 1 του Ν. 2188/1994 (Α 18).

2. Χρέη Γραμματέα του ειδικού σώματος των εκλεκτόρων ασκεί μόνιμος διοικητικός υπάλληλος, ο οποίος ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του από τον Πρύτανη του ιδρύματος.

4. Κατά τα λοιπά για την πλήρωση των θέσεων ΔΕΠ εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του Ν. 2083/1992 όπως ισχύουν.

Άρθρο 8

Γραμματεία Τμήματος

Στο Τμήμα Φιλολογίας συνιστάται Γραμματεία, η οποία παρέχει διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη για κάθε θέμα που ανήκει στο Τμήμα. Η Γραμματεία οργανώνεται και λειτουργεί σε επίπεδο Τμήματος κατά την έννοια του άρθρου 36 παρ. 1 του Ν. 2190/1994 (Α28).

Άρθρο 9

Μεταβατικές διατάξεις

1. Μέχρι την αυτοδύναμη λειτουργία του Τμήματος, η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου Πατρών συγκροτεί με απόφαση της προσωρινή γενική συνέλευση από μέλη ΔΕΠ του Πανεπιστημίου Πατρών. Με την απόφαση ορίζεται ταυτόχρονα ένας εκ των μελών της ως Προεδρεύων.

Η προσωρινή γενική συνέλευση έχει τις αρμοδιότητες της γενικής συνέλευσης Τμήματος, εκτός αυτών που ανατίθεται με το παρόν διάταγμα σε άλλα όργανα ή ρυθμίζονται κατά τρόπο διαφορετικό.

2. Το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος μέχρι την αυτοδύναμη λειτουργία του ορίζεται με πράξη του Πρύτανη μετά από γνώμη της προσωρινής γενικής συνέλευσης και απόφαση της Συγκλήτου.

3. Μέχρι την αυτοδύναμη λειτουργία του Τμήματος είναι δυνατή με πράξη του Πρύτανη, ύστερα από εισήγηση της προσωρινής γενικής συνέλευσης του Τμήματος και απόφαση της Συγκλήτου, η πρόσληψη επισκεπτών καθηγητών, εντεταλμένων επίκουρων καθηγητών, ειδικών επιστημόνων ή επιστημόνων με τα προβλεπόμενα από το άρθρο 5 του Π.Δ. 407/1980 προσόντα, με εξαμηνιαία ή ετήσια σύμβαση, για την κάλυψη εκπαιδευτικών αναγκών του Τμήματος. Για τη διαδικασία πρόσληψης εφαρμόζονται αναλόγως οι σχετικές κατά περίπτωση οικείες διατάξεις.

4. Η προκήρυξη και πλήρωση θέσεων ΕΔΙΠ μέχρι την αυτοδύναμη λειτουργία του Τμήματος γίνεται από το Πρυτανικό Συμβούλιο, σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται από τις οικείες διατάξεις.

3. Το εξάμηνο έναρξης των κατευθύνσεων καθορίζεται με το πρόγραμμα σπουδών. Η επιλογή της κατεύθυνσης από τους φοιτητές γίνεται με δήλωσή τους στη γραμματεία του τμήματος. Για όσους δεν υποβάλλουν δήλωση προτίμησης μέσα στην προθεσμία που ορίζεται από το Τμήμα, αποφασίζει η Γενική Συνέλευση.

4. Η ελάχιστη διάρκεια φοίτησης για τη λήψη του πτυχίου, ορίζεται σε οκτώ (8) εξάμηνα.

Άρθρο 4

Επαγγελματική Κατοχύρωση Πτυχιούχων

Οι πτυχιούχοι του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης έχουν την δυνατότητα επαγγελματικής κατοχύρωσης στις εξής δραστηριότητες:

α) Διοίκηση κοινωνικών υπηρεσιών στους τομείς της εργασίας, των κοινωνικών ασφαλίσεων, της κοινωνικής πρόνοιας, της υγείας, της παιδείας, της κατοικίας, της δικαιοσύνης, της κοινωνικής εργασίας, της προστασίας του περιβάλλοντος.

β) Κατάρτιση και εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής, ιδίως σε θέματα προστασίας του παιδιού, του εφήβου και των υπερηλικών σε εξειδικευμένους φορείς του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα.

γ) Εκπαίδευση κοινωνικών λειτουργών και όλων των εκπαιδευομένων στην κοινωνική εργασία.

δ) Κοινωνικός σχεδιασμός στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής του κράτους, των Ν.Π.Δ.Δ., των Ο.Τ.Α., που αφορούν ομάδες ή κοινότητες.

ε) Προληπτική και θεραπευτική εργασία σε χώρους όπως Κέντρα Ψυχικής Υγιεινής κ.λπ.

Άρθρο 5

Πρακτική άσκηση των φοιτητών

Για την πρακτική άσκηση των φοιτητών του τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης χρησιμοποιούνται σχολεία, ιδρύματα, κέντρα ψυχικής υγείας και υπηρεσίες του δημόσιου τομέα, που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του τυχόν συναρμοδίου Υπουργού, μετά από γνώμη της Γενικής Συνέλευσης του τμήματος.

Άρθρο 6

Ίδρυση θέσεων

Στο τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης ιδρύονται 15 θέσεις Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ), 10 θέσεις Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) και 20 θέσεις Ειδικού Διοικητικού - Τεχνικού Προσωπικού (ΕΔΤΠ), από τις οποίες 6ΑΤ, 8ΑΡ και 6ΜΕ.

Άρθρο 7

Αυτοδύναμη λειτουργία του τμήματος

1. Για την αυτοδύναμη λειτουργία του τμήματος απαιτείται ο διορισμός επτά (7) μελών Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού εκ των οποίων τέσσερα (4) τουλάχιστον στις βαθμίδες του καθηγητή ή του αναπληρωτή καθηγητή και η

εγγραφή φοιτητών.

2. Μέσα σε ένα μήνα από την ολοκλήρωση των προϋποθέσεων της προηγούμενης παραγράφου κινείται από τον Πρύτανη του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης η διαδικασία εκλογής Προέδρου του τμήματος και συγκρότησης της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος.

3. Η σύσταση των τομέων του τμήματος γίνεται μετά την αυτοδύναμη λειτουργία του Τμήματος με την διαδικασία του άρθρου 6 παρ. 4εδ (ε) του Ν. 1268/82, όπως το άρθρο αυτό ισχύει.

Άρθρο 8

Διαδικασία πλήρωσης των πρώτων θέσεων Δ.Ε.Π.

1. Μέχρι την αυτοδύναμη λειτουργία του τμήματος, σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο η προκήρυξη των θέσεων ΔΕΠ γίνεται με τη διαδικασία του άρθρου 6 του Ν. 2083/1992, όπως ήδη ισχύει.

2. Η εκλογή των επτά (7) πρώτων μελών ΔΕΠ του τμήματος γίνεται από ειδικά ενδεκαμελή εκλεκτορικά σώματα τα οποία συγκροτούνται με πράξη του Πρύτανη ύστερα από γνώμη της Συγκλήτου.

Στο τμήμα μπορεί να συγκροτούνται περισσότερα από ένα ειδικά σώματα εκλεκτόρων με αρμοδιότητες διακεκριμένες είτε κατά γνωστικά αντικείμενα είτε και ανάλογα με τη βαθμίδα στην οποία ανήκει η προκηρυσσόμενη θέση. Για τη συγκρότηση κάθε εκλεκτορικού σώματος εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 6 παρ. Δ εδάφιο 2 του νόμου 2083/1992 όπως μετονομάστηκε με το άρθρο 1 του Ν. 2188/94. Κατά τα λοιπά για την πλήρωση των θέσεων ΔΕΠ εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του Ν. 2083/1992.

Άρθρο 9

Γραμματεία Τμήματος

Στο Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης συνιστάται Γραμματεία, η οποία παρέχει διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη στο εν γένει εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο του τμήματος. Η γραμματεία οργανώνεται και λειτουργεί σε επίπεδο τμήματος κατά την έννοια του άρθρου 36 παρ. 1 του Ν. 2190/1994 (Α 28).

Άρθρο 10

Μεταβατικές Διατάξεις

1. Μέχρι την αυτοδύναμη λειτουργία του Τμήματος η Σύγκλητος του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης συγκροτεί με απόφασή της προσωρινή γενική συνέλευση από μέλη του ΔΕΠ. Με την απόφαση ορίζεται ταυτόχρονα ένα εκ των μελών της, ως προεδρεύων. Η προσωρινή γενική συνέλευση έχει τις αρμοδιότητες της γενικής συνέλευσης τμήματος, εκτός αυτών που ανατίθενται με το παρόν διάταγμα σε άλλα όργανα ή ρυθμίζονται κατά τρόπο διαφορετικό.

2. Το πρόγραμμα σπουδών του τμήματος μέχρι την αυτοδύναμη λειτουργία του ορίζεται με πράξη του Πρύτανη, μετά από γνώμη της προσωρινής γενικής συνέλευσης και απόφασης της Συγκλήτου.

σύνταξη αρχίζει από 1.1.1994 και εφεξής, προσauξάνεται κατά ποσοστό 4,79887%».

Η ισχύς Διατάγματος αυτού αρχίζει από 1.1.1994.

Στον Υφυπουργό Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

Αθήνα, 21 Σεπτεμβρίου 1994

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 304 (2)

Ίδρυση Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α) Των άρθρων 6 παρ. 6, 24 παρ. 2 και 50 παρ. 6 του Ν. 1268/82 «Για τη δομή και λειτουργία των Α.Ε.Ι.» (Α87), όπως το πρώτο τούτο άρθρο συμπληρώθηκε με το άρθρο 48 παρ. 1 εδάφια α, β και δ του Ν. 1404/83 «Δομή και λειτουργία των Α.Ε.Ι.» (Α 173).

β) Του άρθρου 70 παρ. 12 και 79 παρ. 6 εδαφ. ιδ του Ν. 1566/85 «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» (Α 167).

γ) Του άρθρου 29Α του Ν. 1558/85, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 2081/92 (Α 154).

2. Τη γνώμη της Συγκλήτου του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (συνεδρίαση 439/13.2.1992).

3. Τη γνώμη του Συμβουλίου Ανωτάτης Παιδείας (συνεδρίαση 14/6 -8.2.1989) καθώς επίσης και το έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β1/152/26.2.1992 με το οποίο ζητήθηκε να διατυπώσει εκ νέου τη γνώμη του το Συμβούλιο Ανωτάτης Παιδείας και ότι έχει παρέλθει άπρακτη η προθεσμία που ορίζουν οι διατάξεις του άρθρου 50 παρ. 3 του Ν. 1268/1982.

4. Το έγγραφο της Διεύθυνσης Οικονομικών Υποθέσεων των ΥΠΕΠΘ αριθμ. ΙΒ/2323/31.3.1994 με το οποίο εκτιμάται ότι η δαπάνη που προκαλείται από τις διατάξεις του παρόντος σχεδίου θα ανέλθει στο ποσό των 168.000.000 δρχ. ετησίως και θα καλυφθεί από τον προϋπολογισμό του ΥΠΕΠΘ (φορέας 19.310, ΚΑΕ 0211).

Για το 1994 δεν πρόκειται να προκληθεί καμία δαπάνη γιατί δεν προβλέπεται πλήρωση θέσεων προσωπικού. Για το 1995 προβλέπεται να προκληθεί δαπάνη ύψους 51.000.000 από την πλήρωση 7 θέσεων ΔΕΠ και το επίδομα της θέσης Προϊσταμένου Γραμματείας.

Για το 1996 το ποσό αυτό θα προσauξηθεί κατά 34.000.000 από την πλήρωση 3 θέσεων ΔΕΠ, 3 θέσεων ΕΕΠ, 2 θέσεων ΕΔΤΠ. ΜΕ κατηγορίας και την αποζημίωση του Προέδρου του Τμήματος. Από το 1997 και εφε-

ξής η πλήρωση των υπολοίπων θέσεων θα γίνει με την διαδικασία του άρθρου 1 παρ. 6 (β) του Ν. 2188/1994 (Α' 18). Για την σίτιση, στέγαση συγράμματα και περιθαλψη οι δαπάνες που θα προκληθούν θα προσδιοριστούν με την απόφαση καθορισμού εισακτέων στο Τμήμα και θα καλυφθούν από τον προϋπολογισμό του ΥΠΕΠΘ (Φορέας 120 ΚΑΕ 0813, 1123, 2421, 2422).

5. Την 327/1994 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας με πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Ίδρυση

1. Ίδρύεται στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης ανεξάρτητο τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης με έδρα την πόλη της Κομοτηνής.

2. Η έναρξη λειτουργίας και η εισαγωγή των πρώτων φοιτητών ορίζεται από το ακαδημαϊκό έτος για το οποίο καθορίζεται για πρώτη φορά αριθμός εισακτέων.

3. Το τμήμα μέχρι την αυτοδύναμη λειτουργία του διέπεται ως προς την οργάνωση, τη διοίκηση, τη λειτουργία, τον κανονισμό σπουδών και το προσωπικό από τις διατάξεις του παρόντος προεδρικού διατάγματος και συμπληρωματικά από τις διατάξεις της ισχύουσας πανεπιστημιακής νομοθεσίας.

Άρθρο 2

Αποστολή

Το τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης έχει ως αποστολή:

α) Να καλλιεργεί και να προάγει την επιστήμη της κοινωνικής διοίκησης, της κοινωνικής πολιτικής και της κοινωνικής εργασίας, με την ακαδημαϊκή και την εφαρμοσμένη διδασκαλία και έρευνα.

β) Να παρέχει στους πτυχιούχους τους τα απαραίτητα εφόδια που θα εξασφαλίσουν την άρτια κατάρτισή τους για την επιστημονική και επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

γ) Να συμβάλει στην εμπέδωση του αισθήματος κοινωνικής αλληλεγγύης και στη βελτίωση του επιπέδου των παρεχομένων κοινωνικών υπηρεσιών.

δ) Να καταρτίζει στελέχη διοίκησης και προγραμματισμού με προσανατολισμό την κοινωνική διοίκηση και την κοινωνική εργασία, ικανά να σχεδιάσουν προγράμματα κοινωνικής πολιτικής.

Άρθρο 3

Εισαγωγή φοιτητών - Τίτλοι -

Διάρκεια Σπουδών

1. Ο αριθμός των κατ' έτος εισακτέων στο Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης και τα του τρόπου εισαγωγής σ' αυτό ορίζονται κατά τις περι εισαγωγής σπουδαστών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, κείμενες διατάξεις.

2. Το ενιαίο πτυχίο του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης προσδιορίζεται από τις κατευθύνσεις:

α) Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής και β) Κοινωνικής Εργασίας.

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

- Cooper M. "Κοινωνική Πολιτική και ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού", Ανακοίνωση στο Γ' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικών Λειτουργών, Αθήνα 1987, σελ. 97-104.
- Crawley J. "Η βιωματική μάθηση στην κοινωνική εργασία. Μια διακρίση" (Μετάφραση Σουραπά-Ασημακοπούλου Μ.), Εκλογή, Δεκέμβριος 1982, σελ. 183-188.
- Δημοπούλου-Λαγωνικά Μ. "Νέες τάσεις στην εφαρμογή προγραμμάτων", Ανακοίνωση στο Γ' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικών Λειτουργών, Αθήνα 1987, σελ. 141-147.
- Dolan P. "Διεθνείς τάσεις στις κοινωνικές υπηρεσίες. Εμπειρίες από τον Ευρωπαϊκό χώρο", Ανακοίνωση στο Γ' Πανελλήνιο Συνοικινωνικών Λειτουργών, Αθήνα 1987, σελ. 153-155.
- Εξάρχου Ο. "Νέοι προσανατολισμοί στην Κοινωνική Εργασία", Εκλογή, Σεπτέμβριος-Δεκέμβριος 1976, σελ. 3-7.
- Εισήγηση Ε.Π.Π.Σ.Κ.Ε. για "Τα επαγγελματικά δικαιώματα των Κοινωνικών Λειτουργών", Εκλογή, Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1986, σελ. 120-124.
- Εισήγηση Σ.Κ.Α.Ε. προς το Υπουργείο Παιδείας "Το αντικείμενο της Κοινωνικής Εργασίας", Κοινωνική Εργασία, Τεύχος 6ο, Αθήνα 1987.
- Ζωγράφου Α. "Θεωρία και πράξη της Κ.Ε.Κ.", Σημειώσεις για το μάθημα της Κ.Ε.Κ., Πάτρα, Φεβρουάριος 1992.
- Ζωγράφου Α. "Κοινωνικός Σχεδιασμός", Σημειώσεις για το μάθημα του Κοινωνικού Σχεδιασμού, Πάτρα, Σεπτέμβριος 1991.
- Ζωγράφου Α. "Ο κοινωνικός ρόλος της κοινωνικής εργασίας", Κοινωνική Εργασία, Ιούλιος - Αυγούστος - Σεπτέμβριος 1989,

Τεύχος 160, σελ. 199-215.

Ιατρίδης Δ. "Κοινωνική πολιτική και Κοινωνική Εργασία", Ανακοίνωση στο Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικών Λειτουργιών, Αθήνα 1981, σελ. 30-42.

Ιατρίδης Δ. "Εθνική πολιτική και Κοινωνική Εργασία", Ανακοίνωση στο Γ' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικών Λειτουργιών, Αθήνα 1987, σελ. 49-61.

Καλούτση Α. "Η σχέση της κοινωνικής πρόνοιας με την Κοινωνική Εργασία και την κοινωνική αλλαγή. Οι λειτουργίες της αναπτυξιακής κοινωνικής πρόνοιας", Ανακοίνωση στο Γ' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικών Λειτουργιών, Αθήνα 1987, σελ. 79-89.

Καλούτση Α. "Η αυτογνωσία και ο αυτοέλεγχος: η αναγκαιότητα και η χρησιμότητα τους για τον Κοινωνικό Λειτουργό", Εκλογή, Απρίλιος 1983, σελ. 3-7

Lawrence J. "Ανθρώπινη επιβίωση και ανάπτυξη: η επείγουσα ανάγκη μας για μια παγκόσμια ηθική", (Μετάφραση Μαρντικιάν Γαζεριάν Μ.), Εκλογή, Απρίλιος 1985, σελ. 7-17.

Μαγγουρέλου Α., Μαγγιώρου Κ. Κοινωνική εργασία και Κοινωνική Αλλαγή, Πτυχιακή Εργασία, ΤΕΙ, Πάτρα, Νοέμβριος 1988.

Meyer C. "Τί μας κάνει Κοινωνικούς Λειτουργούς", (Μετάφραση Ασημακοπούλου Μ. - Βάγια Χ.), Εκλογή, Αύγουστος 1983, σελ. 51-58.

Mathieu M. "Η επιβίωση του επαγγέλματος. Με ποιές προϋποθέσεις", (Μετάφραση Παπαφλέσσα Θ.), Εκλογή, Απρίλιος 1985, σελ. 18-24.

Mullender A., Ward D. "Συσχετισμός Μικρο και Μάκρο Κοινωνικής Εργασίας. Ριζοσπαστική θεώρηση", Ανακοίνωση στο Γ' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικών Λειτουργιών, Αθήνα 1987, σελ. 156-160.

Πανουτσοπούλου Κ. Κοινωνική Πρόνοια, Ιστορική Εξέλιξη, Σύγχρο-
νες τάσεις, Εκδόσεις Γρηγόρη, Έκδοση 3η, Αθήνα 1984.

Παπαθεοφίλου Ε. "Η εξέλιξη της κοινωνικής Εργασίας στην Ελλά-
δα", Ανακοίνωση στο Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικών
Λειτουργιών, Αθήνα 1981, σελ. 43-57.

Παπανούτσος Ε. "Ανθρώπινες αξίες στην εκπαίδευση των Κοινωνι-
κών Λειτουργιών", Ανακοίνωση στο Α' Διεθνές Συνέδριο Κοι-
νωνικής Πρόνοιας, Δημοσίευση στο περιοδικό Κοινωνική Ερ-
γασία, Αθήνα, Ιανουάριος 1964.

Perlman H. Κοινωνική Εργασία για άτομα, (Μετάφραση Καλούτση
Α.), Εκδόσεις Ατλαντίς, Αθήνα 1957.

Περρωτή Ε. "Ανάπτυξη προγράμματος σπουδών για την Κοινωνική
Εργασία", Σημειώσεις από ένα συνέδριο, Εκλογή, Μάρτιος
1973, σελ. 15-18.

Σοϊμοίρη Κ. "Εκπαίδευση και επαγγελματική απασχόληση των Κοι-
νωνικών Λειτουργιών - θέσεις και απόψεις Σ.Κ.Α.Ε.", Ανακοί-
νωση στο Γ' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικών Λειτουργιών, Α-
θήνα 1987, σελ. 189-191.

Σταθόπουλος Π. "Η κοινωνική αλλαγή από την σκοπιά των κοινω-
νικών επιστημών", Ανακοίνωση στο Γ' Πανελλήνιο Συνέδριο
Κοινωνικών Λειτουργιών, Αθήνα 1987, σελ. 39-47.

Triseliotis J. "Η εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία στο Διε-
θνή χώρο", Ανακοίνωση στο Γ' Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνι-
κών Λειτουργιών, Αθήνα 1987, σελ. 185-188.

Τσαούσης Δ. Η κοινωνία του ανθρώπου, Εκδόσεις Gutenberg, Εκ-
δοση 40 Χιλιάδα, Αθήνα 1991.

